

VAASAN YLIOPISTO
LASKENTATOIMEN JA RAHOITUKSEN YKSIKKÖ

Noora Tahvanainen

**VEROETU JA LIIKETALOUDELLISET PERUSTEET VERONKIERTO-
SÄÄNNÖSTEN SOVELTAMISHARKINNASSA**

Talousoikeuden
pro gradu -tutkielma

Yritysverotuksen koulutusohjelma

VAASA 2018

SISÄLLYSLUETTELO	sivu
TAULUKKOLUETTELO	5
LYHENTEET	7
TIIVISTELMÄ:	9
1. JOHDANTO	11
1.1 Tutkimuskohteen kuvaus	11
1.2 Tutkimusongelma ja sen rajaus	13
1.3 Tutkielman keskeiset oikeusperiaatteet	16
1.4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen rakenne	18
1.5 Tutkimuksessa käytetty lähdeaineisto	18
2. TUTKIELMAN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS	20
2.1 Yleistä	20
2.2 Verosuunnittelu	21
2.2.1 Asianmukainen verosuunnittelu	21
2.2.2 Aggressiivinen verosuunnittelu	24
2.3 Verontorjunta	26
2.4 Veron minimointi	28
2.4.1 Veron säästäminen	28
2.4.2 Veron kiertäminen	29
3. VERON KIERTÄMISEN ESTÄMINEN	33
3.1 Yleistä	33
3.2 Verolakien tulkinnasta	34
3.2.1 Lain formalistinen ja realistinen tulkintatapa	34
3.2.2 EU-oikeuden tulkintavaikutus	36
3.3 Oikeuksien väärinkäytön kieltö ja rule of reason -periaate	39
3.4 Yritysjärjestelydirektiivin erityinen veronkiertosäännös	41
3.5 Kansalliset veronkiertosäännökset	44
3.5.1 Elinkeinoverolain erityinen veronkiertosäännös 52 h §	44
3.5.2 Verotusmenettelylain yleinen veronkiertosäännös 28 §	46

4. VERON KIERTÄMISEN TUNNISTAMINEN	50
4.1 Yleistä	50
4.2 Oikeuksien väärinkäytön tunnistaminen	52
4.2.1 Objekttiivinen ja subjektiivinen tekijä	52
4.2.2 Puhtaasti keinotekoinen järjestely	55
4.3 Veroetu	57
4.3.1 Veroedun käsite ja sen tunnistaminen	57
4.3.2 Luonnollinen ja lain tarkoituksen vastainen veroetu	58
4.4 Liiketaloudellinen peruste	64
4.4.1 Ohuet tai vähäiset perusteet	65
4.4.2 Riittävät liiketaloudelliset perusteet	66
4.4.3 Yhtiön vai omistajan liiketaloudelliset perusteet	68
4.5 Oikeustoimen uudelleenluonnehdinta	69
5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	71
LÄHDELUETTELO	77
OIKEUSTAPAUSSLUETTELO	82

TAULUKKOLUETTELO**sivu**

Taulukko 1. Veroetu ja liiketaloudelliset perusteet veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa	70
---	----

LYHENTEET

ATAP	Anti-tax avoidance package
EU	Euroopan unioni
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
EY	Euroopan yhteisö
GAAR	General anti-abuse rule
HE	Hallituksen esitys eduskunnalle
HL	Hallintolaki 6.6.2003/434
KHO	Korkein hallinto-oikeus
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
SEU	Sopimus Euroopan unionista
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VaVM	Valtiovarainvaliokunnan mietintö
VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö**

Tekijä:	Noora Tahvanainen
Pro gradu -tutkielma:	Veroetu ja liiketaloudelliset perusteet veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri
Oppiaine:	Talousoikeus
Työn ohjaaja:	Juha Lindgren
Aloitusvuosi:	2015
Valmistumisvuosi:	2018

Sivumäärä: 82

TIIVISTELMÄ:

Veron kiertämisen eri ilmiöt ovat viime vuosina olleet näkyvästi esillä julkisessa keskustelussa. Yritysjärjestelyiden yhteydessä uudeksi kipupisteeksi on noussut elinkeinoverolakiin sisällytetty veron kiertämistä ehkäisevä 52 h§, joka pohjautuu Euroopan neuvoston antaman yritysjärjestelydirektiivin 15. artiklan veronkiertosäännökseen. Pykälää on lain esitöissä luonnehdittu niin, ettei sitä tule soveltaa tilanteissa, jossa yritysjärjestelylle on olemassa merkittävä *liiketaloudellinen syy*. Jotta yritysjärjestelysäännöksiä soveltaminen voidaan evätä veronkiertosäännöksen nojalla, täytyy yritysjärjestelyn seurauksena syntyä lisäksi *lain tarkoituksen vastainen veroetu*. Veroedun ja liiketaloudellisen perusteen käsitteille ei kuitenkaan löydy määritelmää niin lain esitöistä, kotimaisesta kuin EU-tuomioistuimenkaan oikeuskäytännöstä.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan veroedun ja liiketaloudellisen perusteen käsitteitä vero-oikeudessa, sekä pyritään selvittämään, mikä merkitys niillä on veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa. Yritysjärjestelyt ovat todellisuudessa usein sarja toimenpiteitä, joiden lopputuloksena yrityksen rakennetta tai omistussuhdetta muutetaan. Tässä tutkielmassa yritysjärjestelyt ymmärretäänkin laajasti, jolloin EVL 52 h§:n ulkopuolelle jääviin toimiin voi edellytysten täytyessä tulla sovellettavaksi verotusmenettelylain yleinen veronkiertosäännös 28§. EVL 52 h§:n unionitaustasta johtuen veroedun ja liiketaloudellisten perusteiden merkitystä tarkastellaan sekä kansallisesta, että EU-oikeuden näkökulmasta. EU-oikeutta käsitellään kuitenkin vain siltä osin, kun se eurooppaoikeuden tulkin-tavaikutuksen kannalta on välttämätöntä.

Tutkimusote on oikeusdogmaattinen eli lainopillinen. Lainopilla pyritään selvittämään normeja tulkitsemalla ja systematisoimalla voimassa olevan oikeuden tila. Oikeuslähteinä on tutkielmassa käytetty pääasiassa verolainsäädäntöä, lain esitöitä sekä kotimaista ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Tutkielma osoittaa, ettei veroetujen ja liiketaloudellisten perusteiden systematisointi verotuksessa hyväksyttäviin ja ei-hyväksyttäviin ole mahdollista johtuen siitä, että arviointi tulee suorittaa aina tapauskohtaisesti ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Oikeuskäytännön avulla on kuitenkin mahdollista hahmotella käsitteiden sisältöä sekä niiden käsittelyjärjestystä ja painoarvoa EVL 52 h§:n ja VML 28§:n soveltamisharkinnassa.

AVAINSANAT: veron kiertäminen, veron minimointi, yritysjärjestelyt

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuskohteen kuvaus

Veron kiertäminen on monin tavoin haitallisena ollut useiden valtioiden huolena muun muassa oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden, valtioiden fisikaalisten tarpeiden sekä talouselämän terveen ja tehokkaan toiminnan näkökulmista¹. Veron kiertämisen eri ilmiöt ovat viime aikoina olleet näkyvästi esillä myös julkisessa keskustelussa. Erityisesti yritysjärjestelyiden verotus on koettu problemaattiseksi, ja viime vuosina korkeimmalta hallinto-oikeudelta sekä alempien oikeusasteiden taholta onkin tullut runsaasti päätöksiä, joissa on puututtu verovelvollisten tekemien oikeudellisten järjestelyiden verotukseen veronkiertopykälää soveltaen. Myös EU-tuomioistuin on ratkaissut useita veron kiertämistä koskevia tapauksia. On tärkeää muistaa, että verovelvollisen toteuttamiin järjestelyihin puuttuminen veronkiertosäännöksiä soveltamalla on aina vakavaa puuttumista verovelvollisen oikeudellisesti suojattuun asemaan ja omaisuuden suojaan.²

Yritysjärjestelyt ovat toimenpiteitä, joilla muutetaan yrityksen omistusrakennetta tai organisoidaan uudelleen yrityksen liiketoimintaa. Yritysjärjestelyjen toteuttamiselle on aina olemassa vaihtoehtoisia tapoja, jotka johtavat erisuuruisiin säästöihin, kustannuksiin ja seuraamuksiin. Perustarve eri toimintavaihtoehtojen vertailuun syntyykin siitä, että osa yritysjärjestelyistä on tarkoituksellisesti säädetty verotuksellisesti neutraaleiksi. Keskeisenä verotusperiaatteena tällöin on, ettei yritysjärjestelyistä aiheudu välittömiä veroseuraamuksia, vaan verotus lykkääntyy myöhemmäksi siihen hetkeen, jolloin seuraava luovutus tapahtuu. Nämä veroneutraalit vaihtoehdot ovat poikkeustilanteita, ja luonnollisesti verovelvollisen näkökulmasta tavoiteltavia. Yritystoiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa omistajille, eikä verovelvolliselta voida vaatia, että hän valitsee sellaisen vaihtoehdon, joka johtaa suurempiin veroseuraamuksiin, kun jokin toinen lain mahdollistamista vaihtoehdoista.³

Verojärjestelmät eivät koskaan ole täysin koherentteja ja on täysin luonnollista, että verovelvolliset pyrkivät minimoimaan verotustaan. Tuloverotus ei kohdistu suoraan taloudelliseen ympäristöön, vaan se on aina kytköksissä yksityisoikeudellisiin muotoihin.

---

¹ Knuutinen 2009: 199

² Weckström 2015: 387

³ Penttilä 2017: 133; Immonen 2007: 77-78

Tämä antaakin verovelvolliselle laajoja verosuunnittelumahdollisuuksia. Toisinaan hyödyntämispyrkimykset kuitenkin nousevat keinotekoisien toimien johdosta kestäättömän korkealle. Hyväksyttävän verosuunnittelun ja ei-hyväksyttävän veron kiertämisen rajanveto onkin yksi vero-oikeuden haastavimmista osa-alueista. Yleisesti voidaan todeta, että mikäli verovelvollisen keinot verojen minimointiin ovat linjassa tuloverolain tarkoituksen kanssa, liikutaan hyväksyttävän verosuunnittelun alueella. Sen sijaan jos keinot muodostavat jännitteen lain sanamuodon ja tarkoituksen välille, siirrytään veron kiertämisen puolelle. Käytännössä tämän rajan vetäminen on usein jätetty tuomioistuimelle.⁴

Ensisijainen vastuu veron kiertämisen torjumisessa on kuitenkin lainsäätäjällä⁵. Veronkiertosäännökset voivat olla joko yleisiä säännöksiä, jolloin ne sopivat useisiin eri verolakeihin, taikka erityisiä, jotka soveltuvat vain rajattuihin tilanteisiin. Laajimmillaan veronkiertosäännökset voivat soveltua mihin tahansa veron kiertämistilanteeseen sekä minkä tahansa verolakeihin sisältyvän säännöksen tulkintaan. Kansalliseen lainsäädäntöömme on vuodesta 1923 lähtien sisällynyt yleinen veronkiertolauseke, joka löytyy nykyisellään verotusmenettelystä annetun lain (jäljempänä myös verotusmenettelylaki, VML) 28 § :stä. Säännös koostuu kahdesta momentista ja on seuraavanlainen:

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Jos kauppahinta, muu vastike tai suoritus aika on kauppa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida.

Jos on ilmeistä, että verotusta toimitettaessa olisi meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, on verotusta toimitettaessa huolellisesti tutkittava kaikki ne seikat, jotka voivat vaikuttaa asian arvosteleamiseen, sekä annettava verovelvolliselle tilaisuus esittää selvitys havaituista seikoista. Mikäli verovelvollinen ei tällöin esitä selvitystä siitä, että olosuhteelle tai toimenpiteelle annettu oikeudellinen muoto vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta taikka ettei toimenpiteeseen ole ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, verotusta toimitettaessa on meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

---

⁴ Knuutinen 2009: 3

⁵ Knuutinen 2009: 200

VML 28 § on jätetty tarkoituksella muodollisesti väljäksi ja soveltamisalaltaan laajaksi toimien niin sanotusti viimesijaisena keinona puuttua ilmeisen keinotekoiisiin toimiin.⁶ Yritysjärjestelytilanteita koskien on lainsäädäntöömme sisällytetty lisäksi erityinen veronkiertosäännös, joka löytyy elinkeinoverolain (myöhemmin myös EVL) 52 h §:stä. Samanmuodoltaan EVL 52 h § on seuraavanlainen:

Lain 52 ja 52 a–52 g §:ssä olevia säännöksiä ei sovelleta, jos on ilmeistä, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen.

EVL 52 h § perustuu Euroopan neuvoston asettaman yritysjärjestelydirektiivin 15. artiklaan, joka mahdollistaa yritysjärjestelyiden tuoman edun epäämistä sellaisissa tapauksissa, joissa yritysjärjestelyiden pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on veron kiertäminen tai veron välttäminen. Unionitaustasta johtuen EVL 52 h §:n soveltamisharkinnassa tulee ensisijaisesti ottaa huomioon direktiivin tavoitteet ja tarkoitus.⁷ On myös huomattava, että EVL 52 h § on erityissäännös suhteessa VML 28 §:ään. Veron kiertämistä epäiltäessä tulee sille antaa etusija, kun kyse on yritysjärjestelydirektiivin tarkoittamista sulautumisista, jakautumisista, osittaisjakautumisista, varojensierrosta tai osakkeiden vaihdosta.

Sekä EVL 52 h §:ää, että VML 28 §:ää on luonnehdittu niin, ettei niitä tule soveltaa sellaisissa tilanteissa, jossa yritysjärjestelylle on olemassa merkittävä *liiketaloudellinen syy*. Yksistään liiketaloudellisten perusteiden puuttuminen tai ohuus ei kuitenkaan oikeuta oikeustoimen sivuuttamiseen verotuksessa. Jotta yritysjärjestelysäännöksiä soveltaminen voidaan evätä veronkiertosäännöksen nojalla, täytyy yritysjärjestelyn seurauksena syntyä *lain tarkoituksen vastainen veroetu*. Veronkiertosäännösten soveltuvuustilanteessa joudutaan näin ollen punnitsemaan liiketaloudellisten perusteiden sekä lain tarkoituksen vastaisen veroedun suhdetta.⁸

1.2 Tutkimusongelma ja sen rajaus

---

⁶ Shumskaya & Tuominen 2017

⁷ Penttilä 2017: 129-130

⁸ Penttilä 2017: 129-130

Liiketoiminta on dynaamista toimintaa, jossa toimintaympäristö voi muuttua monista syistä. Toimintaympäristön muutokset voivat johtaa siihen, että yrityksen omistus- ja toimintarakente muuttuu epätarkoituksenmukaiseksi ja rakennetta tulee muuttaa. Suppean tulkinnan mukaan yritysjärjestelyillä voidaan ymmärtää vain yritysjärjestelydirektiivin kattamat järjestelyt, joita ovat elinkeinoverolain 52 a-g §:ssä säännellyt sulautuminen, jakautuminen, liiketoimintasiirto, osakevaihto sekä eurooppayhtiön ja –osuuskunnan kotipaikan siirtotilanteet. Todellisuudessa yritysjärjestelyt kuitenkin usein ovat sarja toimenpiteitä, joiden lopputuloksena yrityksen rakennetta tai omistussuhdetta muutetaan.⁹ Tässä tutkielmassa yritysjärjestelyitä käsitellään kokonaisuudessaan, jolloin EVL 52 h §:n ulkopuolelle jääviin toimiin voi mahdollisesti tulla sovellettavaksi verotusmenettelylain yleinen 28 §.

Yritystoiminnan tarkoituksena on maksimoida osakkeenomistajien voittoa. Se, että verovelvollisen toteuttamassa järjestelyssä syntyy veroetua, on hyväksyttävä ja yritysjärjestelyihin luonnollisesti kuuluva elementti. Se, että järjestelyllä saavutetaan lain tarkoitukseen vieraita veroetuja, voi puolestaan johtaa veronkiertosäännösten soveltamiseen.¹⁰ Lain tarkoitukselle vieraan veroedun olemassaolo sekä liiketaloudellisten perusteiden puuttuminen tai ohuus ovatkin edellytyksinä riippumattomia siitä, onko soveltamisharkinnan kohteena erityinen veronkiertosäännös EVL 52 h §, vaiko yleinen VML 28 §. Lain tarkoitukselle vieraan veroedun ja liiketaloudellisten perusteen käsitettä ei ole kuitenkaan nimenomaisesti määritelty niin lainvalmisteluaineistossa, kuin kotimaisessa tai EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä ja tämä onkin omiaan heikentämään verotuksen oikeusvarmuutta ja ennustettavuutta.

Tämän tutkielman tavoitteena on pyrkiä mahdollisimman kattavasti selvittämään, mitä veroedun ja liiketaloudellisen perusteen käsitteillä tarkoitetaan vero-oikeudessa. Toisena tavoitteena on systematisoida, mikä merkitys veroedulle ja liiketaloudellisille perusteille on annettu VML 28 §:n ja EVL 52 h §:n soveltamisharkinnassa. Korkein hallinto-oikeus on myös tuoreessa ratkaisussaan 2017:78 todennut seuraavaa:

Puheena olevan 52h §:n tulkinnassa on otettava huomioon yritysjärjestelydirektiivi ja sen soveltamista koskeva oikeuskäytäntö. Säännöksen soveltamisen lähtökohdat poikkeavat tämän vuoksi niistä lähtökohdista, joista käsin verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n mukaista yleistä veronkiertämissäännöstä on Suomessa sovellettu.

⁹ Immonen 2015: 17; Immonen 2007: 77-78

¹⁰ Shumskaya & Tuominen 2017

Kolmantena, osittain edellä mainittujen kanssa päällekkäisenä tavoitteena onkin selvittää, miten veroedun ja liiketaloudellisen perusteen merkitys eroaa Euroopan unionin yritys-järjestelydirektiiviin pohjautuvan EVL 52 h §:n ja puhtaasti kansallisen VML 28 §:n soveltamisharkinnassa. Tutkimuskysymykset voi näin ollen tiivistää alla olevaan muotoon:

- Mitä veroedun käsitteellä tarkoitetaan vero-oikeudessa ja mikä merkitys veroedulla on veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa?
- Mitä vero-oikeudessa tarkoitetaan liiketaloudellisilla perusteilla ja mikä on niiden rooli veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa?
- Miten veroetu ja liiketaloudelliset perusteet eroavat direktiivitaustaisen EVL 52 h §:n ja puhtaasti kansallisen VML 28 §:n soveltamisharkinnassa?

Veron kiertämistä sääteleviä normeja on EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n lisäksi sisällytettynä perintö- ja lahjaverolakiin (33a §), arvonlisäverolakiin (181 §), tullilakiin (52 §), valmisteverotuslakiin (42 §), autoverolakiin (77 §), ajoneuvoverolakiin (60 §) ja varainsiirtoverolakiin (37 §). Myös peiteltyyn osingon (VML 29§), siirtohinnoitteluokaisun (VML31§) ja laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta (16.12.1994/1217) voidaan katsoa sijoittuvan veronkierron torjunnan alueelle.¹¹ Normipohjan laajuuden vuoksi tarkastelu on rajattu yritysjärjestelytilanteisiin ja tuloverotukseen.

Rajat ylittävissä tilanteissa verojen minimointitoimenpiteet voivat realisoitua veropakona. Veropaolla tarkoitetaan veron kiertämisen tematiikassa niitä veron minimointijärjestelyjä, jotka synnyttävät verolain alueellista ulottuvuutta koskevia ongelmia. Esimerkiksi ankara tuloverotus voi houkuttaa verovelvollisen siirtämään vero-objektin lievemmän verotuksen piiriin.¹² Veron kiertämisen yhteydessä puhutaan usein lisäksi näennäisoikeustoimista eli vale- tai peiteltyistä oikeustoimista. Käsitteet on kuitenkin syytä pitää erillään. Tämä johtuu siitä, että tavanomaisesti veron kiertämisellä luonnehditaan verovelvollisen menettelyjä, jotka eivät ole vastoin verolain säännöksen formaalista muotoa, mutta tekevät tyhjäksi säännöksen ration eli tarkoituksen. Näennäisoikeustoimet eivät puolestaan viritä jännitystilaa lain säännöksen sanamuodon normaalin tulkinnan ja lain

---

¹¹ Weckström 2015: 386

¹² Tikka 1972: 28

ration välille, vaan niissä on enemmänkin kysymys osapuolten välisen tietoisien oikeus-toimitahdon puuttumisesta.¹³ Sekä veropako, että näennäisoikeustoimet on jätetty tutkiel-massa tarkastelun ulkopuolelle.

1.3 Tutkielman keskeiset oikeusperiaatteet

Veronkiertopykälien soveltamistilanteet nostavat usein esille kysymyksen verojärjestel-män oikeusvarmuudesta ja ennustettavuudesta. Yleisesti ottaen oikeusvarmuuden vaati-muksella tarkoitetaan vero-oikeudessa sitä, että ratkaisun on oltava lainmukainen ja ve-rovelvollisen ennustettavissa. Oikeusvarmuuden käsite on näin ollen jaettavissa yhtäältä ajatukseen siitä, että verotuksen tulee perustua lakiin, sekä toisaalta ajatukseen siitä, että verotuksen tulee olla verovelvollisen ennakoitavissa. Oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden lisäksi hyvältä verojärjestelmältä edellytetään muun muassa oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tehokkuutta. Punnintatilanteissa tulisi kuitenkin oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden vaatimuksille antaa vahva painoarvo, sillä ne saavat tukensa perustus-laissa säädetystä omaisuuden suojasta.¹⁴

Oikeusvarmuuden toteutumisessa on legaliteettiperiaatteella keskeinen merkitys. Legaliteettiperiaatteen ydinidea on siinä, että verottamisen tulee perustua lakiin. Periaatteen sisältö kuitenkin näyttäytyy hieman eri valossa riippuen siitä, mistä näkökulmasta sitä tarkastellaan. *Lainsäädäntötasolla* vero-oikeudellisilla legalismilla tarkoitetaan sitä, että vero-sta on säädettävä lailla. Verovelvollisuus, vero-objekti ja verokanta tulee ilmetä laista, eikä lakiin otettuja säännöksiä voida muuttaa muuten kuin uudella lailla. Lainsäädäntöta-solla periaatteen merkitys onkin suhteellisen selvä. Erimielisyyttä sen sijaan on havaitta-vissa siinä, mikä merkitys ja vaikutus legaliteettiperiaatteelle tulisi antaa *lain soveltami-sen tasolla*. Lainsoveltamistasolla legaliteettiperiaate onkin nähty sekä suhteellisena, pai-noarvoltaan vaihtelevana tulkintaa ohjaavana oikeusperiaatteena, että tulkintaoppiin si-sältyvänä ehdottomana oikeussäännöksenä, jonka mukaan lakitekstin rajoja ei tule ilman erityisen painavia syitä ylittää.¹⁵

Legaliteettiperiaate asettaa verolainsäädännölle erinäisiä vaatimuksia. Kaikki verotuksen taustalla olevat olennaiset elementit tulee ensinnäkin sisällyttää lakiin. Oikeusvarmuuden

---

¹³ Tikka 1972: 12, 16-17

¹⁴ Isomaa-Myllymäki 2016: 37; Shumskaya & Tuominen 2017

¹⁵ Knuutinen 2009: 47; Knuutinen 2014c: 165-167

turvaamiseksi verosäännöksiä tulisi lisäksi olla muodoltaan täsmällisiä. Mahdollisimman konkreettinen ja yksityiskohtainen lainsäädäntötekniikka parantaakin verotuksen ennustettavuutta ja oikeusvarmuutta. Lakeja ei pysytä kuitenkaan valmistelemaan ja säätämään täydellisiksi. Liian yksityiskohtainen lainsäädäntötekniikka voi jopa päinvastaisesti heikentää oikeusvarmuutta, sillä siitä voi seurata vaikeampi hallittavuus. Yksityiskohtainen lainsäädäntötekniikka vaikuttaa lisäksi lain tulkintaan. Täsmällisesti muotoillut oikeusnormit ovat tulkinnallisesti melko joustamattomia. Muotoilemalla normi väljästi, kuten VML 28§:n kohdalla on tehty, voidaan veron kiertämiseen puuttua legaliteettiperiaattia loukkaamatta. Tulee kuitenkin muistaa, että yleisluonteisten periaatteiden varaan rakennetut väljät säännökset samalla kuitenkin heikentävät ratkaisun ennustettavuutta ja siten myös oikeusvarmuutta.¹⁶

Lainmukaisuuden lisäksi oikeudelliselta ratkaisulta edellytetään ennustettavuutta. Ennustettavuus tai ennakoitavuus ei ole yksiselitteinen käsite. Yksinkertaisessa muodossa ennustettavuuden vaatimuksella tarkoitetaan sitä, että verotukseen vaikuttavien tekijöiden tulee olla etukäteen verovelvollisen tiedossa. Toisin sanoen verovelvollisella tulee olla mahdollisuus ennakoida taloudellisten toimenpiteidensä verotukselliset seuraamukset eli lopputulema. Erityisesti yritysverotuksessa verotekijän osuus on usein niin olennainen, että suunniteltuun toimenpiteeseen ryhtyminen edellyttää varmuutta sen seuraamuksista. Suomessa tätä varten on olemassa ennakkotietomenettely. Yritysjärjestelyiden yhteydessä käytäntönä onkin lähes poikkeuksetta ennakkotiedon hakeminen. Ennakoitavuudella voidaan kuitenkin tarkoittaa myös ratkaisussa käytettävää argumentointitapaa. Veronkiertosäännökset usein ovat joustavia normeja, joita sovellettaessa ratkaisun lopputulos voi olla heikosti ennakoitavissa. Tällöin ennakoitavuudella voidaan tarkoittaa niiden argumenttien tunnistamista, jotka vaikuttavat ratkaisun lopputulokseen.¹⁷

Vero-oikeudellisessa kontekstissa muodon tärkeänä tehtävänä on oikeusvarmuuden ja ennakoitavuuden tuominen verotuspäätöksiin. Tulkintatraditio kuitenkin määrittelee sen, tuleeko ennakoinnissa nojautua lain sanamuotoon vai sen tarkoitukseen. Verotussäännösten ja taloudellisen reaali maailman erot muodostavat distinktioita, epäjatkuvuuskohtia ja tulkinnanvaraisuutta. Liika ennustettavuuden ja oikeudenmukaisuuden painottaminen saattavatkin johtaa lopulta tilanteeseen, jossa verojärjestelmän heikkouksia hyödynnetään kestävämmällä tavalla.¹⁸

---

¹⁶ Knuutinen 2009: 47; Knuutinen 2014c: 165-166

¹⁷ Isomaa-Myllymäki 2016: 38; Tikka 1972: 81

¹⁸ Knuutinen 2009: 125-126

1.4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen rakenne

Tutkimusote on oikeusdogmaattinen eli lainopillinen. Lainopilla pyritään selvittämään normeja tulkitsemalla ja systematisoimalla voimassa olevan oikeuden tila¹⁹. Tutkimuksen tavoitteena on siis olemassa olevan säännösten sekä oikeuskäytännön avulla mahdollisimman kattavasti määritellä, mitä veroedun ja liiketaloudellisen perusteen käsitteillä tarkoitetaan vero-oikeudessa sekä selvittää, mikä niiden merkitys ja mahdolliset eroavaisuudet ovat EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n soveltamistilanteissa.

Tutkielmassa on yhteensä viisi päälukua. Johdannon jälkeen perehdytään tutkielman kannalta keskeisiin käsitteisiin. Veron kiertäminen on ilmiönä laaja ja monitulkintainen, eikä sen tarkastelu ole mielekästä ilman syvällistä ymmärrystä siitä, mitä veron kiertämisellä käsitteenä ja ilmiönä tarkoitetaan. Lisäksi aiheen kannalta on tärkeää ymmärtää, miten veron kiertäminen suhtautuu lähikäsitteisiinsä, kuten veron minimointiin ja verosuunnitteluun. Kolmannessa luvussa tarkastellaan niitä keinoja, joilla veron kiertämistä voidaan kansallisella tasolla ehkäistä. Oikeuslähteet ovat kielellisiä lähteitä, eikä niiden normatiivista sisältöä ole mahdollista saada selville ilman tulkintaa²⁰. Tästä johtuen luvun alussa käydään läpi myös oikeusnormien tulkintaan vaikuttavia seikkoja. EVL 52 h §:n unioniulottuvuuden vuoksi luvussa tarkastellaan lisäksi eurooppaoikeuden tulkintavaikutusta sekä yleisemmin kansallisen oikeuden suhdetta Euroopan unionin oikeuteen. Neljännessä luvussa perehdytään veroedun ja liiketaloudellisen perusteen käsitteisiin sekä selvitetään, miten veron kiertäminen EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n tarkoittamalla tavalla on ylipäättänsä mahdollista tunnistaa. Viimeinen luku kokoaa kappaleet yhteen sekä esittelee tutkimuksen johtopäätökset ja tulevaisuudennäkymät.

1.5 Tutkimuksessa käytetty lähdeaineisto

Suomessa yleisesti vakiintuneen oikeuslähdeopin mukaan oikeuslähteet voidaan jakaa vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin. Vahvasti velvoittavalla oikeuslähteellä tarkoitetaan sellaista oikeuslähdetä, jonka sivuuttamisesta seuraa lainsoveltajalle sanktio. Vahvasti velvoittavien oikeuslähteiden ryhmään kuuluvat *Suomessa laki ja maantapa*. Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä ovat puolestaan *lainsäätäjän tarkoitus* ja *tuomioistuinratkaisut*. Niiden syrjäyttämistä ei seuraa virhesanktiota, mutta todennäköisyys sille, että päätös muuttuu ylemmässä oikeusasteessa, on

¹⁹ Aarnio 1989: 48

²⁰ Isomaa-Myllymäki 2016: 31

suuri. Kolmantena oikeuslähderyhmänä ovat sallitut oikeuslähteet. Sallittuihin oikeuslähteisiin kuuluvat *oikeusvertailevat ja oikeushistorialliset argumentit, oikeustiede, arvot ja arvostelmat* sekä *teologiset argumentit*. Sallittuja oikeuslähteitä käytetään argumentaation vahvistamiseen, eikä niiden sivuuttamisesta ole ennustettavia seurauksia.²¹

Tässä tutkielmassa on lähdeaineistona käytetty pääasiallisesti verolainsäädäntöä, lain esitöitä sekä kotimaista ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Lisäksi lähteinä on käytetty kattavasti kotimaista oikeuskirjallisuutta ja muuta vero-oikeudellista materiaalia. Tutkielman kannalta merkittävimmät yksittäiset teokset ovat Kari S. Tikan vuonna 1972 julkaisema väitöskirja ”Veron minimoinnista: Tutkimus tulo- tai omaisuusverosta vapautumisen tarkoituksessa tehdyistä toimista lainsoveltamisongelmana erityisesti silmällä pitäen verotuslain 56 §:ää” sekä Reijo Knuutisen ”Verosuunnittelua vai veron kiertämistä: verosuunnittelun ja veron kiertämisen välinen rajanveto tuloverotuksessa”. Vero-oikeuden asiantuntijoina tutkielman kannalta mainittakoon Kari S. Tikan ja Reijo Knuutisen lisäksi Jouni Weckström, Seppo Penttilä, Matti Urpilainen, Jaakko Ossa, Kauko Wikström, Raimo Immonen sekä Marjaana Helminen.

---

²¹ Aarnio 1989: 220-221

2. TUTKIELMAN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

2.1 Yleistä

Suomessa perustuslain 15.1 §:n (11.6.1999/731 ”PL”) mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omistusoikeus on perusoikeus, joka yhtäältä turvaa omistajan oikeuden luovuttaa omaisuuttaan, sekä toisaalta turvaa omistajan vapauden käyttää omaisuuttaan. Perustuslaki suojaa lisäksi omistajan valinnanvapautta. PL 18.1 §:ään sisältyy säännöksiä elinkeinovapaudesta tai täsmällisemmin ilmaistuna oikeudesta hankkia oma toimeentulonsa. Nämä omistajan valinnanvapautta ja yrittämisen vapautta suojaavat perusoikeudet ovat niin sanottuja vapausoikeuksia.²²

Omistusoikeuden suojalla ja yrittämisen vapauden periaatteella on vaikutuksensa myös vero-oikeuteen. Niistä voidaan johtaa ajatus, jonka mukaan verovelvollisella on vapaus valita vaihtoehto, joka on hänelle itselleen taloudellisesti edullisin. Verovelkasuhteessa tämä lähtökohta tulee näkyviin verovelvollisen vapausoikeuden ja veronsaajan sidonnaisuuden korrelaattisuhteena. Verovelvollisen valinnanvapaus sitoo veronsaajaa, jolla ei sidonnaisuudesta johtuen ole lähtökohtaisesti kompetenssia tai oikeudellista valtaa poiketa verovelvollisen tekemistä ratkaisuista. Yksityisoikeuden ja vero-oikeuden suhteen näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että verolakeja sovellettaessa yksityisoikeudelliset toimenpiteet otetaan annettuina, eikä veronsaajalla pääsääntöisesti ole oikeutta poiketa niistä. Perustuslain 81 § ohjaa päätöksentekijää myös tekemällä selväksi sen, että valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuudesta, veron suuruudesta sekä verovelvollisen oikeusturvasta²³.

Veronsaaja on siis pääsääntöisesti sidottu verovelvollisen oikeustoimiin verovelvollisen vapausoikeuksien nojalla. Perustuslakiin pohjautuvat oikeudet ja velvollisuudet on tärkeää ymmärtää myös veron kiertämisen tarkastelun ehdottomina lähtökohtina. Veronsaajan sitovuus verovelvollisen toimiin edellyttää kuitenkin sitä, että tehdyt oikeustoimet ovat siviilioikeudellisesti moitteettomia, eikä niitä rasita virheet tai pätemättömyysperusteet. Näin ollen poikkeuksen muodostavat järjestelyt, jotka syystä tai toisesta voidaan katsoa olevan pätemättömiä tai moitteenvaraisia.²⁴ Verovelvollisen valinnanvapauden suoja

---

²² Wikström ym. 2015: 87

²³ Weckström 2015: 386

²⁴ Wikström ym. 2015: 88-89

ei siis ole rajaton. Veronsaaja ei ole sidottu sellaisiin verovelvollisen järjestelyihin tai toimenpiteisiin, joiden ainoana tai hallitsevana tavoitteena on veroedun saaminen²⁵.

Veron kiertämistä voidaankin luonnehtia yksityisoikeudellisten muotojen väärinkäytöksi. Jotta sen syvällisempi tarkastelu on mielekästä, on tärkeää ymmärtää, mitä *veron kiertämisellä* käsitteellisesti tarkoitetaan. Termillä veron kiertäminen tai veronkierto viitataan toisinaan yleisesti ja osittain epämääräisesti verovelvollisen tekemiin erilaisiin veron välttelypyrkimyksiin²⁶. Yleiskielessä erityisesti termillä veronkierto voidaan asiayhteydestä riippuen viitata yhtä lailla vilpilliseen toimintaan kuin täysin hyväksyttävään verosuunnitteluun, ja tämä onkin omiaan lisäämään käsitteellistä hämmennystä²⁷. Veron kiertämisen käsitteen mahdollisimman kokonaisvaltainen ymmärrys edellyttääkin myös muiden lähikäsitteiden määrittelemistä ja rajaamista. Suomessa on melko vakiintuneen aseman saanut Tikan vuonna 1972 väitöskirjassaan esittämä verontorjuntakäsitteistö. Vaikka taloudellisten ilmiöiden sekä erilaisten verojen minimointiin tähtäävien toimien voidaan sittemmin todeta kokeneen merkittävästi muutosta, tarjoaa Tikan esittelemä käsitteistö edelleen hyvän taustan veron kiertämisen käsitteelliseen tarkasteluun.

2.2 Verosuunnittelu

2.2.1 Asianmukainen verosuunnittelu

Verovelvollisen valinnanvapauteen kuuluu verosuunnittelu²⁸. Verosuunnittelu on monitulkintainen käsite eikä sille ole löydettävissä yksiselitteistä tai oikeudellisesti pätevää määritelmää. Suomen oikeusjärjestelmä ei sisällä nimenomaista verosuunnittelua koskevaa säännöstä, vaan sen voidaan katsoa määrittävän käänteisesti muihin vero-oikeudellisiin ilmiöihin nähden. Yleisesti verosuunnitteluksi voidaan kuitenkin luonnehtia sellaista toimintaa, jossa verovelvollinen pyrkii selvittämään eri toimintavaihtoehtoihin liittyvät veroseuraamukset ja ottaa verotukselliset näkökulmat huomioon osana päätöksentekoa.²⁹ Verosuunnittelussa on siis kyse oikeusjärjestyksen mahdollistamiin toimintavaihtoehtoihin liittyvistä veroseuraamuksista tai –kustannuksista.³⁰

---

²⁵ Wikström ym. 2015: 93

²⁶ Knuutinen 2012: 6-7

²⁷ Knuutinen 2014b:169

²⁸ Ossa 2002: 81

²⁹ Tikka 1972: 28

³⁰ Wikström ym. 2015: 89

Verotekijän merkitys taloudellisessa päätöksenteossa aiheuttaa verosuunnittelun tarpeen³¹. Huomionarvoista kuitenkin on, ettei verosuunnittelun käsitteeseen automaattisesti liity vaatimusta verojen absoluuttisesta minimoinnista. Tämä onkin pääasiallinen syy siihen, miksi Tikka on halunnut erottaa verosuunnittelun käsitteen verontorjuntareaktioista. Toimintavaihtoehtoa punnittaessa verokustannukset ovat kustannuksia muiden joukossa, ja ne otetaan suunnittelussa huomioon osana kokonaisuutta. Monesti verot minimoiva vaihtoehto on taloudellisesti edullisin, mutta aina näin ei kuitenkaan ole. Veronäkökulman lisäksi verovelvollisen on toimintavaihtoehtoa valittaessa otettava huomioon muun muassa valmistus-, myynti- ja rahoitusnäkökohtia. Verot minimoivan vaihtoehdon valitseminen saattaa aiheuttaa niin paljon muita kustannuksia, että ne ylittävät saavutettavat verosäästöt. Tällöin taloudellisesti edullisin vaihtoehto on luonnollisesti jokin muu.³² Verosuunnittelulle ominaista on myös se, ettei suunnitteluun tavallisesti sisälly veron minimointia tai veron kiertämistä leimaavaa subjektiivista elementtiä, eli veron kiertämisen tai verosta vapautumisen tarkoitusta. Tämä on seurausta siitä, että päätöksentekoon vaikuttavat verotekijöiden lisäksi myös muut, verotuksesta riippumattomat tekijät.³³

Verosuunnittelu on välttämätön osa verovelvollisen talouden suunnittelua ja sitä tarvitaan yrityksen elinkaaren kaikissa vaiheissa. Suunnittelun määrän tarve on usein kääntäen verrannollinen tavoiteltujen verosäästöjen kanssa. Mitä vähemmän yrityksellä tai konsernilla on halukkuutta maksaa veroja, sitä suuremmaksi verosuunnittelun tarve yleensä muodostuu. Suunnitteluhorisonttina voi olla joko pitkä tai lyhyt aikaväli. Verosuunnittelussa onkin tapana erottaa kolme tasoa. Nämä ovat strateginen, taktinen ja operatiivinen. Strategisella verosuunnittelulla tarkoitetaan pitkän aikavälin suunnittelua, jolloin kyse on veronäkökulman huomioimisesta esimerkiksi yrityksen puitteita muodostettaessa. Verotekijöillä on keskeinen merkitys muun muassa yritysmuodon valinnassa. Samaten yrityksen tai konsernin rakenteen uudelleenorganisointi voi synnyttää verosuunnittelun tarpeen. Lisäksi yrityksen rakenteen muutos- ja kehityshankkeet käynnistyvät usein verotuksellisista syistä. Sulautuminen, jakautuminen, liiketoimintasiirto, osakevaihto, yritysosto, sukupolvenvaihdos tai muu vastaava järjestely voi tällöin tulla kysymykseen. Verotekijät ovat mukana myös yrityksen elinkaaren loppuvaiheessa, kun päätetään tavasta, miten yritys-toiminta on paras lopettaa.³⁴ Taktisessa verosuunnittelussa on puolestaan kyse aikahorisontilta lyhyemmästä, muutamaan tilikauteen kohdistuvasta suunnittelusta. Tarkoituk-

---

³¹ Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2016

³² Wikström ym. 2015: 91

³³ Lehtonen 2007: 142-143

³⁴ Wikström ym. 2015: 91

sena on tällöin osoittaa ne keinot, joiden avulla suunnittelukauden tavoitteet voidaan saavuttaa. Taktisesta verosuunnittelusta on kyse esimerkiksi tilinpäätösajankohdan ja -pitämyksen, rahoitusmuodon sekä investointikohteiden valinnassa. Operatiivinen verosuunnittelu on lyhytjänteistä ja jatkuvaa. Tarkoituksena on vaikuttaa yksittäisen tilinpäätöksen voiton määrään. Operatiiviseen verosuunnitteluun kuuluu kirjanpidon pitämiseen ja dokumentointiin, tilinpäätöksen laatimiseen sekä veroasioiden hoitoon liittyvistä asianmukaisista ohjeista ja menettelytavoista huolehtiminen sekä uusimman lainsäädännön ja oikeuskäytännön seuraaminen. Esimerkkinä operatiivisesta verosuunnittelusta voidaan mainita tilinpäätössuunnitteluun kuuluvien sallittujen tuloksenjärjestelykeinojen käyttö.³⁵

Verosuunnittelun toimintavaihtoehtoihin vaikuttaa yrityksen riskinottohalukkuus. Mitä enemmän riskejä yritys on halukas ottamaan, sitä monipuolisempi on myös keinovalikoima. Verosuunnittelun merkittävin heikkous onkin siinä, että siihen voidaan nähdä liittyvän tulkintaepävarmuutta ja huomionarvoisia riskejä. Verosuunnittelun keinovalikoima on vahvasti sidoksissa taloudelliseen toimintaympäristöön sekä lainsäädännön ja oikeuskäytännön asettamiin oikeudellisiin ehtoihin. Ennustettavuuden kannalta ongelmallisia ovat erityisesti lainsäädännössä tapahtuvat muutokset³⁶. Lainsäädäntöriskillä tarkoitetaan epävarmuutta siitä, että pitkän aikavälin suunnittelussa lainsäädäntö tai vallitseva oikeuskäytäntö muuttuu. Mikäli lainsäädäntöriski realisoituu, voi tällä olla haitallisia seurauksia verovelvolliselle. Lainsäädäntöriskin lisäksi verosuunnitteluun liittyy soveltamisriski. Soveltamisriskillä tarkoitetaan epävarmuutta siitä, miten jotain tiettyä normia tulkitaan ja sovelletaan käytännössä. Suomen verolainsäädännössä onkin tukeuduttu vahvasti väljästi muotoiltuihin yleissäännöksiin, joiden soveltamisala tarkentuu usein vasta tuomioistuimessa. Tulkintojen vakiintumiseen voi kulua pitkiäkin aikoja. Myös EU-oikeus voi vaikuttaa kansallisen säännöksen tulkintaan ja yllättää verosuunnittelijan. Verosuunnittelussa soveltamisriskin realisoituminen voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei suunniteltu säännös tule sovellettavaksi ja verotus muodostuu suunniteltua tiukemmaksi.³⁷ Verosuunnittelussa kannattaakin aina pitää realistisena vaihtoehtona myös sitä, että verot kaikessa yksinkertaisuudessaan maksetaan³⁸.

Kuten edellä on käynyt ilmi, on verosuunnittelu olennainen osa yritystoimintaa ja sisältyy verovelvollisen valinnanvapauteen. Edellä kuvailtua verosuunnittelua voisikin luonnehtia

---

³⁵ Ossa 2002: 83-84

³⁶ Myrsky 2007: 733

³⁷ Myrsky 2007:733; Tikka ym. 2016: Verosuunnittelu kpl

³⁸ Wikström ym. 2015:89

hyväksyttäväksi tai asianmukaiseksi verosuunnitteluksi. Verosuunnittelua voidaan kuitenkin harrastaa monella tavalla. Viime vuosina on enenevässä määrin alettu puhua aggressiivisesta verosuunnittelusta, ja käsitettä on käytetty myös virallisemmissä yhteyksissä, kuten Euroopan komission suosituksessa.³⁹

2.2.2 Aggressiivinen verosuunnittelu

Yhteiskunnallinen keskustelu on erityisesti nostanut esille aggressiivisen verosuunnittelun käsitteen. Aggressiiviselle verosuunnittelulle ei ole annettavissa yksiselitteistä määritelmää, eikä rajanveto aggressiivisen verosuunnittelun ja asianmukaisen verosuunnittelun välillä ole selkeä⁴⁰. Osittain tämä voi johtua siitä, ettei kyseessä ole oikeudellisesti relevantti käsite, vaan rajanveto asianmukaisen ja aggressiiviseksi luonnehdittavan verosuunnittelun välillä tapahtuu muutoin kuin oikeudellisilla kriteereillä⁴¹. Aggressiivisen verosuunnittelun käsitettä käytetään myös eri asiayhteyksissä hieman vaihtelevissa merkityksissä. Sen ydinsisällön voidaan kuitenkin katsoa olevan suhteellisen muuttumaton asiayhteydestä riippumatta. Aggressiivisessa verosuunnittelussa on kysymys sellaisesta verosuunnittelusta, joka niin sanotusti hyökkää jotakin oikeana tai hyväksyttävänä pidettävää tavoitetta, perusajatusta tai normia vastaan, ja jota tästä syystä pidetään epäasianmukaisena. Tulee kuitenkin huomata, että epäasianmukainen tarkoittaa eri asiaa kuin lainvastainen. Koska aggressiivisessä verosuunnittelussa on kysymys verosuunnittelusta, tarkoitetaan tällä toimintaa, joka tapahtuu lain, tai ainakin sen kirjaimen, piirissä.⁴²

Sekä asianmukaisessa verosuunnittelussa, että aggressiiviseksi luonnehdittavassa verosuunnittelussa on kyse lainmukaisesta toiminnasta, jossa verovelvollinen ottaa verotustekijät huomioon päätöksenteossa. Aggressiiviseksi verosuunnitteluksi on usein luonnehdittu tilanteita, joissa verovelvollinen aktiivisesti pyrkii etsimään verojärjestelmän tehokkuushäiriöitä, aukkoja tai niin sanottuja ”porsaanreikiä” verolaissa. Tällöin verovelvollinen käyttää tarkoituksellisesti hyväkseen esimerkiksi lain valmistelussa sattuneita kömmähdyksiä.⁴³ Verolain ”aukolla” viitataan tässä yhteydessä tilanteeseen, jossa verotettavan tulon ja taloudellisen tulon välillä on sellaista eroa, jolle ei ole olemassa veropoliittisia tai muita perusteita. Myös asianmukaisessa verosuunnittelussa nojaututaan usein lain säädännön epä johdonmukaisiin piirteisiin tai jännitteisiin. Erottavana tekijänä voidaan kuitenkin pitää sitä, että asianmukaisessa verosuunnittelussa nämä jännitteet ja piirteet

³⁹ Knuutinen 2015: 5

⁴⁰ Valtiovarainministeriö 2014: 2

⁴¹ Knuutinen 2014a: 63

⁴² Knuutinen 2015a: 5

⁴³ Wikström ym. 2015: 91

ovat syntyneet lainsäätäjän tietojen seurauksena, ja näin ollen niitä voidaan pitää lainsäätäjän tarkoittamina tai hiljaisesti hyväksyminä.⁴⁴

Aggressiivisella verosuunnittelulla voidaan viitata hyvin erilaisiin verovetoisiin järjestelyihin. Euroopan komissio on 6.12.2012 antanut suosituksen koskien aggressiivista verosuunnittelua välittömän verotuksen alalla. Suosituksen tarkoituksena on pyrkiä estämään sellaista verosuunnittelua rajat ylittävissä tilanteissa, jolla tavoitellaan jonkin erän verottamatta jäämistä. Suosituksessa todetaan ensinnäkin verosuunnittelun rakenteiden kehittyneen yhä monimutkaisimmiksi. Suosituksesta ei ole löydettävissä nimenomaista määritelmää aggressiiviselle verosuunnittelulle, mutta käsitteelle on johdettavissa sisältöä suosituksessa yksilöityjen, aggressiiviselle verosuunnittelulle tyypilliseksi katsottujen ominaisuuksien ja tavoitteiden kautta. Yhteistä tällaisille käytännöille on komission mukaan se, että niillä pyritään verovelvollisuuden pienentämiseen sellaisilla järjestelyillä, jotka sinänsä ovat laillisia, mutta johtavat ristiriitaan lain tarkoituksen kanssa. Verovelvollisuuden pienentämiseen voidaan pyrkiä joko verojärjestelmän muotoseikkoja tai kahden tai useamman verojärjestelmän eroja hyödyntämällä. Euroopan komission suosituksessa todetaan myös, että aggressiivinen verosuunnittelu voi ilmetä monin tavoin, ja se voi johtaa kansainvälisissä tilanteissa muun muassa kaksinkertaisiin vähennyksiin tai verottamatta jäämiseen.

Kansallisessa kontekstissa aggressiivisella verosuunnittelulla voidaan Knuutisen mukaan tarkoittaa sitä, ettei huomioida tai kunnioiteta verosäännöksen tai –lain tarkoitusta, vaan tukeudutaan formalistilla tavalla lain kirjaimen. Tämä voi johtaa esimerkiksi siihen, että verosuunnittelutoimia kaunistellaan liiketoiminnallisilla syillä, jolloin tavoitteena on estää veron kiertämistä torjuvan säännöksen soveltuminen. Tällöin verotukselliset seikat eivät seuraa liiketoimintaa, vaan päinvastoin.⁴⁵ Tässä katsantotavassa aggressiivinen verosuunnittelu saakin jo kosketuspintaa veron kiertämisen kanssa. Kansainvälisessä kontekstissa aggressiivisella verosuunnittelulla voidaan tarkoittaa toimia, jotka eivät huomioi tai kunnioita eri valtioiden verosuvereniteettia, yhteiskunnallista toimintamallia ja fiskaalisia tarpeita. Kansallisissa tilanteissa lainsäätäjä voi ”paikata” verolaissa olevan aukon säätämällä uuden lain, mutta rajat ylittävissä tilanteissa jäsenvaltioiden keinot ovat usein riittämättömiä johtuen siitä, ettei ole olemassa yhtä ylikansallista instituutiota, joka säätäisi ja valvoisi kansainvälistä taloudellista toimintaa koskevaa verolainsäädäntöä. Kan-

---

⁴⁴ Knuutinen 2015a: 7,11

⁴⁵ Knuutinen 2015a: 9

sainvälinen toimintakenttä mahdollistaakin monenlaisen verosuunnittelun, ja aggressiivinen verosuunnittelu onkin lähinnä liitetty kansainvälisiin tilanteisiin, joissa yritykset ja muut taloudelliset toimijat operoivat monikansallisesti.⁴⁶

Lähtökohtaisesti aggressiivinen verosuunnittelu voidaan nähdä osana verosuunnittelua. Tällöin se sijoittuu käsitesystematiikassa asianmukaisen verosuunnittelun ja veron kiertämisen välimaastoon. Aggressiivisen verosuunnittelun laita-alueilla kuitenkin myös riskit lisääntyvät. Mitä pidemmälle lakia venytetään, sitä suuremmaksi riskit kasvavat. Rajanveto veron kiertämisen ja verosuunnittelun välillä ei ole selkeä. Onkin mahdollista, ettei verotuksessa hyväksytäkään kaikkia järjestelyjä. Aggressiivinen verosuunnittelu voi johtaa sellaisiin veron minimointipyrkimyksiin, joiden pääasiallisena tarkoituksena on saavuttaa lain tarkoitukselle vieraita veroetuja. Tällöin ollaan siirtymässä verosuunnittelusta veron kiertämisen reviiirille.

2.3 Verontorjunta

Tikan luomassa käsitesystematiikassa *verontorjunta* voidaan nähdä kokoavana yleisterminä, joka kattaa kaikenlaiset laittomat ja lailliset toimet, joilla verovelvollinen pyrkii vapautumaan verosta taloudellisena rasituksena.⁴⁷ Verontorjunnan keinot voidaan jakaa niiden hyväksyttävyyden suhteen legaalisiin ja illegaalisiin keinoihin. Legaalinen eli laillinen tai hyväksyttävä verontorjunta voi saada hyvin moninaisia muotoja. Verovelvollinen voi esimerkiksi käyttää hyväkseen nimenomaisia *verohuojennussäännöksiä*, jolloin lainsäätäjän on katsonut veropoliittisesti tarkoituksenmukaiseksi pyrkiä aiheuttamaan verovelvollisessa verontorjuntareaktion. *Muodollisesta veron välttämisestä* on kyse taas silloin, kun verovelvollinen toteuttaa jonkin verotusperusteena olevan taloudellisen toimenpiteen sellaisessa muodossa, että siihen liittyy lievempi veroseuraamus, kun tavallisesti käytettyihin toimintamalleihin. Muodollista veron välttämistä on muun muassa huolimattomasti laaditun verolainsäädännön niin sanottujen ”aukkojen” hyödyntäminen. Tällöin lainsäätäjän tarkoituksena ei ole ollut edun mahdollistaminen verovelvolliselle, mutta veroetua ei voida myöskään evätä lainsäädännön nojalla, mikäli verovelvollisen toimet täyttävät kyseiselle järjestelylle asetetut vaatimukset. Legaalisesta veron torjunnasta kaikessa yksinkertaisuudessaan on kyse myös silloin, kun verovelvollinen jättää toteuttamatta toiseikaston, johon verovelvollisuus liittyy. Tällöin voidaan puhua *aineellisesta veron*

---

⁴⁶ Knuutinen 2015a: 13;18

⁴⁷ Knuutinen 2009: 186

välttämisestä. Yritys voi esimerkiksi jättää suunnitellun yritysjärjestelyn toteuttamatta tai työntekijä vähentää työpanostaan verorasitusta keventääkseen.⁴⁸

Legaalisten keinojen lisäksi veroja voidaan pyrkiä torjumaan illegaalisin eli laittomin tai ei-hyväksyttävien keinoin. Illegaaliset keinot jakautuvat edelleen rikosoikeudellisesti tai muutoin rangaistusluonteisesti sanktioidulle alueelle, sekä sanktioimattomalle alueelle, jolloin suoritettuun toimeen tai järjestelyyn puututaan sellaisen lakinormin nojalla, johon ei liity rangaistusluonteista seuraamusta. Sanktioidulla alueella illegaalinen veron torjunta voi esiintyä verovilppinä. Verovilpillä tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä, joilla verovelvollinen pyrkii abstraktisen verovelan synnyttäneiden tosiseikkojen toteuduttua vapautumaan veronmaksuvelvollisuudesta, joka kiistatta on olemassa verolain nojalla⁴⁹. Verovelasta voidaan pyrkiä eroon esimerkiksi veropetoksella tai muulla ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnillä. Verovilpin lisäksi myös veron kiertäminen lukeutuu illegaalisen veron torjunnan alueelle. Toisin kuin verovilpin kohdalla, ei veron kiertämiseen liity rikosoikeudellista tai muuten rangaistusluonteista sanktiota. Sanktion puuttumisesta huolimatta veron kiertämisen on katsottu kuuluvan veron torjunnan laittomiin muotoihin, *sillä verolaki ei asianomaisia toimia hyväksy, vaikka ne voivat olla yksityisoikeudellisesti päteviä*⁵⁰. Veron kiertämisen käsitteen rinnastaminen illegaaliin veron torjuntakeinoihin on oikeuskirjallisuudessa koettu kuitenkin myös harhaanjohtavaksi, sillä se on helposti sekoitettavissa rikosoikeudelliseen laittomuuteen. Veron kiertämisen ”illegalisuudessa” onkin kyse verosäännösten tavoitteiden vastaisista, vero-oikeudellisesti verovelvollisen tavoittelemalla tavalla ei-hyväksyttävistä toimista, jotka eivät kuitenkaan ole varsinaisesti lainvastaisia. Sekaannusriskistä johtuen Knuutinen onkin ehdottanut käsiteparin *legitiimi* ja *illegitiimi* käyttöönottoa vero-oikeudellisessa rajanvedossa.⁵¹

Englannin kieltä käytävissä oikeuskulttuureissa näyttäisi vakiintuneen käsitteellinen kolmijako (1) hyväksyttävään veron minimointiin tai verosuunnitteluun, (2) vero-oikeudellisesti ei-hyväksyttävään mutta kriminalisoimattomaan veron kiertämiseen ja (3) kriminalisoituihin, lain kieltämiin toimiin.⁵² Viimeiseksi mainitut kriminalisoidut, lain kieltämät toimet rajautuvat tutkielman kysymyksenasettelun ulkopuolelle.

---

⁴⁸ Tikka 1972: 24

⁴⁹ Ossa 2002: 86

⁵⁰ Pikkujämsä 2001: 180

⁵¹ Knuutinen 2012: 8

⁵² Knuutinen 2012: 4

2.4 Veron minimointi

Veron minimoinnilla tarkoitetaan niitä verovelvollisen toimenpiteitä, joiden ainoana tai hallitsevana motiivina on veroedun saaminen. Käsitteenä se on sijoitettavissa legaalisen ja illegaalisen verontorjunnan keskiöön⁵³. Veron minimoinnin käsite on läheisessä suhteessa verosuunnitteluun, mutta termit eroavat kuitenkin toisistaan perusidealtaan sen suhteen, miten verokustannuksiin suhtaudutaan. Verosuunnittelussa verokustannukset ovat kustannus muiden joukossa, kun taas veron minimoinnilla tarkoitetaan Tikan mukaan niitä veronvelvollisen toimenpiteitä, joihin ryhtymisen ainoana tai hallitsevana motiivina on veroedun saavuttaminen. Asianmukaisesta verosuunnittelusta poiketen myös aggressiivisessa verosuunnittelussa voivat verotekijät olla hallitsevassa, tai veron kiertämiseen rinnastettaessa jopa yksinomaisessa roolissa. Käsitteellisesti aggressiivinen verosuunnittelu ja veron minimointi leikkaavatkin siltä osin, kun molemmilla pyritään verojen absoluuttiseen minimointiin. Laajemman rinnastuksen osalta tulee kuitenkin muistaa, että edellä esitetty kattaa vain osan aggressiivisen verosuunnittelun alasta.

Veron minimoinnissa on yleensä pyrkimyksenä lopullinen vapautuminen verosta. Tavoitteena voi kuitenkin olla myös esimerkiksi jonkin tulo- tai omaisuuserän siirtäminen myöhempään verovuoteen. Toimenpiteiden kirjo veron minimoiseksi on laaja, ja ne voidaan jakaa kahteen niiden vero-oikeudellisen hyväksyttävyyden suhteen⁵⁴. Näin ollen jonkun toimenpiteen luonnehtiminen veron minimoimiseksi ei vielä sisällä kannanottoa siihen, kuinka kyseiseen toimenpiteeseen tulee verotuksessa suhtautua⁵⁵. Hyväksyttävässä tai onnistuneessa veron minimoinnissa eli *veron säästämisessä* veronsaajan sidonnaisuus verovelvollisen tekemiin toimiin syntyy, kun taas epäonnistuneessa veron minimoinnissa eli *veron kiertämisessä* sidonnaisuus jää syntymättä⁵⁶.

2.4.1 Veron säästäminen

Suurin osa veron minimoimistoimenpiteistä tapahtuu lain sallimin keinoin. *Veron säästämisestä* on kyse silloin, kun verovelvollisen suorittama toimenpide veron minimoimiseksi onnistuu, eikä veron kiertämisen raja ylitä. Veron säästämiseksi voidaan näin ollen lukea kaikki sellaiset veroja minimoivat toimenpiteet, joilla tavoiteltu veroetu saavutetaan ja verovelvollisen vaatima tulkinta hyväksytään verotuksessa lainmukaisena.⁵⁷

---

⁵³ Weckström 2015: 390

⁵⁴ Knuutinen 2009: 186

⁵⁵ Tikka 1972: 21

⁵⁶ Wikström ym. 2015: 92

⁵⁷ Tikka 1972: 28

Toisinaan voidaan puhua myös ”onnistuneesta veron kiertämisestä”. Sanonta on kuitenkin ongelmallinen siinä suhteessa, ettei ”onnistuneeseen” veron kiertämiseen voida viitata kuin mahdollisesti siinä tilanteessa, jos veron kiertäminen ymmärretään yleisenä ilmiönä, ja sitä tarkastellaan esimerkiksi suhteessa lainsäätäjän oletettuun tahtoon tai oikeudenmukaisuutta koskeviin arvostuksiin. Mikäli veron kiertäminen käsitteenä sidotaan voimassa oleviin lakinormeihin, ei tarkasti katsottuna ole mahdollista ”onnistua” veron kiertämisessä, sillä veron kiertämiseksi ymmärretään vain se, mihin lakinormilla voidaan puuttua.⁵⁸

Veron säästäminen sijoittuu legaalisen eli hyväksyttävän verontorjunnan alueelle. Hyväksyttävässä veron minimoinnissa tai säästämisessä verokustannukset ovat keskeinen, mutta eivät kuitenkaan ainoa peruste toimenpiteeseen ryhtymiselle. Veron kiertämisen eli illegaalisen tai ei-hyväksyttävän verontorjunnan alueelle tullaan, jos verovelvollisen tekemälle toimenpiteelle ei ole osoitettavissa muita tai ainakaan yhtä tärkeitä syitä verotuksellisten syiden lisäksi. Onnistuneen veron minimoinnin eli veron säästämisen ja epäonnistuneen minimoinnin eli veron kiertämisen ero tehdään vero-oikeuden tasolla ja erot tulevat näkyviin vain verotuksessa. Tuleekin muistaa, että yksityisoikeudellisesti tarkasteltuna kyse on koko ajan pätevistä oikeustoimista.⁵⁹

2.4.2 Veron kiertäminen

Veron kiertämistä on vaikea definiitivisesti rajata tai määritellä⁶⁰. Suomen kansallinen lainsäädäntö ei sisällä veron kiertämisen määritelmää, eikä nimenomaista määritelmää löydy myöskään lainvalmisteluaineistoista tai korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksistä. EU-oikeudellisessa katsannossa OECD on luonnehtinut veron kiertämistä seuraavalla tavalla:

kyseessä on termi, jota on vaikea määritellä, mutta jota yleisesti käytetään kuvaamaan niitä verovelvollisen toimia, joilla hän pyrkii vähentämään veronmaksuvelvollisuuteensa perustuvaa veron määrää, ja vaikka toimi olisi muodollisesti lainmukainen, on se tavallisesti ristiriidassa lain tarkoituksen kanssa.⁶¹

---

⁵⁸ Knuutinen 2015a: 8

⁵⁹ Wikström ym. 2015: 93

⁶⁰ Knuutinen 2012: 5

⁶¹ OECD 2014

Kuten OECD:n luonnehdinnasta ilmenee, on veron kiertämisen käsite sekä sisällöllisesti että käyttöedellytyksiltään varsin avoin. Valtaosa veron kiertämisen problematiikasta tiivistyykin juuri sen käsitteeseen ja merkityssisältöön. Veron kiertämisellä onkin katsottu olevan useampia toisistaan hieman eroavia käyttöyhteyksiä ja merkityksiä. Toisin sanoen veron kiertämisen käsitteen merkityssisältö määrittyy siinä asiayhteydessä, jossa sitä käytetään⁶².

Tikka erottaa toisistaan kaksi eri käyttötilannetta. Ensimmäisen käyttötilanteen ryhmän muodostavat ne tilanteet, joissa termiä käytetään ilman välitöntä yhteyttä verolain voimassa oleviin normeihin. Tästä on kyse silloin, kun veron kiertämisestä puhutaan *yleisesti ilmiönä*, eikä termillä ilmaista mitään ratkaisutilanteessa omaksuttavasta tulkinnasta. Yleisessä merkityksessä veron kiertämistä voidaankin lähestyä tarkastellen sitä eräänä lain kiertämisen muotona. Lain kiertämisellä tarkoitetaan yleensä menettelyjä, jotka eivät suoranaisesti ole vastoin lain säännösten sanamuotoa, mutta jotka tekevät kuitenkin tyhjäksi säännöksen tarkoituksen eli ration. Tarkasti katsottuna lain kiertämisen kohteena ei näin ollen olekaan laki tai säännös, vaan lain tai säännöksen tarkoitus.⁶³ Mikäli säännöksen sanamuoto vastaisi aina täysin säännöksen tarkoitusta, ei lain kiertäminen olisi mahdollista. Käytännössä verolaki ei kuitenkaan koskaan ole täydellinen, ja kielen ja oikeuden erottamaton yhteys tekee vero-oikeudesta haavoittuvan. Yleisessä merkityksessä veron kiertämiseksi voidaan Tikan mukaan ymmärtää *tavanomaisesta poikkeavat, keinotekoiselta vaikuttavat toimet, joilla tavoitellaan lain tarkoitukselle vieraita veroetuja ja joiden synnyttämille ratkaisutilanteille on ominaista verolain säännöksen sanamuodon normaalin tulkinnan ja sen ration välinen jännitystila*.⁶⁴ Edellä mainittu OECD:n määritelmä on linjassa Tikan määritelmän kanssa, sillä molemmissa painotetaan lain sanamuodon ja ration välistä jännitystilaa.

Toisinaan termillä veron kiertäminen viitataan lain soveltajien ratkaisuihin tai kannanottoihin siitä, mikä katsotaan tai tulisi katsoa veron kiertämiseksi⁶⁵. Toisen käyttöryhmän muodostavatkin ne tilanteet, joissa termillä on välitön yhteys verolain voimassa oleviin normeihin. Veron kiertäminen kytkeytyy tällöin siihen, mikä katsotaan tai tulisi katsoa veron kiertämiseksi. Tähän käyttöryhmään kuuluvissa tilanteissa termin merkityssisältö on siten erikoistuneempi ja käsitettä käytetään täsmällisemmässä oikeudellisessa merki-

---

⁶² Knuutinen 2015a: 7-8

⁶³ Weckström 2015: 39

⁶⁴ Tikka 1972: 26

⁶⁵ Knuutinen 2015a: 8

tyksessä. Tässä käyttöyhteydessä veron kiertämisellä tarkoitetaan Tikan mukaan *vain sellaisia veron minimoinnin tarkoituksessa suoritettuja disponointeja, joiden kohdalla verotuksessa säännöksen sanamuodon ja ration välinen jännitystila poistetaan siten, että verovelvollisen tavoitteleman veroedun myöntäminen evätään*. Käyttöedellytyksenä termille tällöin on, että toimenpiteeseen joko sovelletaan rasittavaa säännöstä, taikka jätetään soveltamatta suosivaa säännöstä. Tuloverotuksen osalta voi sovellettavaksi tulla esimerkiksi kansalliseen lainsäädäntöömme sisällytetty yleinen veron kiertämistä ehkäisevä VML 28 § tai yritysjärjestelytilanteissa ehtojen täytyessä erityinen veronkiertosäännös EVL 52 h §. Edellä esitettyjen erilaisten käyttöyhteyksien erottamiseksi voidaan ensimmäisenä mainittua kuvata veron kiertämisen *yleiseksi määrittelyksi* ja jälkimmäistä *tek-niseksi määrittelyksi*.⁶⁶

Sisältöä veron kiertämisen käsitteelle on saatavissa myös EU:n veronkiertodirektiivistä ((EU)2016/1164)), joka jäsenmaiden tulee implementoida kansalliseen lainsäädäntöön vuoden 2018 loppuun mennessä. Direktiivistä ei löydy nimenomaista määritelmää veron kiertämiselle, mutta sen kuudennessa artiklassa todetaan seuraavaa: jäsenvaltion on jätettävä ottamatta huomioon sellainen järjestely tai järjestelyjen sarjat, joiden pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on sovellettavan verolain tavoitteen tai tarkoituksen vastaisen veroedun saaminen ja jotka eivät ole aitoja kaikki asiaan liittyvät tosiseikat huomioiden. Edelleen mainitaan, että järjestelyä tai järjestelyjen sarjaa on pidettävä epäaitona siltä osin, kuin ne eivät perustu päteviin liiketaloudellisiin syihin, jotka vastaavat taloudellista todellisuutta. Sanamuotoilusta on johdettavissa kaksi käyttöedellytystä veron kiertämiselle. Ollakseen veron kiertämistä direktiivin tarkoittamalla tavalla tulee järjestelyn tuottaa (1) *lain tarkoituksen tai tavoitteen vastainen veroetu*, sekä olla (2) *epäaito eli keinotekoinen*.⁶⁷

Vero-oikeuden piirissä on esiintynyt erimielisyyttä siitä, edellyttääkö veron kiertäminen verosta vapautumisen tarkoitusta eli subjektiivista tekijää. Mikäli verovelvollisen motiivia ei aseteta yhdeksi käyttöedellytykseksi, on veron kiertämisenä pidettävä kaikkia sellaisia järjestelyjä, jotka luovat jännitteen vero-oikeudellisen normin sanamuodon ja tarkoituksen välille. Tällaisessa objektiivisessa katsannossa veron kiertämisen tarkastelu kuitenkin jää Tikan mukaan turhan abstraktille tasolle. Kun käsitteen käyttöedellytykseksi otetaan mukaan verovelvollisen motiivi, tarjoaa veron kiertämisen käsite konkreettisemmän mielikuvan siitä oikeudellisesta ilmiöstä, johon veron kiertämisellä halu-

---

⁶⁶ Tikka 1972: 19

taan viitata. Tällöin veron kiertämiseksi tulee ymmärtää vain ne verovelvollisen disponoinnit, jotka synnyttävät jännitteen verolain muodon ja ration välille, ja joiden nimenomaisena tarkoituksena on veron minimointi. Tämän määrittelyn voi katsoa olevan linjassa myös sen kanssa, mitä veron kiertämisellä yleiskielessä tarkoitetaan.⁶⁸

Veron kiertämisen yhteydessä on tärkeää huomioida, että vaikka veron kiertäminen yhteiskunnallisena ilmiönä tarkasteltuna sisältää oikeudellisen, poliittisen ja moraalisen ulottuvuuden, on verotuspäätöksen tekijä tai tuomioistuin asiaa ratkaistessaan sidottu ainoastaan käsitteen oikeudelliseen sisältöön⁶⁹. Moraaliset ja oikeudelliset arvioinnit tulee pitää erillään. Veron kiertämisen lisäksi myös verosuunnittelu voidaan kokea moraalisesti kyseenalaiseksi, sillä sekin saattaa johtaa efektiivisen verorasituksen alenemiseen ja oikeudenmukaisuusvajeisiin. On kuitenkin huomattava, että verovelvollisten pyrkimys verojen minimoiseen on paitsi ymmärrettävää ja odotettavaa, on se sen lisäksi välillä jopa lainsäätäjän toivomaa. Esimerkiksi ohjaavalla verotuksella pyritään nimenomaisesti siihen, että verovelvollinen veroetujen toivossa menettelisi tavalla, jolla hän ei muuten ehkä toimisi⁷⁰.

---

⁶⁸ Tikka 1972: 14-15

⁶⁹ Weckström 2015: 388

⁷⁰ Knuutinen 2012: 8

3. VERON KIERTÄMISEN ESTÄMINEN

3.1 Yleistä

Aggressiivinen verosuunnittelu voi johtaa veron minimointitoimenpiteisiin, joiden pääasiallisena tavoitteena on saavuttaa verolakien tarkoitukselle vieraita veroetuja. Verovelvollinen on tällöin ryhtynyt järjestelyihin, joiden ainoana tai dominoivana päämääränä on perusteettomien veroetujen tavoittelu. Verovelvollisen valinnanvapauden suoja ei kuitenkaan ole rajaton. Veronsaaja ei ole sidottu sellaisiin verovelvollisen järjestelyihin tai toimenpiteisiin, joiden ainoana tai hallitsevana tavoitteena on lain tarkoitukselle vieraan veroedun saavuttaminen.⁷¹ Veronsaajan sidonnaisuutta verovelvollisen toimiin voidaan vähentää jossain määrin tulkinnan avulla. Veron kiertämistä estävän säännöksen realistisella tulkintatavalla voidaan huomioon ottaa annetun muodon lisäksi toimenpiteiden tosiasiallinen taloudellinen sisältö. Tulkinnan avulla ei ongelmaa voida kuitenkaan kokonaisuudessaan ratkaista, sillä tulkinnallisen jouston rajat tulevat nopeasti vastaan. Verovelvollisen oikeusturvan toteutuminen sekä vero-oikeudellinen legalismi edellyttävät säädännäistä oikeusperustetta. Verovelvollisuudesta, vero-objektista sekä verokannasta tulee säätää lailla, eikä lakiin otettuja säännöksiä voida muuttaa muuten kuin uudella lailla.⁷²

Perusteettomien veroetujen estämiseksi kansallisessa lainsäädännössämme onkin säädetty useita veron kiertämistä ehkäiseviä normeja, jotka muodostavat oikeuttamisperusteen verovelvollisen tekemän siviilioikeudellisesti moitteettoman järjestelyn tai toimenpiteen sivuuttamiseksi. Nämä veronkiertosäännökset voivat olla joko yleisiä säännöksiä, jolloin ne sopivat useisiin eri verolakeihin taikka erityisiä, jotka soveltuvat vain tiettyyn lakiin tai erityistilanteeseen. Sekä yleiset, että erityiset veronkiertosäännökset ovat kompetenssinormeja, joiden avulla voidaan lisätä lakia soveltavien viranomaisten ja tuomioistuimien toimivaltuuksia ja harkintavaltaa. Toimi- ja harkintavaltaa lisäämällä voidaan tehokkaammin ehkäistä perusteettomien veroetujen syntymistä, mutta kääntöpuolena on usein ratkaisujen ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden heikentyminen. Erityisten veronkiertosäännösten on katsottu myös lisäävän verojärjestelmän kompleksisuutta, mikä voi puolestaan johtaa uusiin keinottelumahdollisuuksiin. Erityisten veronkiertosäännösten yhteydessä on ongelmalliseksi koettu myös se, mikä tulisi olla niiden tarkastelu ja soveltamisjärjestys tilanteissa, joissa verojärjestelmästä löytyy myös yleinen veron kiertämistä

---

⁷¹ Wikström ym. 2015: 93-95

⁷² Wikström ym. 2015: 93

estävä säännös. Erityisnormin etusijaisuutta on perustelu yleisellä *lex specialis*-periaatteella, jonka mukaan erityisnormi syrjäyttää yleisnormin. Lisäksi etusijaisuutta on perusteltu sillä, että erityisnormin tilanteessa lainsäätäjä on nimenomaisesti kokenut tarpeelliseksi tarkentaa kyseisessä tilanteessa hyväksyttävän veron minimoinnin tai verosuunnittelun ja ei-hyväksyttävän veron kiertämisen rajaa.⁷³

Tässä pääluvussa tarkastellaan keinoja, joilla veron kiertämistä voidaan kansallisella tasolla torjua. Tuloverotuksen osalta yleinen veron kiertämisen estämiseen tähtäävä normi löytyy Verotusmenettelystä annetun lain 28 §:stä. Lisäksi Euroopan unioni on yhdenmukaistanut jäsenmaiden verotusta antamalla yritysjärjestelyitä koskevan direktiivin (Neuvoston direktiivi 2009/133 EY), jonka 15. artikla sisältää niin sanotun veronkiertosäännöksen. Tämä veronkiertosäännös on implementoitu kansalliseen lainsäädäntöömme EVL 52 h §:n erityisellä veronkiertonormilla. Edellä mainittujen oikeusnormien soveltuessa voidaan verovelvollisen yksityisoikeudellisesti pätevät oikeustoimet poikkeuksellisesti sivuuttaa verotuksessa.⁷⁴ Tulee muistaa, että oikeuslähteet ovat kielellisiä lähteitä, eikä niiden normatiivista sisältöä ole mahdollista saada selville ilman tulkintaa⁷⁵. Tästä johtuen luvun alussa käydään läpi erityisesti EVL 52 h §:n sekä VML 28 §:n tulkintaan vaikuttavia seikkoja.

3.2 Verolakien tulkinnasta

3.2.1 Lain formalistinen ja realistinen tulkintatapa

Oikeuslähteet ovat kielellisiä lähteitä, joiden sisältämille kielellisille ilmaisuille tulee antaa merkityssisältö. Lain tulkinnassa onkin aina kyse oikeussäännösten oikeudellisen sisällön selvittämisestä. Valtion omaksuma tulkintatraditio määrittää sen, kuinka kirjaimellisia merkityssisältöjä verosäännöksille tulkintatilanteissa annetaan. Lisäksi tulkintatraditio määrittää sen, kuinka tiukasti sidottuja tuomarit ovat noudattamaan näitä kirjaimellisia merkityssisältöjä ratkaisutoiminnassaan.⁷⁶ Silloin kun normilause ja tosiseikat vastaavat tarkalleen toisiaan, on normin soveltaminen ongelmaton. Ongelmia kuitenkin syntyy niissä tilanteissa, joissa lain soveltaja kokee normin soveltuvan tilanteeseen, jossa normi-

⁷³ Wikström ym. 2015: 93; Knuutinen 2012: 10-11

⁷⁴ Wikström ym. 2015: 93

⁷⁵ Isomaa-Myllymäki 2016: 31

⁷⁶ Knuutinen 2009: 153

lauseen ja tosiseikkojen vastaavuus on heikompi. Tällaisista tapauksia, joissa normilauseen normaalista merkityssisällöstä poiketaan, käyttää Tikka väitöskirjassaan nimitystä poikkeavat *subsumtioratkaisut*.

Subsumtioratkaisut voidaan jakaa normin soveltajan tulkinnan mukaisesti laajentavaan tulkintaan sekä supistavaan tulkintaan. *Laajentavasta tulkinnasta* on kyse silloin, kun ratkaisija perustaa soveltamisratkaisunsa sellaiseen tulkintaan, joka sijoittuu normilauseelle mahdolliseksi ajatellun merkityssisällön reuna-alueelle. Mikäli ratkaisija kokee normin soveltuvan silloinkin, kun osa tosiseikastosta jää normilauseen merkityssisällön ulkopuolelle, on kyse teologisesta laajennuksesta. Analogisesta soveltamisesta puolestaan on kyse silloin, kun säätelemättömässä tilanteessa päätöksentekijä liittää annettuihin tosiseikkoihin saman oikeusvaikutuksen, jonka jokin toinen normi liittää samanlaisiin tosiseikkoihin. Ratkaisija voi myös katsoa, ettei normia tule soveltaa sellaisessa tilanteessa, jossa tosiseikat vastaavat normille annettua merkityssisältöä. Tällöin ratkaisun voidaan sanoa perustuvan *suppeaan tulkintaan*. Mikäli päätöksentekijä katsoo normin tarkoituksen toteutumisen vaativan normissa mainitsemattoman rajoituksen asettamista sen soveltamiselle, voidaan puhua ratkaisun sanoa sisältävän soveltamisalan teologisen rajoituksen.⁷⁷

Tavat, joilla jotakin normistoa sovelletaan, ovat Tikan väitöskirjassaan esittämän analyysin pohjalta jaettavissa formalistiseen ja realistiseen soveltamistapaan. Formalistiselle soveltamiselle on keskeistä sanatarkan tulkinnan ajatus. Formalismi voi Tikan mukaan esiintyä käytännön argumentaatiossa esimerkiksi haluttomuutena antaa normilausekkeessa olevalle ilmaisulle juridisen yleiskielen käyttösäännöistä poikkeavaa merkitystä taikka vaatimuksena antaa ilmaukselle sama merkityssisältö kuin sillä on toisella oikeudenalalla tai säännöksessä. Ratkaisija on tällöin haluton kiinnittämään huomiota kontekstiin ja tilanteeseen ja muihin tilannekohtaisiin tekijöihin. Verolain soveltamisen yhteydessä formalistiseksi piirteeksi Tikka mainitsee myös ns. subjektiivisen arvostelutavan. Subjektiivisen arvostelutavan mukaan verotuksen perustaksi on otettava verovelvollisen toimenpiteet sellaisenaan niiden tarkoituksenmukaisuuteen tai muihin vastaaviin seikkoihin huomiota kiinnittämättä. Formalistisen soveltamistavan voidaankin katsoa korostetusti karttavan subsumtioratkaisuja.⁷⁸

Lainsäädännöstä ei kuitenkaan aina ole löydettävissä suoraa ratkaisuohjetta tiettyä yksittäistapausta varten. Lakitekstin ollessa epämääräinen on yritettävä selvittää, mitä lailla on

---

⁷⁷ Tikka 1972: 122-123

⁷⁸ Tikka 1972: 125-127

tarkoitettu ja mihin sillä on pyritty.⁷⁹ Realistiselle soveltamistavalle onkin ominaista pragmaattisten tekijöiden korostettu asema päätöksenteossa. Toisin kuin formalistisessa sanatarkassa tulkinnassa, realistisessa soveltamisessa ratkaisija selvittää eri ratkaisuvaihtoehtoihin liittyvät seuraukset ja suorittaa valinnan asetettujen arvostuksien pohjalta kiinnittäen huomiota esimerkiksi ennustettavuuden, yhdenmukaisuuden, systemaattisuuden ja käytännöllisyyden toteutumiseen ratkaisussa. Realistisessa soveltamistavassa päätöksentekijä ei koe säännöksen sanamuodon tulkinnalle asetettuja rajoja yhtä ahtaaksi kuin formalistiseen tulkintaan tukeutuva päätöksentekijä. Tällainen lain soveltamistapa antaa siis tilaa myös poikkeaville subsumtioratkaisuille⁸⁰. Realistisen soveltamistavan voikin katsoa olevan lähempänä *teologista tulkintaa*, kun taas formalistiselle tulkinnalle piirteensä omaista on *kieliopillinen tulkinta*⁸¹.

Käytännössä verolakien soveltamiseen yhdistyy sekä formalistisia että realistisia piirteitä. Kyse onkin lähinnä siitä, mikä painoarvo näille soveltamistavoille ratkaisutilanteessa annetaan. Vero-oikeuden luonteesta johtuen sitä on perusteltua kutsua korostetun formalistiseksi, mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö päätöksenteossa esiintyisi seuraamusharkintaa. Toisaalta legaliteettiperiaate, oikeudenmukaisuuden ja oikeusvarmuuden vaatimus kaikki puoltavat formalistista soveltamistapaa. Puhtaan formalistinen tulkinta edellyttäisi kuitenkin verolakien säännöksiltä täyttä aukottomuutta ja ristiriidattomuutta eikä näiden ehtojen täytyminen liene mahdollista tai edes tarkoituksenmukaista verotuksen tehokkuusvaatimuksen näkökulmasta. Mikäli verosäännöksiä tulkittaisiin joka tilanteessa tiukasti sanamuodon mukaan, mahdollistaisi se säännösten hyödyntämisen epäoikeudenmukaisella tavalla.⁸² Taloudelliset olosuhteet muuttuvat lainsäädäntöä nopeammin, ja tämä aiheuttaa painetta verolainsäädännölle⁸³. Kokoavasti voisi todeta, että verolakeja tulkittaessa tulee turvautua tulkinnan lähtökohtana olevan formalismin lisäksi realistiseen tulkintatapaan legaliteettiperiaatteen sallimissa rajoissa.

3.2.2 EU-oikeuden tulkintavaikutus

Suomen liittyminen Euroopan unioniin vuonna 1995 toi Suomen vero-oikeuteen kansallisen lainsäädännön ja verosopimusten lisäksi kolmannen osa-alueen, EU-vero-oikeuden. Jäsenyydestä huolimatta kukin jäsenmaa on säilyttänyt välittömässä verotuksessa laajan suvereniteetin ja toteuttavat omaa verotusvaltaansa omilla verolaeillaan. Verotuksen

⁷⁹ Isomaa-Myllymäki 2016: 31

⁸⁰ Tikka 1972: 125-128

⁸¹ Knuutinen 2009: 155

⁸² Knuutinen 2009: 156

⁸³ Pankakoski 2018: 42

sääntelystä sen sijaan voivat päättää sekä jäsenvaltiot että Euroopan unioni. Välittömän verotuksen puolella oikeudellinen integraatio on ollut vähäistä, mutta siitä huolimatta tulee jäsenmaiden käyttää verotukseen liittyvää toimivaltaansa noudattaen Euroopan unionin perussopimuksia sekä niiden perusteilla annettujen normeja.⁸⁴

Euroopan unionin oikeutta voidaan yleisesti luonnehtia ylikansalliseksi oikeusjärjestykseksi, joka luo sekä oikeuksia, että velvollisuuksia jäsenvaltioiden oikeuspiirissä oleville toimijoille⁸⁵. EU-oikeuden ja kansallisen lainsäädännön suhteesta ei ole olemassa nimenomaista säännöstä, joka määritteli näiden suhteen toisiinsa. EU-tuomioistuimen ratkaisujen perusteella on kuitenkin selvää, että Euroopan unionin oikeudella on etusija kansalliseen oikeuteen nähden. Tästä *etusijaperiaatteesta* seuraa, että mahdollisissa ristiriitatilanteissa EU-oikeuden normit syrjäyttävät kansallisen säännösten, oli kansallinen normi hierarkialtaan minkä tasoinen tahansa. Etusijaperiaatteella ei kuitenkaan ole kansallista oikeutta mitätöivää tai kumoavaa vaikutusta, vaan se ainoastaan tekee kansallisen oikeuden tarkasteltavassa tilanteessa soveltamiskelvottomaksi. Huomionarvoista on myös se, ettei etusijaisuus rajoitu vain säädettyihin lakeihin, vaan se koskee kaikkea kansallista oikeutta⁸⁶.

Unionioikeutta tulkittaessa on huomioitava erityisesti unionin perussopimusten, sekundäärinormien ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön vuorovaikutteinen suhde. Perussopimukset⁸⁷ ovat primaarinormeja, joista käy ilmi unionin tavoitteet, joita EU:n toimielimet yhdessä jäsenvaltioiden kanssa pyrkivät toteuttamaan. Sekundäärinormit puolestaan ilmentävät primaarinormeissa esitettyjä periaatteita ja politiikkoja. Välittömän verotuksen kannalta merkitystä on vain direktiiveillä, sillä asetukset eivät välittömässä verotuksessa ole käytännössä mahdollisia. Direktiivit ovat sitovia lainsäädäntöohjeita, jotka jäsenvaltioiden tulee implementoida omaan kansalliseen lainsäädäntöönsä direktiiville asetussa määräajassa. Muita EU-oikeuden oikeuslähteitä ovat kirjoitetun oikeuden lisäksi tapaoikeus, oikeuskäytäntö sekä yleiset oikeusperiaatteet.⁸⁸

EU-oikeudessa on perinteisesti erotettu toisistaan niin sanottu positiivinen ja negatiivinen integraatio. Positiivinen integraatio tapahtuu lainsäädännöllisin keinoin, kun taas negatiiv-

---

⁸⁴ Helminen 2016: 23, 25

⁸⁵ Knuutinen 2012: 52

⁸⁶ Helminen 2016: 27; Knuutinen 2012: 52

⁸⁷ 1.12.2009 Lissabonin sopimukseen perustuvat perussopimukset, Sopimus Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) ja Sopimus Euroopan unionista (SEU)

⁸⁸ Helminen 2016: 36-38

vinen integraatio on seurausta EU-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Samaa jakoa voidaan käyttää myös EU-vero-oikeuden vaikutuksesta veron kiertämisen estämiseen. Positiivisen integraation puolella direktiivit mahdollistavat veron kiertämisen torjunnan *oikeuttamalla direktiivissä annettujen veroetuuksien epäämisen* tietyissä tilanteissa, kun taas negatiivisen integraation puolella jäsenvaltioiden toimivaltaa veron kiertämisen estämiseen rajoitetaan *taloudellisten perusvapauksien soveltamisalueella*.⁸⁹ Huomattava on, että EU-oikeus voi rajoittaa veronkiertonormin soveltamista myös puhtaasti kansallisissa tilanteissa, mikäli sovellettavana oleva normi on direktiivipohjainen⁹⁰.

EU-vero-oikeuden tulkinnassa unionin tuomioistuimella ja sen tekemillä ratkaisuilla on katsottu olevan korostunut asema. Perussopimusten ja niiden nojalla annettujen direktiivien väljystä muotoilusta johtuen unionin tuomioistuimen tuomiot ovat pitkälti määritelleet EU-säännöksiä merkityksen jäsenvaltioiden verotuksessa. Erityisesti veron kiertämisen tematiikan valossa EU-oikeus rakentuu korostuneesti EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännön varaan. Ratkaisukäytäntö puolestaan on painottunut EU:n taloudellisten perusvapauksien soveltamiseen ja tulkintaan.⁹¹ Euroopan unionin ensisijaisen tavoitteen mukaisesti EU-tuomioistuin noudattaa ratkaisukäytännössään sellaista tulkintalinjaa, joka parhaiten toteuttaa sisämarkkinoiden tavoitteen toteutumista. Tästä johtuen veron kiertämiseksi ei EU-oikeuden näkökulmasta voida luonnehtia esimerkiksi tilanteita, jossa jäsenmaa hyödyntää sijoittautumisvapauttaan unionin sisällä. Jäsenvaltioissa asuvat verovelvolliset ovatkin lähtökohtaisesti oikeutettuja tavoittelemaan toisen jäsenvaltion tarjoamia veroetuja, eikä näin saatuja veroetuja tule lähtökohtaisesti ottaa huomioon veronkiertämissäännöksiä soveltamisharkinnassa⁹².

Jäsenmaiden tulee huomioida EU-oikeuden mukainen tulkintalinja myös kansallisessa lainsäädännössään. Tulkintavaikutus on laajin ja ensisijainen keino ratkaista jännitteitä EU-oikeuden ja kansallisen oikeuden välillä. *Eurooppaoikeuden tulkintavaikutuksella tai yhdenmukaisen tulkinnan periaatteella* tarkoitetaan sitä, että kansallisen oikeuden säännöksille pyritään antamaan unionioikeuden kanssa yhteensopiva merkityssisältö⁹³. Yhdenmukaisen tulkinnan periaatteella on erityisesti merkitystä direktiivien osalta, sillä direktiivit eivät ole välittömästi vaikuttavia normeja. Yhdenmukaisen tulkintaperiaatteen mukaisesti kansallisen tuomioistuimen tulee tulkita kansallista lainsäädäntöä mahdolli-

---

⁸⁹ Knuutinen 2012: 49

⁹⁰ Penttilä 2007: 328

⁹¹ Helminen 2016: 27-38

⁹² Knuutinen 2012: 50

⁹³ Raitio 2016: 239

simman pitkälti direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti. Kansallista lainsäädäntöä tulkittaessa tulee siis ottaa huomioon direktiivin tavoitteet. Kansallisen tuomioistuimen odotetaan *tekevän toimivaltansa rajoissa kaiken mahdollisen ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintatapoja taatakseen kyseessä olevan direktiivin täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun , joka on direktiivillä tavoitellun päämäärän mukainen*⁹⁴. Tulkintavaikutus ei kuitenkaan rajoitu vain direktiiveihin, vaan se koskee kaikkea EU-oikeutta, samoin kun se voi koskea periaatteessa mitä tahansa kansallisen oikeuden normiaineista⁹⁵.

On tärkeää muistaa, että EU-oikeuden tulkintaa ja soveltamista koskeva auktoriteetti on yksin EU-tuomioistuimella⁹⁶. Erityinen veron kiertämistä ehkäisevä säännös EVL 52 h § pohjautuu yritysjärjestelydirektiiviin, ja näin ollen sen tulkinnassa tulee kansallisen tuomioistuimen ottaa ensisijassa huomioon EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntö ja direktiivin tarkoitus. EU-oikeuden etusijaperiaatteesta sekä SEU 4. artiklaan perustuvasta lojaliteettiperiaatteesta johtuen vaikuttaa EU-oikeus myös puhtaasti kansallisten säännösten tulkintaan. Näin ollen myös VML 28 §:n soveltamiseen EU-oikeus vaikuttaa siinä suhteessa, ettei kansalliset normit saa olla ristiriidassa EU-oikeuden kanssa, ja myös niitä tulee tulkita EU-oikeuden mukaisesti. Voisikin todeta, että EU-oikeus luo reunaehdot, jonka sisällä kansallisia säännöksiä sovelletaan.

3.3 Oikeuksien väärinkäytön kieltö ja rule of reason -periaate

EU-oikeudessa ovat pääsääntöisesti kiellettyjä kaikki syrjivät rajoitukset, ellei niitä ole esimerkiksi kansanterveyden, yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden takia erityisesti SEUT:ssa sallittu. Veron kiertämisen tematiikassa tämä tarkoittaa unionitasolla sitä, ettei jäsenvaltio pääsääntöisesti saa säätää sellaisia normeja, joilla puututaan rajoittavasti verovelvollisen perusvapauksiin eli tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaaseen liikkuvuuteen. Jäsenvaltioiden toimesta tapahtuvan veron kiertämisen estämisen on kuitenkin katsottu olevan unionioikeuden kanssa linjassa oleva legitiimi tavoite. Tämä johtuu siitä luontaisesta seikasta, ettei unionin oikeus voi pitää veron kiertämistä sallittuna ja hyväksyttävänä toimena. EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä veron kiertämistä on arvioitu kahden erillisen, mutta toisiinsa tiiviisti linkittyvän käsitteen avulla. Asiaa on

---

⁹⁴ Raitio 2016: 242

⁹⁵ Knuutinen 2012: 53

⁹⁶ Weckström 2016: 176

lähestytty sekä oikeuksien väärinkäytön kieltävän periaatteen sovellutuksena, että rule of reason –testin mukaisena oikeuttamisperusteena⁹⁷.

Unionin oikeuden väärinkäytön kieltäminen on yleinen EU-oikeudellinen periaate, joka tarkoittaa sitä, ettei oikeussubjektit saa vedota unionin oikeusnormeihin vilpillisesti tai käyttää niitä väärin.⁹⁸ Periaate on muotoutunut EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä pitkälti muiden asiaryhmien kuin verotuksen kautta ja se on mainittu muun ohessa myös EU:n perusoikeuskirjan 54. artiklassa⁹⁹. Oikeuksien väärinkäytön kiellon periaate voidaan nähdä yläkäsitteenä, jonka erityisenä ilmentymänä veron kiertämistä voidaan pitää. Yleisesti oikeuksien väärinkäytöksi voidaan EU-oikeudellisessa kontekstissa luonnehtia toimintaa, joka on vastoin EU:n ja EU-oikeudellisen normiston tarkoitusta¹⁰⁰. Oikeuksien väärinkäytön -periaatteen sisältönä on se, ettei unionilainsäädännön soveltamisalaa saada laajentaa toimiin, joilla pyritään ainoastaan yhteisön lainsäädännössä säädettyjen etujen väärinkäyttämiseen luomalla puhtaasti keinotekoiset edellytykset. Oikeuksien väärinkäyttöä voi esimerkiksi tiettyjen edellytysten täytyessä olla pyrkimys välttää kansallisen verolainsäädännön soveltamiselta¹⁰¹. Tällaiset tilanteet muodostavatkin oikeuksien väärinkäytön ja veron kiertämisen käsitteiden *leikkaamiskohdan*.

Veron kiertämisen estämisen näkökulmasta oikeuksien väärinkäytön kiellon merkitystä rajaa vakiintunut tulkinta, jonka mukaan oikeuksien väärinkäytön arvioinnissa tulee ottaa huomioon unionioikeudella tavoitellut päämäärät. Taloudellisten perusvapauksien suoja ei näin ollen voi kaventaa esimerkiksi jäsenmaiden verokertymiin liittyvien fisikaalisten syiden nojalla, sillä perusvapauksien nimenomaisena tarkoituksena on kannustaa rajat ylittävään toimintaan¹⁰². Perusvapauksia rajoittava kansallinen veronormi voi kuitenkin EU-tuomioistuimen mukaan olla hyväksyttävä niin sanotun rule of reason -periaatteen nojalla. Jotta veron kiertäminen voidaan nähdä rule of reason -testin läpäisevänä oikeuttamisperusteena, tulee sitä pystyä perustelemaan yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä. Rule of reason -periaatteen soveltuminen edellyttää, että toimenpide soveltuu kyseessä olevan tavoitteen saavuttamiseen eikä toimenpiteellä tule ylittää sitä, mikä on tarpeellista kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toisin sanoen säännöksen tulee noudattaa *suhteellisuusperiaatetta*.¹⁰³

⁹⁷ Urpilainen 2008: 537

⁹⁸ Knuutinen 2012: 49

⁹⁹ Urpilainen 2008: 537

¹⁰⁰ Weckström 2016: 184

¹⁰¹ Urpilainen 2008: 537

¹⁰² Urpilainen 2008 : 537-538

¹⁰³ Helminen 2016: 127-128

EU-oikeudellisessa kontekstissa veron kiertämistä on lähestytty edellä selostetun mukaisesti sekä oikeuksien väärinkäytön kiellon periaatteen, että rule of reason –testin oikeutamisperusteen näkökulmista. Rajat ylittävissä tilanteissa veron kiertäminen voikin näytettyä eri tavalla riippuen siitä, tarkastellaanko sitä verottavan valtion vaiko EU:n perusvapauksien näkökulmasta. Puhtaasti kansallisissa tilanteissa oikeuksien väärinkäytön kiellon periaatteella on merkitystä silloin, kun sovellettavana on direktiivipohjainen normi. Veron kiertämisen estämiseen tähtääviä normeja tarkasteltaessa on EU-oikeuden etusija- ja lojaliteettiperiaatteesta johtuen tarkoituksenmukaista aloittaa Euroopan neuvoston asettamasta yritysjärjestelydirektiivistä sekä erityisesti sen 15. artiklaan sisältyvästä veronkiertosäännöksestä. Tämän jälkeen edetään kansalliseen lainsäädäntöön aloittaen direktiiviin pohjautuvasta EVL 52 h §:stä edeten yleiseen veronkiertosäännökseen VML 28 §:ään.

3.4 Yritysjärjestelydirektiivin erityinen veronkiertosäännös

Suomi ja muut Euroopan unionin jäsenmaat ovat säilyttäneet välittömässä verotuksessa laajan suvereniteetin. Euroopan unioni voi kuitenkin SEUT 115. artiklan antamin valtuuksin antaa jäsenmaita sitovia direktiivejä harmonisoidakseen jäsenmaiden välitöntä verotusta koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä. Direktiivit ovat sitovia lainsäädäntöohjeita, jotka jäsenvaltioiden tulee implementoida omaan kansalliseen lainsäädäntöönsä direktiiville asetetussa määräajassa. Lähtökohtaisesti direktiivejä voidaan antaa vain sellaisiin kansallisen lainsäädännön määräyksiin, jotka vaikuttavat suoraan sisämarkkinoiden toteutumiseen tai toimintaan.¹⁰⁴

Yritysjärjestelydirektiivillä on otettu käyttöön yritysten rajat ylittäviin uudelleenjärjestelyihin sovellettava yhteinen verojärjestelmä¹⁰⁵. Yritysjärjestelydirektiivi juontaa juurensa jo lähes kahdenkymmenen vuoden taakse. Alkuperäinen Euroopan unionin jäsenvaltioissa sijaitsevien yhtiöiden välisiä sulautumisia, jakautumisia, liiketoimintasiirtoja ja osakevaihtojen verotusta sääntelevä direktiivi säädettiin vuonna 1990. Suomea se on sitonut unioniin liittymisvuodesta 1995 lähtien. Direktiivin soveltamisalaa laajennettiin vuonna 2005 koskemaan edellä mainittujen järjestelyiden lisäksi osittaisjakautumiset sekä yhtiöiden ja osuuskuntien sääntömääräisen kotipaikan siirrot. Nykyinen yritysjärjestelydirektiivi, Neuvoston direktiivi 2009/133 EY, astui voimaan 19. lokakuuta 2009. Direktiivi

---

¹⁰⁴ Helminen 2016: 37

¹⁰⁵ Lönnblad 2017: 151

kumosi aiemmat säännökset ja tuli kokonaisuudessaan jäsenvaltioita sitovaksi heti voimaan astumisen jälkeen.¹⁰⁶

Yritysjärjestelydirektiivin tarkoituksena on luoda neutraaleja verotussääntöjä, jotta yrityksillä on mahdollisuus mukautua sisämarkkinoiden vaatimuksiin, lisätä tuottavuuttaan sekä vahvistaa kansainvälistä kilpailukykyään¹⁰⁷. Perusteluissa todetaan direktiivin mukaisten yritysjärjestelyjen olevan tarpeellisia sisämarkkinoita vastaavien olosuhteiden luomiseksi ja ylläpitämiseksi yhteisössä eikä tällaisia toimia saa estää jäsenvaltioiden verosäännöksistä johtuvilla rajoituksilla, haitoilla tai vääristymillä. Neutraalisuus saavutetaan direktiivin mukaisissa sulautumis-, jakautumis-, osittaisjakautumis-, varojensiirron sekä osakkeiden vaihdon yhteydessä *jatkuvuusperiaatetta* soveltamalla. Jatkuvuusperiaatteella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, ettei tiettyä tapahtumaa pidetä luovutuksena tai tiettyä tapahtumaa yhteisön purkamisena, vaan verotus lykkääntyy myöhemmäksi. Näin ollen kyse on lähinnä jaksotusedusta, eikä jatkuvuusperiaatteesta seuraavan verotuksen lykkääntymisedun ei ole tarkoitus vapauttaa verosta lopullisesti.¹⁰⁸ On kuitenkin huomattava, että tällainen lopullinen verovapaus voi kuitenkin syntyä direktiivin perustamattomien kansallisten säännösten takia¹⁰⁹.

Vaikka direktiivin tarkoituksena ei ole lopullisesti vapauttaa verosta vaan ainoastaan lykätä veronmaksua myöhempään ajankohtaan, voidaan veron maksun lykkäysetu kuitenkin nähdä konkreettisena veroetuna. Tämä puolestaan voi toimia kannustimena veroja minimoiville järjestelyille tai järjestelykokonaisuuksille¹¹⁰. Puhtaasti veroetua tavoittelevien keinokekoisten järjestelyiden estämiseksi yritysjärjestelydirektiivin 15. artikla sisältää erityisen veronkiertosäännöksen. Säännöksen mukaan jäsenvaltio voi olla soveltamatta kaikkia tai joitakin direktiivin säännöksistä taikka evätä järjestelystä saadun hyödyn, mikäli järjestelyn *pääasiallisena tarkoituksena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on veron välttäminen tai veron kiertäminen*. Käsitteelle ”veron kiertäminen” ei kuitenkaan löydy määrittelyä direktiivistä eikä artiklan täytäntöönpanosta myöskään anneta yksityiskohtaisia sääntöjä. Jäsenvaltioille on siis annettu vapaus päättää veronkiertosäännöksen soveltamisen edellyttämistä yksityiskohtaisista säännöistä unionioikeuden suhteellisuusperiaatetta noudattaen¹¹¹. Suhteellisuusperiaatteella tarkoitetaan, että veronkiertonormin ja sen soveltamisen on oltava järkevässä suhteessa normin tavoitteelle, eikä EU-

¹⁰⁶ Helminen 2016: 183-184

¹⁰⁷ Ks. direktiivin johdanto-osan toinen perustelukappale

¹⁰⁸ Penttilä 2017: 128-129

¹⁰⁹ Lönnblad 2017: 153

¹¹⁰ Lönnblad 2017: 153

¹¹¹ Lönnblad 2017: 154

oikeudellisten etujen toteutumista tule rajoittaa enempää kuin tavoitteen toteutumisen takia on välttämätöntä¹¹².

Direktiivin veronkiertosäännöksessä mainitaan lisäksi, että *se seikka, että tointa ei ole suoritettu pätevistä taloudellisesta syystä, kuten toimintojen uudelleenjärjestely tai järjesteistäminen, saattaa johtaa oletamaan, että toimen pääasiallisena tarkoituksena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on veron välttäminen tai kiertäminen*. Tämä niin kutsuttu veronkierto-olettama korostaa taloudellisten syiden merkitystä veronkiertosäännöksen punnintatilanteissa. Mikäli verovelvollisen suorittamalle järjestelylle ei löydy päteviä liiketaloudellisia syitä, saattaa tämä johtaa olettamukseen siitä, että järjestelyn pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on veron kiertäminen tai välttäminen. Direktiivissä päteviksi syiksi on mainittu toimintojen uudelleenjärjestely ja järjesteistäminen. Päteviksi syiksi on katsottu myös kilpailukyvyyn lisääminen sekä tuottavuuden lisääminen.¹¹³

Direktiivin tuomat edut voidaan siis evätä siinä tapauksessa, jos yritysjärjestelyn yhtenä päämotiivina on veronkierto tai verolta välttyminen. Sanamuodosta ilmenee, että järjestelystä syntyneiden etujen epäämiseksi riittää, että veronkierto on yksi päätarkoituksista. Syitä voi samanaikaisesti olla muitakin, eikä näitä tarvitse laittaa tärkeysjärjestykseen. Kaikki asiaan vaikuttavat seikat on kuitenkin otettava huomioon arvioitaessa sitä, onko yhtenä pääasiallisena motiivina ollut verojen kiertäminen. Kyse on siis kokonaisarviointista, jossa riittävien pätevien liiketaloudellisen syiden olemassaolo estää veronkiertosäännöksen soveltamisen. Liiketaloudelliset syyt eivät kuitenkaan estä säännöksen soveltamista, mikäli taloudelliset syyt ovat vähäiset suhteessa järjestelyssä saavutettuun veroetuun.

Suomessa direktiivin vaatimukset on pantu täytäntöön elinkeinoverolain 52-52 h §:llä. Pykälän 52a-52g sisältävät edellytykset yritysjärjestelydirektiivissä tarkoitetuille toimille. Tämän tutkielman kiinnostus kohdistuu 52 h §:ään, joka sovellettavaksi tullessaan mahdollistaa verovelvollisen siviilioikeudellisesti moitteettomien yritysjärjestelydirektiivissä tarkoitettujen toimien sivuuttamisen tilanteissa, jossa verovelvollisen pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista katsotaan olevan veron kiertäminen tai verolta välttyminen.

---

¹¹² Helminen 2016: 163

¹¹³ Helminen 2016: 211

3.5 Kansalliset veronkiertosäännökset

3.5.1 Elinkeinoverolain erityinen veronkiertosäännös 52 h §

Elinkeinoverolain erityinen veron kiertämistä ehkäisevä säännös EVL 52 h § tuli voimaan vuoden 1996 alusta¹¹⁴. Hallituksen esityksessä (HE 177/1995) todetaan, ettei silloisesta lainsäädännöstä löytynyt yritysjärjestelydirektiivin tarkoituksen mukaista veronkiertosäännöstä, jolla olisi voitu puuttua veronkiertotapauksiin direktiivin tarkoittamissa järjestelyissä. Silloiseen verolakiin sisältynyt veronkiertosäännös 56 §¹¹⁵ oli käytännössä voimaton yritysjärjestelytilanteissa, eikä sen soveltamiselle löytynyt edellytyksiä sellaisissa tilanteissa, joissa järjestelyiltä voitiin katsoa puuttuvan kokonaan liiketaloudelliset perusteet. Erityisen veronkiertosäännöksen täytäntöönpanon tavoitteena oli varmistaa, että direktiivin tarjoamien veroetujen piirissä on ainoastaan lain tarkoitusta toteuttavat, liiketaloudellisesti perustellut, yritysjärjestelyt¹¹⁶. Säännöksen tarkoituksena ei siis ole estää normaalia verosuunnittelua, vaan ainoastaan torjua yritysjärjestelysäännöksiin sisältyvien etujen myöntäminen silloin, kun verotukselliset tekijät ovat yksinomainen tai yksi pääasiallisista tarkoituksista koko järjestelylle¹¹⁷. Sanamuodoltaan elinkeinoverolakiin sisältyvä erityinen veronkiertosäännös EVL 52 h § on seuraavanlainen:

Lain 52 ja 52 a–52 g §:ssä olevia säännöksiä ei sovelleta, jos on ilmeistä, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen.

Säännöksessä ei ole määritelty veron kiertämistä. Sanamuodosta ilmenee kuitenkin kolme käyttöedellytystä säännöksen soveltamiselle. Veronkiertotarkoituksen on oltava *ilmeinen, yksinomainen* sekä ainakin *yksi järjestelyn pääasiallisista motiiveista*¹¹⁸. Nykyisin voimassa oleva säännös eroaa aiemmasta¹¹⁹ sanamuotoilun ”*yhtenä pääasiallisena tarkoituksena.*” osalta. Aiempi sanamuoto kuului ”*pääasiallisena tarkoituksena on ollut veron kiertäminen tai verotuksen välttäminen*”. Muotoilusta voisi päätellä soveltamiskynnyksen alentuneen, mutta lain esitöiden mukaan näin ei kuitenkaan ole ja ennen lain käyttöönottoa syntynyt käytäntö on edelleen relevanttia. Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan uuden sanamuodon mahdollistavan sen, ettei veronkiertosäännöstä sovellettaessa

¹¹⁴ Ennen vuotta 2005 tosin EVL 52g:nä, sanamuoto lähestulkoon sama.

¹¹⁵ Nykyinen VML 28§

¹¹⁶ Lönnblad 2017: 154

¹¹⁷ Verohallinnon ohje A162/200/2017

¹¹⁸ Immonen 2015: 484

¹¹⁹ 52g §

tarvitse punnita mikä järjestelyn syistä on tärkein.¹²⁰ Uudistetun sanamuodon mukaan veronkiertämistarkoituksen ei siis tarvitse olla *pääasiallinen* motiivi suoritettulle yritysjärjestelylle, vaan perusteeksi riittää, että veronkiertotarkoitus on ollut *yksi* pääasiallisista tarkoituksista.

Toisin kun yritysjärjestelydirektiivissä, ei itse EVL 52 h §:ssä mainita liikeloudellisia perusteita. Koska säännös kuitenkin perustuu direktiiviin, on sen tulkinnassa otettava huomioon myös direktiivin tarkoitus ja tavoitteet. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaankin, että *mikäli ei voida osoittaa, että yritysjärjestely perustuisi yhteenkään merkittävään liikeloudelliseen syyhyn, olisi lain tarkoituksen vastaista liittää toimenpiteisiin verotuksen keskeisistä periaatteista poikkeava, edullinen verokohdeltu*. Näin ollen myös EVL 52 h §:n voi katsoa sisältävän veronkierto-olettaman. Valtiovarainvaliokunnan mietinnöissä (VaVM 49/1995vp) todetaan edelleen, että veron välttämistarkoitukseen voi viitata esimerkiksi erilaisten keinotekoisien apuyhtiöiden perustaminen, useiden perättäisten yritysjärjestelytoimenpiteiden tekeminen, yhtiötetyn toiminnan lopettaminen pian siirron jälkeen tai liiketoiminnan siirron tai osakkeiden vaihdon jälkeen siirrosta saatujen varojen tai osakkeiden nopea edelleen myynti.

EVL 52 h § eroaa lähtökohtaisesti soveltamisalaltaan yritysjärjestelydirektiivin 15. artiklan veronkiertosäännöksestä. Direktiivin soveltamispiirissä ovat Euroopan unionin jäsenmaiden toimijoiden suorittamat rajat ylittävät yritysjärjestelyt, kun taas EVL 52 h §:ää on tulkittava ja sovellettava samalla tavalla niin kansallisissa kuin rajat ylittävissä järjestelyissä. Tämä ilmenee hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa, joissa todetaan EVL 52 h §:n koskevan sekä rajat ylittäviä, että kotimaisia yritysjärjestelyitä ja kotipaikansiirtoa¹²¹. Näin ollen EVL 52 h §:n soveltamisessa tulee ottaa huomioon unionioikeuden periaatteet ja tuomioistuinkäytäntö yhtäläillä riippumatta siitä, onko kyse kansallisesta vai rajat ylittävästä järjestelystä.¹²²

EVL 52 h § on sanallisesti melko niukka eikä siitä ilmene yksityiskohtaisia soveltamis-edellytyksiä. Säännöksen tulkinnassa on kysymys yhtäältä siitä, mitkä vaatimukset yritysjärjestelyn on täytettävä normaalin laintulkinnan käyttämiseksi ja toisaalta siitä, milloin normaali laintulkinta voidaan sivuuttaa ja katsoa, että tehty yritysjärjestely jo sinällään tai ainakin osana muuta prosessia on veron kiertämistä. EU-liitännästä johtuen sään-

---

¹²⁰ HE 193/2005: 8

¹²¹ HE 193/2005: 8

¹²² Lönnblad 2017:155

nöksen tulkintaan on saatavissa tukea EU-tuomioistuimelta. EU- tuomioistuimen antaman ratkaisun C-28/95 A Leur-Blom pohjalta on mahdollista luetella joitakin EVL 52 h §:n tulkintaan vaikuttavia tekijöitä. Ratkaisusta on johdettavissa ainakin seuraavat asiat:

- tehty yritysjärjestely on analysoitava kokonaisuutena
- hyväksyttävän taloudellisen syyn käsitteellä tarkoitetaan muuta kuin pelkän verotuksellisen edun tavoittelua
- hyväksyttävä taloudellinen syy voi olla olemassa, vaikka järjestelyllä aikaansaatu uusi yritys rakenne olisi luonteeltaan vain väliaikainen
- säännöstä on tulkittava ns. suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta

EVL 52 h §:ssä ei ole nimenomaisesti mainittu näyttötaakan jakautumisesta. Näin ollen ensisijainen näyttövelvollisuus säännöksen soveltumisesta on yleisten periaatteiden nojalla veronsaajalla. Koska liiketaloudellisten syiden puuttuminen tai ohuus saattaa kuitenkin johtaa säännöksen soveltamiseen, on verovelvollisen intresseissä tuoda selvitystä näistä tekijöistä. Tästä johtuen säännöksen voikin sanoa sisältävän presumption. Olisikin kohtuutonta vaatia veronsaajaa aina esittämään näyttö siitä, ettei verovelvollisen toimintapide perustu liiketaloudellisiin syihin. Lähtökohtaisesti vain verovelvollisella on tähän riittävä tieto.¹²³

On tärkeää pitää mielessä, että EVL 52 h § on erityissäännös, joka voi tulla sovellettavaksi vain yritysjärjestelydirektiivin tarkoittamien sulautumisien, jakautumisien, osittaisjakautumisien, varojensiirron sekä osakkeiden vaihdon yhteydessä. Mikään EVL 52 h §:n muotoilussa ei periaatteessa estä VML 28 §:n yleislausekkeen toissijaista soveltamista sellaisissa tapauksissa, kun erityissäännöksen soveltamisedellytykset eivät täyty¹²⁴. Käytännössä tämä kuitenkin lienee harvinaista, sillä erityisnormin tarkoituksena on nimenomaisesti kattaa kaikki ne tilanteet, joissa verovelvollisen yritysjärjestelyihin voidaan ja halutaan puuttua¹²⁵. Yritysjärjestelyt kuitenkin usein ovat vaiheittaisia, jolloin osaan toimista voi sovellettavaksi tulla verotusmenettelylain yleinen veronkiertosäännös 28 §.

3.5.2 Verotusmenettelylain yleinen veronkiertosäännös 28 §

---

¹²³ Immonen 2007: 82

¹²⁴ Knuutinen 2012: 187

¹²⁵ Knuutinen 2012: 187

Perusteettomien veroetujen estämiseksi on Verotusmenettelystä annetun lain (VML, 1558/1995) 28 §:ään säädetty veron kiertämistä koskeva yleislauseke, jonka nojalla olosuhteet ja toimenpiteet, joille on annettu asian varsinaista luonnetta vastaamaton oikeudellinen muoto, voidaan sivuuttaa verotuksessa¹²⁶. Yleislauseke on kompetenssinormi, joka antaa verotuksen toimittajalle normaalia lain soveltamista pidemmälle menevät mahdollisuudet veron kiertämisen ehkäisemiseen.¹²⁷ Säännös koostuu kahdesta momentista, josta ensimmäinen kuuluu:

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimittaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Jos kauppahinta, muu vastike tai suoritus aika on kauppa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida.

VML 28 §:n ensimmäinen momentti sisältää ohjeen siitä, miten tietyssä tilanteessa tulee verotusta toimittaessa menetellä. Toiseksi momentti asettaa määrätty edellytykset, joiden täytyessä voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida. Pykälässä ei kuitenkaan ilmaista sellaisia tunnusmerkkejä, jotka aiheuttaisivat konkreettiseen veroseuraamukseen, kuten verosubjektin verovelvollisuuden tai laskentaerän veronalaisuuden tai vähennyskelpoisuuden. Näin ollen pykälä voi tulla sovellettavaksi vain toisen vero-oikeudellisen normin soveltumista ratkaistaessa.¹²⁸ Muotoilusta ei myöskään käy ilmi, mikä on lainkohdan ensimmäisen ja toisen virkkeen suhde. Momentin on kuitenkin tulkittu sisältävän kaksi normia, joista molemmat omaavat itsenäisen tunnusmerkistön ja oikeusvaikutuksen. Käytännössä yleislauseketta on kuitenkin sovellettu yhtenä kokonaisuutena painottamatta erityisemmin kumpaan momentin virkkeeseen ratkaisu perustuu.¹²⁹

VML 28.1 §:n ensimmäinen virke viittaa muodon ja sisällön väliseen konfliktiin. Virkkeen sanamuodon mukaan on verotusta toimittaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeata muotoa. Tästä on johdettavissa niin sanottu *sisältö ennen muotoa-periaate*, jolla tarkoitetaan verovelvollisen toteuttaman oikeustoimen muodon ja sen sisällön välistä vastaavuusarviointia. Sisällöllä tarkoitetaan tällöin olosuhteen tai toimenpiteen

¹²⁶ Verohallinnon ohje 126/200/2014

¹²⁷ Myrsky&Räbinä 2016: 349

¹²⁸ Tikka 1972:2 15-216

¹²⁹ Knuutinen 2012: 42

varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, kun taas muodolla tarkoitetaan olosuhteelle tai toimenpiteelle annettua oikeudellista muotoa¹³⁰. Huomattava on, ettei sisällön painottaminen kuitenkaan tarkoita muodollisten seikkojen sivuuttamista eikä myöskään mahdollista ”oikopolkua” talouden tulokäsitteen tasolle, vaan taloudellista varsinaista sisältöä voidaan ainoastaan käyttää ikään kuin peilinä oikean *oikeudellisen* muodon etsinnässä.¹³¹

VML 28.1 §:n toisen lauseen sanamuodosta on johdettavissa pykälän soveltamiselle kriteeri *ilmeinen verosta vapautumisen tarkoitus*. Tällöin säännös soveltuu lähinnä niihin tilanteisiin, joiden perusteeksi ei pystytä esittämään veroedusta riippumattomia liiketaloudellisia syitä. Virkkeen sanamuotoilu on siinä mielessä ongelmallinen, ettei ilmauksella ”suoritettavasta verosta” voitane tarkoittaa normaalin tulkinnan mukaan suoritettavaa veroa, sillä siinä tapauksessa 28 § olisi ilmeisen tarpeeton. Tikan mukaan ilmaus saakin mielekkään merkityksen vain jos sen katsotaan tarkoittavan lain tarkoituksen mukaan suoritettavaa veroa.¹³²

VML 28 §:n toinen momentti on sanamuotoilultaan seuraavanlainen:

Jos on ilmeistä, että verotusta toimittaessa olisi meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, on verotusta toimittaessa huolellisesti tutkittava kaikki ne seikat, jotka voivat vaikuttaa asian arvosteleamiseen, sekä annettava verovelvolliselle tilaisuus esittää selvitys havaituista seikoista. Mikäli verovelvollinen ei tällöin esitä selvitystä siitä, että olosuhteelle tai toimenpiteelle annettu oikeudellinen muoto vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta taikka ettei toimenpiteeseen ole ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, verotusta toimittaessa on meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

VML 28 §:n toinen momentti sisältää ohjeen kuulemis- ja selvittämisvelvollisuudesta. Veroviranomaisen on aina kuultava verovelvollista, mikäli veron kiertämistä epäillään. Verovelvolliselle on lisäksi annettava mahdollisuus esittää selvitys asiasta. Toisin kuin EVL 52 h §:n säännöksessä, voi veron kiertämisen yleislausekkeen nähdä sisältävän osittain käänteisen selvittämisvelvollisuuden¹³³. Tämä on johdettavissa siitä, että VML 28.2 §:n mukaan verovelvollisen tulee näyttää toteen, ettei veronkiertotarkoitusta ole joko

¹³⁰ ks Weckström 2015: 385 alaviite 2

¹³¹ Knuutinen 2012: 43

¹³² Tikka 1972: 217

¹³³ Wikström ym. 2015: 97

osoittamalla, että muoto vastaa asian varsinaista luonnetta taikka näyttämällä, ettei toimeen ole ryhdytty verosta vapautumisen tarkoituksessa.¹³⁴ Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että verovelvollisen tulee esittää järjestelyn taustalle verotuksesta riippumattomia liikeloudellisia perusteita¹³⁵. Osittain käänteinen selvittämisvelvollisuus tai todistus- taakka on yleislausekkeeseen liittyvä erityispiirre, joka poikkeaa hallintolain (2003/434) 31 §:n pääperiaatteesta, jonka mukaan viranomaisella on velvollisuus huolehtia asian selvittämisestä. Lisäksi hallintolain pääperiaatteita täydentää verotusmenettelylain 26.4 § (1998/477), joka sääntelee verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuutta.¹³⁶

Veron kiertämisen estämisen voidaan katsoa olevan sekä kansallisen oikeuden, että unionioikeuden intressin mukaista. EU-oikeuden yleisen periaatteen mukaan oikeuden väärinkäyttö on kiellettyä. Perusteettomien veroetujen estämiseksi EU:n toimielimet ovatkin sisällyttäneet veron kiertämisen estämiseen tähtäviä säännöksiä antamiinsa direktiiveihin, joista esimerkkinä on yritysjärjestelydirektiivin 15. artikla. Lisäksi kansalliseen lainsäädäntöömme sisältyy useita veron kiertämisen ehkäisemiseen tähtäviä normeja. Näitä veronkiertonormeja soveltamalla voidaan verovelvollisen yksityisoikeudellisesti pätevät oikeustoimet poikkeuksellisesti sivuuttaa verotuksessa. Työkaluja veron kiertämisen torjumiseen on siis olemassa. Oman problematiikkansa muodostaa kuitenkin se, miten veron kiertäminen tunnistetaan ja missä menee hyväksyttävän veron minimoinnin ja ei-hyväksyttävän veron kiertämisen raja.

---

¹³⁴ Knuutinen 2012: 43

¹³⁵ Verohallinnon ohje A126/200/2014

¹³⁶ Wikström ym. 2015: 97

4. VERON KIERTÄMISEN TUNNISTAMINEN

4.1 Yleistä

Veroja ei ole tarkoitettu kierrettäväksi. Oikeusjärjestyksen vaikutuspiirissä olevalla kuitenkin on lähtökohtaisesti oikeus järjestellä asiansa mahdollisuuksiensa puitteissa niin, että jonkin tietyn normin soveltamedellytykset joko täyttyvät, tai jäävät täyttymättä.¹³⁷ Kuten aiemmissa luvuissa on käynyt ilmi, syntyvät tuloverojärjestelmät usein erilaisten veropoliittisten ja muiden poliittisten tavoitteiden kompromissina. Näin muodostuneet järjestelmät sisältävät vero-oikeuden luonteesta johtuen väkisinkin erilaisia distinktioita ja epäjatkuvuuskohtia, joita taloudellinen reaali maailma ei sellaisenaan tunne. Erityisesti erilaisiin rajakohtiin muodostuu jännitteitä, joita pyritään usein hyödyntämään sekä leagalissa verosuunnittelussa, että illegaalisessa veron kiertämisessä. Tämä juridisen ja taloudellisen todellisuuden kohtaanto on auttamatta jännitteinen, mutta se on ymmärrettävä veron kiertämisen tunnistamisen lähtökohtana¹³⁸. Järjestelmän sisältämiä heikkouksia voidaan hyödyntää esimerkiksi toteuttamalla sellaisia transaktioita, jotka vähentävät verotettavan tulon määrää, tai vaihtoehtoisesti pidättäytymällä niistä transaktioista, jotka verotettavaa tulon määrää lisäävät.

Rajanveto hyväksyttävän verosuunnittelun ja ei-hyväksyttävän veron kiertämisen välillä on yksi vero-oikeuden haastavimmista osa-alueista niin teoriassa, kun käytännössäkin. Kun veron kiertämisenä ei ole pidettävä sitä, että verovelvollinen valitsee lainsäätäjän hyväksymistä vaihtoehdoista verotuksellisesti edullisimman, muodostuu ongelmalliseksi sen määrittäminen, milloin verojärjestelmän sisältämää poikkeamaa on hyödynnetty sellaisella tavalla, jota ei voida enää katsoa verotuksessa hyväksyttäväksi.¹³⁹ Viime kädessä tämän rajan vetäminen on jätetty tuomioistuimelle. Kansallisen tuomioistuimen on tällöin otettava kantaa siihen, milloin verovelvollisen pyrkimys hyödyntää verojärjestelmän heikkouksia nousevat keinoitekoisten, vaikkakin siviilioikeudellisesti täysin pätevien toimien johdosta kestävämmän korkealle.¹⁴⁰ Veronkiertosäännöksiä tulkittaessa tulee kansallisen tuomioistuimen ottaa huomioon myös eurooppaoikeuden tulkintavaikutus. Erityisesti tämä korostuu direktiivitaustaisen EVL 52 h §:n soveltuvuusharkinnassa.

---

¹³⁷ Ryynänen 2007:391

¹³⁸ Weckström 2015: 391

¹³⁹ Ryynänen 2007: 392

¹⁴⁰ Knuutinen 2012: 3

Tässä pääluvussa tarkastellaan veron kiertämiseksi tyypilliseksi luokiteltuja ominaisuuksia, jotka toimivat apuna veron kiertämiseksi luokiteltavien illegaalien veron minimoimistoimenpiteiden tunnistamisessa. Huomionarvoista on, että EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n soveltamisen lähtökohtien on katsottu poikkeavan toisistaan EVL 52 h §:n unioniliitännän vuoksi. Tämä käy ilmi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta 2017:78, jossa on todettu seuraavaa:

Puheena olevan 52h §:n tulkinnassa on otettava huomioon yritysjärjestelydirektiivi ja sen soveltamista koskeva oikeuskäytäntö. Säännöksen soveltamisen *lähtökohdat poikkeavat* tämän vuoksi niistä lähtökohdista, joista käsin verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n mukaista yleistä veronkiertämissäännöstä on Suomessa sovellettu.

Veron kiertämisen tunnistamista edesauttaa veronkiertoon tyypillisesti liitettyjen elementtien tai piirteiden identifiointi. Elementtejä eritellessä on kuitenkin tärkeä muistaa, että veron kiertämisen tarkastelu on aina perustettava kokonaisarviointille¹⁴¹. Näin ollen niitä ei tulisi oikeudellista merkitystä omaavin vaikutuksin tarkastella toisistaan erillään olevina itsenäisinä osatekijöinä.¹⁴² Tikan jäsentelyn mukaan veron kiertämistoimien on yleisesti nähty sisältävän (1) veronkiertotarkoituksen, (2) toteutettujen toimenpiteiden erikoisuuden, (3) huomattavan veroedun mahdollisuuden, (4) veroedusta riippumattoman todellisen perusteen puuttumisen sekä (5) sen, että saavutettu veroetu ei ole peräisin verojärjestelmän rakenteesta. Weckström on puolestaan esittänyt veron kiertämisen sisältävän tyypillisesti (1) epäaidon taustamotiivin, (2) toimenpiteen taustalla olevien todellisten tavoitteiden ja hyödynnettyjen rakenteiden salailun, (3) lainsäädännössä olevien ”aukkojen” hyödyntämisen, (4) verohyödyn tavoittelun pääasiallisena tarkoituksena, sekä (5) järjestelyn keinotekoisuuden. Näiden toinen toisiaan toisintavien elementtien voidaan nähdä muodostavan veronkiertosäännöksiä tulkinnan rajakehikon.¹⁴³

Arvioitaessa veron kiertämisen tunnistuselementtien täyttymistä konkreettisessa tulkintatä päätöksentekotilanteessa, tulee Weckströmin¹⁴⁴ mukaan analyysin taustalle asettaa seuraavat kysymykset: (1) *Onko verovelvollisen valitsema toimintarakenne keinotekoinen?* (2) *Onko verovelvollisen valitsema toimintarakenne liiketaloudellisesti perusteltavissa?* (3) *Onko valitulla rakennemallilla väitetysti tavoiteltu verohyöty tosiasiallisesti*

¹⁴¹ Tästä esim. C-126/10 Foggia kohta 37

¹⁴² Weckström 2015: 396

¹⁴³ Weckström 2015: 396, 398

¹⁴⁴ Weckström 2015: 396

realisoitunut, eli mitä veroa on kierretty ja onko veroa tosiasiallisesti kierretty? Tässä tutkielmassa on käsitteilyjärjestys käänteinen kahden viimeisen osalta seuraten korkeimman hallinto-oikeuden 10.5.2017 antamaa ratkaisua 2017:78, jossa todetaan seuraavaa:

Mikäli järjestelyssä esitetään syntyvän konkreettisia ja järjestelmälle vieraita veroetuja, on esitettyjä liikeloudellisia perusteita punnittava sen selvittämiseksi, onko veron kiertämisen tai välttämisen katsottava olleen järjestelyn pääasiallisena tarkoituksena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista. Näin ollen asiassa tulee ensin tutkia, ovatko Veronsaajien oikeudenvallontayksikön esittämät osakevaihtoon liittyvät veroedut tavanomaisia veroetuja vai onko niitä pidettävä lain tarkoituksen vastaisina.

Yllä olevasta on johdettavissa tulkinta, jonka mukaan liikeloudellisten perusteiden tarkastelu on epärelevanttia säännöksen soveltamisharkinnassa, mikäli verovelvollisen toimien seurauksena ei voida katsoa alun perinkään syntyneen lain tarkoitukselle vierasta veroetua. Tämä johtuu siitä, ettei ilman realisoitunutta lain tarkoituksen vastaista veroetua voi kyseessä olla EVL 52 h §:n tai VML 28 §:n tarkoittama veron kiertäminen.

4.2 Oikeuksien väärinkäytön tunnistaminen

4.2.1 Objektiivinen ja subjektiivinen tekijä

EU-oikeudellisessa tulkintatilanteessa veron kiertämisen tunnistamisarvioinnin lähtökohdaksi tulee pitää oikeuksien väärinkäyttöä. Suomen kansallisessa verolainsäädännössä ei ole säännöstä, joka nimenomaisesti kieltäisi oikeuden väärinkäytön. Yritysjärjestelydirektiivin 15 (1)(a) artikla kuitenkin ilmentää tätä periaatetta, joten voidaan todeta, että myös EVL 52 h §:llä on oikeuksien väärinkäyttöä estävä tehtävä. Tämä ilmenee korkeimman hallinto-oikeuden antamassa ratkaisussa KHO 2017:78, jossa korkein hallinto-oikeus toteaa, että EVL 52 h §:ää voidaan soveltaa *ainoastaan* silloin, kun kyse on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettusta oikeuksien väärinkäytöstä.¹⁴⁵

Oikeuksien väärinkäytön tunnistaminen edellyttää unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan *objektiivisen* ja *subjektiivisen* tekijän olemassaoloa. Tämä on

---

¹⁴⁵ Lönnblad 2017: 156

nähtävissä unionin tuomioistuimen arvonlisäverotusta käsittelevässä asiassa 255/02, Halifax, jossa oikeuksien väärinkäytön olemassaolon edellytykset määriteltiin seuraavalla tavalla:

--väärinkäytön olemassaolon toteaminen edellyttää yhtäältä, että kuudennen direktiivin ja kansallisen lainsäädännön, jolla tämä direktiivi pannaan täytäntöön, asianomaisissa säännöksissä säädettyjen edellytysten muodollisesta noudattamisesta huolimatta kyseessä olevien *liiketoimien seurauksena on sellaisen verotuksellisen edun saaminen, jonka myöntäminen olisi näiden säännösten tavoitteen vastaista.*

Toisaalta edellytyksenä on myös se, että kaikista objektiivisista seikoista ilmenee, että *kyseessä olevien toimien keskeinen päämäärä on verotuksellisen edun saaminen.* Kuten julkisasiamies täsmensi ratkaisuehdotuksensa 89 kohdassa, väärinkäytön kiellolla ei ole merkitystä, kun kyseessä oleville toimille on jokin muu peruste kuin pelkkä verotuksellisten etujen saaminen.¹⁴⁶

Näiden tekijöiden olemassaolon vaatimus ei ilmene suoraan EVL 52 h §:n sanamuodosta tai lainvalmisteluaineistosta. Lain soveltaja on kuitenkin velvoitettu huomioimaan mainittu rajoitus EVL 52 h §:n soveltamisharkinnassa johtuen säännöksen unionioikeudellisesta taustasta.¹⁴⁷

Huomionarvoista on, että oikeuksien väärinkäytön toteaminen edellyttää sekä objektiivisen, että subjektiivisen tekijän olemassaolon *samanaikaista täyttymistä.* Objektiivinen tekijä voidaan nähdä eräänlaisena teologisena tekijänä, ja se liittyy verovelvollisen suunnitteleman tai toteuttaman järjestelyn keinotekoisuuden arviointiin. Objektiivisen elementin tunnistaminen edellyttää objektiivisesti arvioiden havainnoitavissa olevia seikkoja, joiden vuoksi säännöksen taustalla olevaa tarkoitusta ei saavuteta. Objektiivinen tekijä onkin olemassa vain, jos verovelvollisen toimesta syntyvä verotuksellinen etu on direktiivisääntelyn tarkoituksen vastainen. Objektiivinen elementti luo jännitteen veroikeudellisen normin sanamuodon ja tarkoituksen välille. Näin ollen sen olemassaolon

---

¹⁴⁶ C-255/02 Halifax, kohdat 74-75

¹⁴⁷ Lönnblad 2017: 157

toteaminen edellyttää myös veroedun taustalla olevien relevanttien säännösten tarkoituksen tunnistamista.¹⁴⁸ Objektiiivisuus kriteeri edellyttääkin oikeuksien väärinkäytön tunnistamisen taustalla myös EU-oikeudellisten normien sisältötulkintaa, eli tulkintaa siitä, mikä on sovellettavana olevan normin tarkoitus¹⁴⁹.

Oikeuksien väärinkäytön tunnistamisen yhteydessä subjektiivisella elementillä tarkoitetaan *tahtoa saada yhteisön säännöstä johtuva etuus luomalla keinotekoisesti sen saamiseksi vaadittavat edellytykset*¹⁵⁰. Veronkiertosäännösten yleisten soveltumisedellytysten keskustelun yhteydessä onkin ollut merkittävässä roolissa se, mikä merkitys veron kiertämisen tunnistamisessa tulisi antaa verovelvollisen motiiville eli veronkiertotarkoitukselle. Mikäli veron kiertäminen määriteltäisiin puhtaasti objektiivisen elementin perusteella jättäen verosubjektin toimen taustalla oleva motiivi huomiotta, jäisi veron kiertämisen tarkastelu turhan abstraktiksi. Tikan jäsentelyn mukaan veronkiertosäännösten soveltamisalaan kuuluvatkin ainoastaan toimet, joihin verovelvollinen on ryhtynyt tarkoituksenaan vapautua verosta¹⁵¹. Myös yleisesti ottaen illegaalisiksi luokiteltaviin veron minimointitoimenpiteisiin on yhdistetty lainsäätäjän näkökulmasta negatiivinen tarkoituspä. Sovellettavana oleva veronkiertonormi luonnollisesti kuitenkin sanelee sen, onko veronkiertotarkoitusta edellytettävä.¹⁵²

Yritysjärjestelydirektiivin 15. (1)(a) artiklassa todetaan, että jäsenvaltio voi evätä direktiiviin perustuvat veroedut, mikäli toimen pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisena tarkoituksista on veron kiertäminen. EVL 52 h §:ssä todetaan lähes samoin sanoin, että direktiiviin perustuvat edut voidaan evätä niissä tapauksissa, joissa järjestelyn yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veron kiertäminen. Edellä mainitun perusteella voidaan EVL 52 h §:n soveltamisen todeta sisältävän subjektiivisen veron kiertämistarkoituksen edellytyksen. Myös veron kiertämisen yleislausekkeen VML 28 §:n voidaan katsoa sisältävän subjektiivisen tarkoituspä. Tämä johdettavissa yleislausekkeen alla kursivoituista sanamuodoista:

Jos jollekin olosuhteelle *on annettu* sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa

¹⁴⁸ Lönnblad 2017: 157; Weckström 2015:393

¹⁴⁹ Weckström 2015: 180

¹⁵⁰ C110/99, Emsland-Stärke kohdat 52-53

¹⁵¹ Tikka 1972: 213

¹⁵² Weckström 2015: 394

Jos kauppahinta, muu vastike tai suoritus aika on kauppa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on *ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa*, että suoritettava verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida.

Ensimmäisen virkkeen ilmaisu ”*on annettu*” sisältää subjektiivisen elementin vain välillisesti, mutta toisen virkkeen sisältämä ilmaisu ”*on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa*”, voidaan katsoa sisällöltään korostuneen subjektiiviseksi¹⁵³. Käytännön soveltamistilanteissa subjektiivisen elementin olemassaolon toteen näyttäminen on kuitenkin hyvin haasteellista, mikäli veroviranomaisen odotetaan tutkivan ja tulkitsevan verovelvollisen tahtotiloja. Subjektiivinen tekijä onkin subjektiivinen vain siltä osin, kun sillä pyritään varmistamaan verovelvollisen suunnittelemien tai toteuttamien toimenpiteiden tarkoitus¹⁵⁴. Subjektiivisen tarkoituksiperän todentamisessa keskiöön tulevatkin objektiivisesti havainnoitavissa olevat seikat, joilla verovelvollisen veronkiertämistarkoitusta tai sen puuttumista pyritään näyttämään toteen. Tällaisessa tarkastelussa verovelvollisen motiivia ilmentäviä objektiivisia seikkoja voivat olla esimerkiksi järjestelyn taustalle esitettävät liiketaloudelliset perusteet tai niiden puuttuminen.¹⁵⁵

4.2.2 Puhtaasti keinotekoinen järjestely

Veron kiertämisen tunnistamisen toisena lähtökohtana voidaan pitää verovelvollisen toteuttaman järjestelyn keinotekoisuutta. EU-oikeudellisessa katsannossa tämä on johdettavissa siitä, että oikeuksien väärinkäytön tilanteessa sekä objektiivinen, että subjektiivinen elementti sisältää keinotekoisuusvaatimuksen tarkasteltavalle toimelle. Objektiivinen elementti luo jännitteen vero-oikeudellisen normin sanamuodon ja tarkoituksen välille, jolloin verovelvollisen toteuttamat toimet eivät ole aidosti yhteen sovitettavissa tarkasteltavan normin tarkoituksen kanssa. Subjektiivinen elementti puolestaan ilmentää verovelvollisen veronkiertotarkoitusta, jolloin verovelvollinen on ryhtynyt toimenpiteisiin nimellisena tarkoituksena saavuttaa veroetu luomalla keinotekoiseksi katsottavat puitteet. Vaikka oikeuksien väärinkäytön tunnistaminen ei ole yleisen veronkiertosäännöksen VML 28 §:n soveltamisedellytyksenä kansallisissa tilanteissa, on järjestelyn keinotekoisuus myös VML 28 §:n soveltamisen lähtökohtainen edellytys. Tämä on johdettavissa siitä, että ollakseen veron kiertämistä VML 28 §:n tarkoittamalla tavalla, tulee järjestelyn aiheuttaa jännite säännöksen muodon ja ration välille. Tällöin verovelvollisen järjestely ei liiketaloudellisesti tarkasteltuna sisällä sitä, mitä sen muoto antaa ymmärtää.

¹⁵³ Weckström 2015: 394

¹⁵⁴ C-255/02, Halifax kohta 87

¹⁵⁵ Lönnblad 2017: 158

Yleiskielessä keinotekoisiksi voidaan luonnehtia toimia, joiden katsotaan olevan epäluonnollisia, luonnottomia, tekemällä tehtyjä, teennäisiä tai epäaitoja¹⁵⁶. Euroopan unionin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan voidaan vain sellainen perusvapauksia rajoittava yleinen veronkiertosäännös katsoa oikeutetuksi, joka kohdistuu *puhtaasti keinotekoisiin järjestelyihin*, joilla pyritään kiertämään normaalisti maksettava vero. Käsitteelle ”*puhtaasti keinotekoinen*” on saatavissa oikeudellista sisältöä EU-tuomioistuimen tapauksesta C-196/04 Cadbury Schweppes, jossa oli kysymys väliyhteisölainsäädännön suhteesta sijoittautumisvapauteen. EU-tuomioistuimen ratkaisun mukaan järjestelyn toteaminen puhtaasti keinotekoiseksi edellyttää verovelvollisesta subjektiivista veroedun saavuttamistarkoitusta sekä sitä, ettei todellista asettautumista jäsenvaltioon ole muodollisista indisioista huolimatta tapahtunut. Keinotekoinen järjestely ei siis tosiasiallisesti sisällä sitä, mitä sen muoto antaa ymmärtää.¹⁵⁷

Keinotekoisuus voi näyttäytyä erilaisena riippuen siitä, mistä näkökulmasta sitä tarkastellaan. Kansallisia veron kiertämistä estäviä normeja soveltaessa keinotekoisuutta arvioidaan ensisijaisesti suhteessa kansallisen lainsäädännön tavoitteisiin, jolloin useat rajat ylittävät tilanteet saattavat näyttää keinotekoisilta ja siten veron kiertämiseltä. Unionikon­tekstissa keinotekoisuutta puolestaan arvioidaan suhteessa unionioikeudessa asetettuihin tavoitteisiin, eli syrjinnän kieltoon ja perusvapauksiin. Tällöin arvioinnin lähtökohtana on se, onko perusoikeuksiin kuuluvaa sijoittautumisvapautta tosiasiallisesti käytetty vai ei. Kansallisessa katsannossa hallitsevassa roolissa ovat puolestaan sijoittautumisvapauden käyttämisestä koituneet veroetuudet ja –motiivit.¹⁵⁸

Jotta jokin järjestely tai toimi voidaan todeta keinotekoiseksi, on taustalla oltava lähtö- ja vertailukohta, joiden perusteella keinotekoisuutta arvioidaan. Kun tarkoituksena on tunnistaa veron kiertäminen, tulee arvioinnin lähtökohtana olla verovelvollisen toteuttamien toimenpiteiden siviilioikeudellinen muoto. Vertailukohdan asettamisella tarkoitetaan sitä, että päätöksentekijän on määriteltävä aidoksi katsomansa vaihtoehtoinen toimintamuoto arvioinnin taustalle. Weckströmin mukaan väite siitä, että verovelvollinen on kiertänyt veroa, onkin väite siitä, ettei se mitä verovelvollinen on yksityisoikeudellisesti pätevällä tavalla tehnyt, ole tosiasias­sa tapahtunut. Mikäli arvioinnissa päädytään tulkintaan, jonka

---

¹⁵⁶ Weckström 2015: 396

¹⁵⁷ Weckström 2015: 396

¹⁵⁸ Urpilainen 2008: 540

mukaan veroa on kierretty, tulee päätöksentekijän vaihtoehtoisen toimintamallin olla sellainen, että se on verovelvollisen näkökulmasta niin yksityisoikeudellisista kuin liiketaloudellisista lähtökohdista asetettavissa keinotekoiseksi väitetyn toimen tilalle.¹⁵⁹

4.3 Veroetu

4.3.1 Veroedun käsite ja sen tunnistaminen

Lain soveltamistasolla oikeuksien väärinkäytön sekä järjestelyn keinotekoisuuden tunnistaminen kiteytyy yhtäältä verotuksellisen edun käsitteeseen, toisaalta liiketaloudellisten perusteiden puuttumiseen. Vaikka suomalaisessa oikeuskäytännössä ei käytetä unionin tuomioistuimen terminologiaa, voidaan lain tarkoituksen vastainen veroetu nähdä EVL 52 h §:n soveltamisedellytyksenä olevana objektiivisena tekijänä, kun taas liiketaloudellisilla perusteilla on liittymäkohta EU:n tuomioistuimen tarkoittamaan subjektiiviseen tekijään¹⁶⁰. Veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa on näin ollen lopulta kyse toteutetun järjestelyn seurauksena syntyneiden lain tarkoituksen vastaisten veroetujen sekä järjestelyn taustalle esitettyjen liiketaloudellisten syiden keskinäisestä punninnasta¹⁶¹. Liiketaloudellisten perusteiden on kuitenkin katsottu olevan epärelevantteja sekä EVL 52 h §:n, että VML 28 §:n soveltuvuusharkinnassa, mikäli lain tarkoitukselle vieraita veroetuja ei ole alun perinkään syntynyt järjestelyn tai toimen seurauksena. Näin ollen ensimmäinen vaihe säännöksen soveltuvuutta arvioitaessa onkin konkreettisen veroedun tunnistaminen sekä sen luonteen määrittely.

Mielenkiintoiseksi veroedun käsitteen tekee se, ettei sille löydy nimenomaista määritelmää niin lainvalmisteluaineistosta, kuin oikeuskäytännöstäkään. Yleisesti veroedulla voidaan tarkoittaa sellaista rahassa mitattavissa olevaa etua, joka vaikuttaa verovelvolliselle määrättävän veron suuruuteen joko suorasti tai epäsuorasti. Se voi muodostua esimerkiksi tulon osittaisesta tai täydellisestä verovapaudesta, normaalia alhaisemmasta veroprosentista, verovähennyksestä, verotuksellisen tappion muodostumisesta tai veron lykkääntymisestä¹⁶². Edellä mainitut edut eivät kuitenkaan itsessään ole jaoteltavissa verotuksessa hyväksyttäviin ja ei-hyväksyttäviin etuihin, vaan tämä luokittelu tulee suorittaa tapauskohtaisesti kokonaisarvioinnin perusteella.

---

¹⁵⁹ Weckström 2015: 396

¹⁶⁰ Penttilä 2017: 130

¹⁶¹ Penttilä 2017: 133

¹⁶² Lönnblad 2017: 159

EVL 52 h § ei rajoita yritysjärjestelyjä koskevien säännösten soveltamista muulloin kuin siinä tilanteessa, että järjestely on toteutettu veronkiertämistarkoituksessa. Tästä johtuen järjestelyn tulee tuottaa lain tarkoituksen vastainen veroetu. Luonnollinen, lain tarkoittama veroetu ja lain tarkoituksen vastainen veroetu tuleekin erottaa toisistaan. Lain tarkoituksen vastainen veroetu aiheuttaa jännitteen säännösten normaalin tulkinnan ja tarkoituksen välille. Luonnollinen veroetu puolestaan on lainsäätäjän tarkoittama tai hiljaisesti hyväksymä, eikä tällaista veroetua voida ottaa huomioon veronkiertosäännösten soveltuvuusharkinnassa. Huomattava on, ettei VML 28 § sisällä veroedun tai -hyödyn käsitettä. Kriteeri on kuitenkin johdettavissa säännöksen ratiosta, sillä VML 28 §:n tarkoituksena on ehkäistä veron kiertämistä, eikä säännöksen tarkoittamasta veron kiertämisestä voi olla kyse ilman järjestelyn yhteydessä realisoituvaa verotuksellista etuutta.

Koska veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa verovelvollisen toteuttamia tai suunnittelema järjestelyitä tulee aina tarkastella kokonaisuutena, ei selkeää rajaa niin sanottujen *luonnollisten*, verotuksessa hyväksyttävien, ja *lain tarkoituksen vastaisten*, eli ei-hyväksyttävien, välille ole mahdollista vetää. Oikeuskäytäntöä tarkastelemalla tätä rajanvetoa on kuitenkin mahdollista hahmotella. Seuraavaksi tarkastellaan oikeuskäytännön valossa tilanteita, joissa yritysjärjestelyn yhteydessä syntyneitä veroetua on pidetty lainsäätäjän tarkoittamana luonnollisena veroetuna, taikka lain tarkoituksen vastaisena vieraana veroetuna. Käsiteltävien oikeustapausten veroedut on jaoteltu luonnollisiin veroetuihin ja lain tarkoituksen vastaisiin veroetuihin kyseisen oikeustapauksen lopputuleman perusteella. Toisin sanoen jaottelu on tehty siltä pohjalta, onko EVL 52 h § tai VML 28 § tullut sovellettavaksi vai ei. Huomionarvoista kuitenkin on, ettei veronkiertosäännösten soveltuvuusarvioinnissa veroetuja tule irrottaa kontekstistaan, joten alla tehdyn luokittelun perusteella ei tule vetää liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, milloin mikäkin verotuksellinen etu on johtanut EVL 52 h §:n tai VML 28 §:n soveltamiseen ja milloin edun on puolestaan katsottu olevan järjestelyn tavanomainen seuraus.

4.3.2 Luonnollinen ja lain tarkoituksen vastainen veroetu

Yritysjärjestelyt tarjoavat verovelvolliselle mahdollisuuden järjestellä uudelleen rakennettaan ilman välittömiä veroseuraamuksia. Samaan lopputulemaan voitaisiin usein päästä muillakin oikeudellisilla toimilla, mutta näistä vaihtoehtoisista keinoista lankeaisi yhtiön maksettavaksi veroja. Näin ollen yritysjärjestelyjen voidaan katsoa tarjoavan toteuttajalleen konkreettisen *veroedun*. Tällainen etuus on kuitenkin lain säätäjän tarkoittama ja täten osa verovelvollisen valinnanvapautta, eikä EVL 52 h §:ää tai VML 28 §:ää

voida soveltaa pelkästään sillä perusteella, että toteutettu järjestely on veronsaajan näkökulmasta epätarkoituksenmukainen tai siksi, että samaan lopputulemaan olisi päästy toisella, enemmän veroja kerryttävällä toimella.¹⁶³

Yritysjärjestelysäännösten tarkoituksena on, että ne voidaan toteuttaa veroneutraalisti eikä järjestelystä realisoidu veronalaista tuloa. Verotus lykkääntyy myöhempään ajankohtaan, ja tällöin voidaankin puhua yritysjärjestelyihin liittyvästä *lykkääntymisedusta*. Lykkääntymisetu on myös yritysjärjestelysäännöksen tarkoituksen mukainen veroetu, jonka voidaan katsoa olevan linjassa direktiivin tarkoituksen kanssa. EU-oikeudellisesta näkökulmasta on huomionarvoista myös se, että perusvapauksia hyödyntämällä jäsenvaltioissa asuvat verovelvolliset ovat lähtökohtaisesti oikeutettuja tavoittelemaan toisen jäsenvaltion tarjoamia veroetuja, eikä näin saatuja veroetuja voida pitää lain tarkoitukselle vieraina veroetuina.¹⁶⁴

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 2017:78 on sivuttu rajanvetoa luonnollisen ja lain tarkoituksen vastaisten veroetujen välillä. Kyseessä oli muodolliset vaatimukset täyttävä osakevaihto, jossa korkeimman hallinto-oikeuden tuli ottaa kantaa siihen, voitiinko verovelvollisen toteuttama järjestely sivuuttaa sillä perusteella, että järjestelyn yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisena tarkoituksena on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen. Lyhyesti osakevaihdossa oli kyse seuraavanlaisesta menettelystä:

A Oy harjoitti sijoitustoimintaa, ja X omisti sen koko osakekannan. B Oy toimi puualalla, ja X omisti sen osakekannasta 50,60 prosenttia. Tarkoituksena oli järjestää osakevaihto siten, että A Oy toteutti osakeannin ja X merkitsi osakeannissa kaikki osakkeet omistamillaan B Oy:n osakkeilla. Osakevaihdon jälkeen A Oy omistaisi 50,60 prosenttia B Oy:n osakkeista. Järjestelyssä ei käytettäisi rahavastiketta. Ennakkoratkaisuhakemuksessa järjestelyn liiketaloudelliseksi syyksi oli esitetty muun ohessa se, että tavoitteena oli keskittää X:n sijoitus- ja osakevarallisuuden omistaminen ja hallinnointi A Oy:öön.

Verovelvolliselle annetun ennakkoratkaisun mukaan hakemuksessa tarkoitettuun järjestelyyn ei tulisi sovellettavaksi EVL 52 h § tai VML 28 §, vaan osakkeiden luovutukseen tulisi sovellettavaksi TVL 45.4 § ja osakevaihtoa sääntelevä EVL 52 f §. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö vaati kuitenkin hallinto-oikeudelta ennakkoratkaisun kumoamista sekä uutena ennakkoratkaisuna lausuttavan verokiertosäännöksen EVL 52 h §:n

---

¹⁶³ Penttilä 2017: 132

¹⁶⁴ Weckström 2016: 176-177

soveltamista osakevaihtoon. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Valituksessaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö esitti perusteluissaan osakevaihdon yhteydessä syntyvän seuraavia veroetuja:

- B Oy:n maksamat osingot eivät EVL 6 a §:n nojalla olisi A Oy:n veronalaista tuloa.
- A Oy:n matemaattinen arvo kasvaa osakevaihdon yhteydessä, kun B Oy:n osakkeet arvostetaan käypään arvoonsa.
- Järjestelyssä saavutetaan veroetua, jos A Oy tulevaisuudessa myy B Oy:n osakkeita.

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeudellisen arvioinnin kohteena oli siis se, voidaanko edellä selostettuun muodolliset vaatimukset täyttävään osakevaihtoon soveltaa EVL 52 h §:ää. Korkeimman hallinto-oikeuden tuli ensimmäiseksi tutkia sitä, ovatko Veronsaajien oikeudenvallontayksikön esittämät osakevaihtoon liittyvät veroedut tavanomaisia veroetuja, vaiko lain tarkoituksen vastaisia.

Korkein Hallinto-oikeus toteaa perusteluissaan, että B Oy:stä saatavien osinkotulojen verokohtelun muuttumista voidaan pitää verotuksellisesti tavanomaisena seurauksena. Tämä johtuu siitä, että verokohtelu muuttuu aina kun osakkeet siirtyvät luonnolliselta henkilöltä osakeyhtiölle. Myöskin A Oy:n nettovarallisuuden matemaattisen arvon muuttumista voidaan pitää osakevaihdolle luonnollisena seuraamuksena. Mikäli korkein hallinto-oikeus olisi päätenyt toisenlaiseen ratkaisuun, olisi se tarkoittanut sitä, että lainsäätäjän nimenomaisia ratkaisuja olisi lähdetty korjaamaan veron kiertämistä koskevilla säännöksillä. Onkin huomattava, että yritysjärjestelyt vaikuttavat verotukseen muutenkin kuin EVL 52-52 g §:ssä säännellyllä tavalla eli niillä on ns. ulkoisvaikutuksia. Nämä ulkoisvaikutukset voivat olla verovelvollisen kannalta niin positiivisia kuin negatiivisia, ja ne on tavalla tai toisella pyritty ottamaan lainsäädännössä huomioon. Veronsaajien kolmanneksi esittämään veroetuun, jonka A Oy tulevaisuudessa saavuttaisi myydessään B Oy:n osakkeita, totesi korkein hallinto-oikeus sen olevan toistaiseksi täysin hypoteettinen, sillä asiassa ei ole näytetty, että A Oy:n olisi tarkoitus myydä B Oy:n osakkeet, eikä asia tästä johtuen tullut ratkaisussa enempää tarkasteltavaksi.

Myös korkeimman hallinto-oikeuden 5.7.2013 antamassa ratkaisussa 2013:126 käsitellään rajanvetoa luonnollisten ja lain tarkoituksen vastaisten veroetujen välillä. Tapauksessa oli kyse EVL 52 a §:n muodolliset edellytykset täyttävästä sulautumisjärjestelystä, jossa KHO:n ratkaistavaksi tuli se, oliko sulautumisjärjestelyssä vastaanottavalla yhtiöllä

oikeus vähentää verotettavasta tulostaan järjestelyssä sulautuneen yhtiön tappiot. Korkein hallinto-oikeus toteaa perusteluissaan, että tytäryhtiölle vahvistettujen tappioiden siirtyminen sulautumisessa vastaanottavalle emoyhtiölle on tavanomainen tapahtuma veroneutraalissa yritysjärjestelyssä eikä vahvistettujen tappioiden siirtymistä vastaanottavalle yhtiölle ole pidettävä yritysjärjestelysäännösten kannalta vieraana veroetuna. Ratkaisussa käsitellään kuitenkin myös sulautumisen taustalle esitettyjä liiketaloudellisia perusteita, minkä voisi nähdä viittaavan siihen, että tappioiden siirtyminen sulautumisen yhteydessä vastaanottavalle yhtiölle on arvioinnissa huomioon otettava veroetu, mutta sen painoarvo ei ole merkittävä EVL 52 h §:n soveltuvuusharkinnassa. Myös oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että veron kiertämistä koskevan säännöksen soveltaminen sulautumisessa sulautuneelta yhteisöltä vastaanottavalle yhteisölle siirtyneiden tappioiden vähentämiseen voi olla mahdollista vain hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa¹⁶⁵.

Vanhemmassa oikeuskäytännössä on katsottu, että varainhallintayhtiön purkaminen 4-5 vuoden kuluessa jakautumisesta merkitsee sitä, että jakautuminen on tehty veron kiertämisen tarkoituksessa, ja jakautumisella on näin ollen tavoiteltu lain tarkoitukselle vierasta veroetua¹⁶⁶. Uudemmassa 15.8.2016 annetussa ratkaisussa KHO 2016:115 on myös esillä ollut jakautuminen ja sen jälkeinen varainhallintayhtiön purkaminen. Rakennusalan liiketoimintaa harjoittaneiden yhtiöiden kokonaisjakautumiset oli toteutettu vuonna 2005 elinkeinoverolain jakautumissäännösten mukaisesti ja jakautumisille oli tuolloin katsottu olleen verotuksessa hyväksyttävät liiketaloudelliset perusteet. Jakautumisen yhteydessä syntyneet yhtiöt oli kuitenkin purettu noin kahden vuoden kuluessa jakautumisesta, ja ratkaistavana oli se, tuliko sekä jakautuneissa, että puretuissa yhtiöissä osakkaana olleen oikeussubjektin jako-osuuksien verotukseen soveltaa luovutusvoittoverotusta koskevia säännöksiä vai tulisiko järjestelyyn soveltaa kiertämisen yleislauseketta VML 28 §:ää. Korkein hallinto-oikeus toteaa perusteluissaan, että verovelvollinen voi lopettaa omistamansa yhtiön toiminnan ja purkaa yhtiön, eikä yhtiön purkamiselle tarvitse lähtökohtaisesti esittää liiketaloudellisia syitä. Toiseksi KHO toteaa, että vaikka jakautumisen verokohtelu ei ole arvioinnin kohteena, tulee asiaa tarkastella kokonaisuutena ottaen huomioon myös aiemmat jakautumiset. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun mukaan ei voida kuitenkaan pitää ilmeisenä, että kyseisessä tapauksessa jakautumiset olisivat olleet vain välivaihe ja että järjestelyn todellisena syynä olisi ollut jakautumisissa syntyneiden yhtiöiden myöhempi purkaminen ja sillä saavutettava lievempi verokohtelu. Näin ollen VML 28 § ei tullut sovellettavaksi. Yhtiöiden nopea purkaminen jakautumisen jälkeen ei

---

¹⁶⁵ Nuotio 2012: 350

¹⁶⁶ ks. KHO 1999: 63

siis johda automaattisesti VML 28 §:n soveltamiseen. Ratkaisu ei toisaalta myöskään sulje pois, etteikö VML 28 § joskus voisi soveltua.

Kuten edellä on todettu, ei veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa tule ottaa huomioon lain tarkoituksen mukaista luonnollista veroetua. Tällaista yritysjärjestelyn yhteydessä syntynyttä lainsäätäjän tarkoittamaa veroetua ei voida myöskään ottaa huomioon kokonaistarkastelussa, jossa punnitaan järjestelyn tuomien etujen suhdetta esitettyihin liiketaloudellisiin perusteisiin. Jotta EVL 52 h § tai VML 28 § voi tulla sovellettavaksi, tulee yritysjärjestelytoimenpiteistä siis seurata konkreettinen veroetu, joka on lain tarkoituksen vastainen. Veronkiertolausekkeiden soveltamiskynnyksestä johtuen tulee veroedun lisäksi olla olennainen. Veron kiertämisen alueelle tullaan, kun lain tarkoituksen kanssa ristiriidassa olevat veroedut painavat vaakakupissa enemmän tai saman verran kuin liiketaloudelliset perusteet. Kuten veroedun käsitettä yleensäkin, ei myöskään lain tarkoituksen vastaiselle veroedulle löydy määritelmää niin kansallisesta oikeudesta, kuin unionioikeudestakaan. Oikeuskäytännöstäkin on löydettävissä vain harvoja tapauksia, joissa jokin tietty veroetu nimenomaisesti todetaan lain tarkoituksen vastaiseksi.¹⁶⁷ Lain tarkoitukselle vastaiselle veroedun käsitteelle voidaan kuitenkin hakea sisältöä käänteisesti luonnolliseen veroetuun peilaten. Voidaan siis todeta, että lain tarkoituksen vastainen veroetu muodostuu muusta kuin yritysjärjestelysäännöksiin pohjautuvasta veroedusta.¹⁶⁸

Yleisesti lain tarkoituksen vastaisella veroedulla voidaan tarkoittaa sellaista etua, joka aiheuttaa jännitteen vero-oikeudellisen säännöksen sanamuodon normaalin tulkinnan ja tarkoituksen välille. Lain tarkoituksen vastaisen veroedun käsitteelle voidaan hakea sisältöä tutkimalla niitä KHO:n ratkaisuja, joissa on päädytty EVL 52 h §:n soveltamiseen. Korkeimman hallinto-oikeuden 14.3.2013 antamasta ratkaisusta 2013:44 käy ilmi, että yritysjärjestelysäännöksiä sovellettaessa on perusteltua suhtautua kriittisesti sellaisiin järjestelyihin, joilla tavoitellaan säännösten perusajatuksena olevan jatkuvuusperiaatteen lisäksi muita, mahdollisesti lopullisia veroetuja. Tarkastelussa oli tilanne, jossa varsinaisen toimintansa lopettanut osakeyhtiö jakautui niin, että toinen vastaanottava yhtiö organisoitiin järjestelyn seurauksena asunto-osakeyhtiöksi. Osakkaiden käytössä ollut asunto siirtyi jakautumisen yhteydessä asunto-osakeyhtiölle ja asunnon oli tarkoitus toimia jatkosakin osakkaiden vakituksena asuntona. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan järjestelyä, jossa veronalaista tuloa tuottava varallisuuserä siirretään osakkaiden yksityistalouteen verovapaasti käytettäväksi, ei voida pitää yritysjärjestelysäännöksen tarkoituksen

---

¹⁶⁷ Penttiä 2017: 133

¹⁶⁸ Penttilä 2017: 134

mukaisena ja näin ollen järjestelyyn voitiin katsoa sisältyvän lain tarkoituksen vastainen veroetu.

Euroopan unionin tuomioistuin on ottanut kantaa tuomiossaan C-352/08, *Modehuis A. Zwijnenburg* siihen, mitä voidaan pitää yritysjärjestelydirektiivin tarkoituksen vastaisena veroetuna. Tuomiossa oli kysymys siitä, voidaanko yritysjärjestelydirektiivin perustuvat veroedut evätä sillä perusteella, että järjestelyn avulla saavutetaan lain tarkoituksen vastaiseksi katsottu veroetu varainsiirtoverotuksessa. EU:n tuomioistuin toteaa tuomiossaan, ettei yritysjärjestelydirektiivin mahdollistamia veroetuja voida evätä muissa, kun direktiivissä tarkoitetuissa veroissa. Mikäli yritys pyrkii yritysjärjestelykeinoin välttämään muita, kun direktiivin tarkoittamia veroja, kuten varainsiirto-, perintö- tai lahjaveroa, ei yritysjärjestelysäännöksiä voida tällä perusteella jättää soveltamatta eikä tällaisia veroetuja voida ottaa huomioon EVL 52 h §:n mukaisessa veronkierto- tai välttämisharkinnassa. Veronkiertämissäännösten soveltamisharkinnassa voi tarkasteltavaksi tulla vain *kyseisen säännöksen* tarkoituksen vastaiset veroedut. Muihin kuin direktiivin tarkoittamiin lain tarkoituksen vastaisiin veroetuihin voidaan kuitenkin soveltaa kyseisen veromuodon omia veron kiertämistä estäviä säännöksiä, mikäli säännöksen soveltamisedellytykset täyttyvät.¹⁶⁹

Yritysjärjestelyjen yhteydessä lain muodon ja tarkoituksen välinen jännite voidaan poistaa siten, ettei yritysjärjestelysäännöksiä sovelleta ja veroseuraamukset määräytyvät kyseiseen tilanteeseen soveltuvien muiden säännösten mukaisesti. Jännite voidaan samalla periaatteella poistaa soveltamalla veron kiertämisen yleislauseketta VML 28 §:ää järjestelyn niihin osiin, joihin EVL 52 h § ei voi tulla sovellettavaksi. Verovelvollisen toimenpiteet voivat näyttäytyä lain soveltajan näkökulmasta epätarkoituksenmukaisilta, mikäli järjestelystä tai toimien sarjasta ei synny verotuksellista etua. Järjestelyn epätarkoituksenmukaisuus ei kuitenkaan määrittele toimen vero-oikeudellista luonnetta. Myöskään lain tarkoituksen vastainen veroetu ei yksistään ole riittävä leimaamaan järjestelyn vero-oikeudellista luonnetta veron kiertämiseksi. Tästä johtuen lain tarkoitukselle vieras veroedun olemassaolon toteaminen ei myöskään voi suoraan johtaa EVL 52h §:n tai VML 28 §:n soveltamiseen. Kokoavasti voidaan todeta, että lain tarkoitukselle vieras veroetu on välttämätön, muttei riittävä edellytys EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n soveltamiselle. Säännöksen sanamuodon ja lain tarkoituksen välinen jännite voidaankin myös poistaa osoittamalla toteutetun järjestelyn perusteeksi riittävät liiketaloudelliset perusteet.¹⁷⁰ Pe-

---

¹⁶⁹ Penttilä 2017: 133

¹⁷⁰ Penttilä 2017: 133

rusteettoman veroedun aiheuttavan järjestelyn luonnehdinnassa illegaaliseksi veron kiertämiseksi tai lailliseksi veron minimoimiseksi olennaiseen asemaan näin ollen nousevat liikeloudelliset perusteet sekä niiden riittävyys.

4.4 Liikeloudellinen peruste

Oikeuksien väärinkäytön, järjestelyn keinotekoisuuden sekä lain tarkoituksen vastaisen veroedun lisäksi veron kiertämiseksi luonnehdittaville toimille on tunnusomaista verovelvollisen järjestelyn tai toimen taustalla olevien liikeloudellisten syiden puuttuminen. Sama asia voidaan ilmaista kääntäen niin, että riittävien liikeloudellisten perusteiden olemassaolo estää EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n soveltamisen. Tämä johtuu siitä, että riittävien liikeloudellisten perusteiden olemassaolo poistaa jännityksen verolain normaalin tulkinnan ja tarkoituksen väliltä. Mikäli verovelvollisen järjestelyn tai toimen taustalla on riittävät liikeloudelliset perusteet, ei kyseessä voi olla veron kiertäminen EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n tarkoittamalla tavalla.

Kuten veroedulle, ei myöskään liikeloudellisen perusteen käsitteelle löydy oikeudellisesti sitovaa määritelmää. Käsitteelle on kuitenkin saatavissa sisältöä unionin tuomioistuimen asiasta C-28/95, Leur-Bloem ja C-126/10, Foggia. Molemmissa unionin tuomioistuimien toteaa, että hyväksyttävällä liikeloudellisen syyn käsitteellä tarkoitetaan muuta kuin pelkän taloudellisen edun tavoittelua¹⁷¹. Asiassa C-126/10, Foggia, tuomioistuin myös täsmentää, että hyväksyttävänä taloudellisena syynä on mahdollista pitää sitä, että yritysjärjestely perustuu useaan tavoitteeseen, joiden joukossa voivat olla myös verotukselliset näkökohdat. Unionin tuomioistuin kuitenkin korostaa ratkaisussa, että verotukselliset näkökohdat eivät saa olla ensisijaisia suunnitellun liiketoimen kannalta. Julkisiamies muotoilee asian hieman toisin ratkaisuehdotuksessaan C-321/05, Kofoed. Julkisiamies toteaa, että pelkkiä veroetuja tavoitteleva yritysjärjestely ei palvele mitään sellaista hyväksyttävää taloudellista päämäärää, jota yritysjärjestelydirektiivissä tarkoitetaan¹⁷².

Pohdittaessa liikeloudellisten perusteiden merkitystä veron kiertämisen tunnistamisessa on huomionarvoista se, ettei yritysjärjestelydirektiivi tai EVL 52-52g edellytä liikeloudellisia perusteita verovelvollisen toimien taustalle. Verovelvollinen on vapaa järkeistä-

---

¹⁷¹ C-28/95, Leur-Blom, kohta 47 ja C-126/10, Foggia, kohta 34

¹⁷² Lönnblad 2017:163

mään ja järjestämään uudelleen toimintaansa ilman päteviä liiketaloudellisia syitä. Korkein hallinto-oikeus onkin todennut vuosikirjaratkaisussaan KHO 2016:115, että verovelvollinen voi lopettaa omistamansa yhtiön toiminnan ja purkaa yhtiön, eikä yhtiön purkamiselle tarvitse lähtökohtaisesti esittää liiketaloudellisia syitä. Penttilä esittääkin, että EVL 52 h §:n suhde EVL 52-52g §:n säännöksiin on verrattavissa yleisen veronkiertosäännöksen VML 28 §:n suhteeseen tuloverolakiin. Esimerkiksi käyttöomaisuusosakkeiden luovutustilanteessa EVL 6b §:n soveltuminen ei edellytä sitä, että verovelvollinen esittää luovutuksen taustalle liiketaloudellisia perusteita. Luovutushinnan verovapaus voidaan kuitenkin evätä, mikäli luovutus on tapahtunut VML 28 §:n tarkoittamissa olosuhteissa. EVL 52 h § ei siis kumoa verovelvollisen valinnanvapautta, mutta asettaa sille kuitenkin rajansa, kuten muutkin veron kiertämiseen estämiseen tähtäävät säännökset.¹⁷³

Tulee kuitenkin huomata, että EVL 52 h §:n taustalla olevan yritysjärjestelydirektiivin tarkoituksena on poistaa verotuksellisia esteitä *liiketaloudellisesti perustelluilta* toimilta. Näin ollen liiketaloudellisten perusteiden ei voida katsoa olevan merkityksettömiä direktiivin tarkoittamien järjestelyiden taustalla. Direktiiviin sisältyvän veronkiertosäännöksen mukaan jäsenvaltio voi olla soveltamatta kaikkia tai joitakin direktiivin säännöksistä taikka evätä järjestelystä saadun hyödyn, mikäli järjestelyn pääasiallisena tarkoituksena tai yhtenä pääasiallisena tarkoituksena on veron välttäminen tai kiertäminen. Direktiivin veronkiertosäännöksessä mainitaan lisäksi, että se seikka, että tointa ei ole suoritettu pätevästä taloudellisesta syystä, kuten toimintojen uudelleenjärjestely tai järjestyminen, saattaa johtaa oletamaan, että toimen pääasiallisena tarkoituksena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on veron välttäminen tai kiertäminen. Tämä niin kutsuttu veronkierto-olettama korostaa taloudellisten syiden merkitystä EVL 52 h §:n soveltuvuusharkinnassa. Mikäli verovelvollisen suorittamalle järjestelylle ei löydy päteviä liiketaloudellisia syitä, saattaa tämä johtaa veronkierto-oletamaan.

4.4.1 Ohuet tai vähäiset perusteet

Vaikka verovelvollisen järjestelyn taustalle olisi esittää liiketaloudellisia perusteita, ei niiden olemassaolo sellaisenaan vielä estä EVL 52 h §:n soveltamista. Tämä johtuu siitä, että järjestelyn taustalla olevien taloudellisten syiden tulee olla päteviä ja riittävässä suhteessa saavutettuun veroetuun. Toisinaan on argumentoitu, että mikäli EVL 52-52g §:ssä tarkoitetuilta järjestelyiltä on katsottu puuttuvan liiketaloudelliset perusteet tai niiden on katsottu olevan ”ohuita”, on tästä automaattisesti voitu vetää päätelmä, että kyseessä on

---

¹⁷³ Penttilä 2017:131-132

EVL 52 h §:n tarkoittama veron kiertäminen tai välttäminen. Vaikka liikeloudellisten perusteiden merkitys EVL 52 h §:n soveltuvuusharkinnassa on tärkeä, voidaan tällaisen lähestymistavan katsoa olevan liian pitkälle vedettyä.¹⁷⁴ EVL 52 h §:n soveltaminen edellyttää, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä päätarkoituksena on veron kiertäminen tai veron välttäminen. Kuten tässä luvussa on käynyt ilmi, on veron kiertämisen tunnistamisessa aina kyse kokonaisarviointista. Liikeloudellisten perusteiden puuttumisesta, vähyydestä tai ”ohuudesta” ei siten voida vetää suoraa johtopäätöstä, että kyseessä on veron kiertäminen.¹⁷⁵ Tämä on perusteltua siltäkin kannalta, että liike-elämässä yleensäkin joudutaan tekemään päätöksiä kiireessä ja ilman varmuutta tulevasta, ja osa näistä päätöksistä saattaa jälkikäteen tarkasteltuna näyttäytyä vähemmän järkeviltä, turhilta tai jopa vältettäviltä¹⁷⁶.

Ratkaisussa 2017:78 Korkein hallinto-oikeus onkin todennut, että vaikka yritysjärjestelydirektiivin mukaan se seikka, että tointa ei ole suoritettu pätevistä taloudellisista syistä, saattaa johtaa olettamaan, että toimen pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on veron välttäminen tai veron kiertäminen, ei direktiiviä voida kuitenkaan tulkita niin, että verovelvollisen esittämien liikeloudellisten perusteiden ohuus loisi tällaisen olettaman. Korkein hallinto-oikeus jatkaakin, että lähtökohtaisesti riittävänä liikeloudellisena syynä tapauksessa kyseessä olleelle yritysjärjestelylle on pidettävä jo sitä, että järjestely johtaa toimen osallistuvien yhtiöiden toimintojen uudelleenjärjestelyyn.

4.4.2 Riittävät liikeloudelliset perusteet

Jotta kyseessä ei voida katsoa olevan veron kiertämistarkoituksessa toteutettu järjestely, tulee järjestelyn taustalla olevien perusteiden tai perusteen olla riittävät. Tämä ilmenee Valtiovarainvaliokunnan kannanotosta (VaVM 41/2005), jossa todetaan, että veronkiertösäännöstä ei tule soveltaa sellaisissa tilanteissa, joissa yritysjärjestelyille on olemassa merkittävä perusteltu liikeloudellinen syy.¹⁷⁷

Yritysjärjestelydirektiivissä päteviksi liikeloudellisiksi perusteiksi on mainittu toimintojen uudelleenjärjestely ja järjeistäminen. Yleisesti voidaan sanoa, että toimintojen uudelleenjärjestelyjä ja järjeistämistä tapahtuu sulautumisessa, jakautumisissa ja liiketoi-

---

¹⁷⁴ Penttilä 2017: 131

¹⁷⁵ Penttilä 2017: 132

¹⁷⁶ Ryyännän 2007: 399

¹⁷⁷ VaVM 41/2005: 2

mintasiirroissa. Myös osakevaihdossa voidaan katsoa tapahtuvan tällaista direktiivin tarkoittamaa uudelleenjärjestämistä tai järkeistämistä, sillä vaikka osakevaihdon yhteydessä ei synnykään muiden direktiivin tarkoittamien yritysjärjestelyiden tavoin omaisuuden siirtoja osallisena olevien yritysten välillä, saa osakevaihdossa hankkiva yhtiö pääomansijoituksen ja samalla tytäryhtiön tai sen omistus tytäryhtiössä kasvaa, ja nämä voidaan lukea direktiivin tarkoittamiksi toimintojen uudelleenjärjestämiseksi tai järkeistämiseksi.¹⁷⁸

Uudelleenjärjestämisen tai järkeistämisen käsitteitä ei ole määritelty direktiivissä. Unionin tuomioistuimien on kuitenkin ottanut kantaa näiden käsitteiden sisältöön asiassa C-126/10, Foggia. Asiassa oli kyse siitä, voitiinko sulautuvan yhtiön tappiot vähentää vastaanottavan yhtiön tuloista tilanteessa, jossa kansallinen lainsäätäjät katsoi pätevien liikeloudellisten syiden puuttuvan järjestelyn taustalta. Tapauksesta voidaan nostaa esille ensinnäkin se, että yritysjärjestelydirektiivin artiklan 11¹⁷⁹ (1) kohdan (a) alakohdan sanamuodosta ja erityisesti sanoista ”sellaisesta – kuin uudelleenjärjestely tai järkeistämisen” ilmenee, että näin tarkoitetut liiketoimet ovat vain esimerkkejä hyväksyttävästä taloudellisesta syystä. Näin ollen hyväksyttäviä liikeloudellisia syitä voi olla muitakin kuin direktiivissä nimenomaisesti mainitut toimintojen uudelleenjärjestely tai järkeistämisen. Huomionarvoista on myös tuomioistuimen toteamus, että direktiivin tarkoittamat uudelleenjärjestely ja järkeistämisen tulee ymmärtää siten, että niillä tarkoitetaan *jotain muuta kuin pelkän verotuksellisen edun tavoittelua*. Hyväksyttävänä liikeloudellisena syynä ei voida pitää sellaista toimintojen uudelleenjärjestelyä tai järkeistämistä, jonka tavoitteena on pelkästään verotuksellisen edun saaminen.¹⁸⁰

Lopullinen arviointi siitä, mitä on pidettävä pätevänä ja riittävänä liikeloudellisena perusteena, on jätetty kansalliselle lain soveltajalle. Arvioinnissa ei saa tyytyä soveltamaan ennalta määrättyjä yleisiä arviointiperusteita, vaan liiketoimi on aina tutkittava kokonaisuudessaan. Arvioinnissa ei painoarvoa tule antaa toimenpiteen taloudelliselle lopputulokselle, kuten tappiollisuudelle, sillä taloudellinen lopputulema ei paljasta toimenpiteen toteuttamisen taustalla olevien syiden luonnetta. Merkitystä tulee sen sijaan antaa sille, millä perusteella päätöksen on katsottu tehtävän, eli toisin sanoen onko toimenpiteen tarkoitus ollut liikeloudellinen vai ei.¹⁸¹ Lisäksi on huomattava, että vaikka liikeloudel-

---

¹⁷⁸ Penttilä 2017: 136

¹⁷⁹ Nykyinen 15. artikla

¹⁸⁰ Lönnblad 2017: 165-164

¹⁸¹ Lönnblad 2017: 164

liset perusteet ovat tärkeitä, ei niitä tulisi kuitenkaan ylikorostaa. Vahvasti liiketaloudelliseen perusteisiin painottuva lähestyminen johtaisi ajattelutapaan, jonka mukaan kaikki yritysjärjestelyt ovat lähtökohtaisesti veron kiertämistä, ja tästä olettamasta voisi vapautua vain osoittamalla järjestelyn taustalle riittävät liiketaloudelliset perusteet¹⁸².

4.4.3 Yhtiön vai omistajan liiketaloudelliset perusteet

Kiinnostavaa liiketaloudellisen syyn tunnistamisessa on myös se, kenen näkökulmasta tätä perustetta tulisi arvioida. Yritysjärjestelydirektiivillä säännellään niin yhtiöiden kuin niiden omistajien verotusta. EU:n tuomioistuin on tuonut esille tuomioissaan sen, että yritysjärjestelydirektiivin 15. artikla on poikkeussäännös, jota tulee tulkita suppeasti¹⁸³. Vastaavasti direktiivin tarkoittamat liiketaloudelliset perusteet tulisi tällöin ymmärtää laajasti. Epäselvyyttä ei liene sen suhteen, että liiketaloudelliset perusteet voivat olla yritysjärjestelyssä osallisena olevien yritysten syitä. Mielenkiintoista onkin, miten yritysjärjestelyn taustalla, puhtaasti yritysten omistajien intresseissä oleviin syihin tulee suhtautua.¹⁸⁴

Edellä esitettyyn voi hakea johdatusta korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta 2013:126. Ratkaisussa keskeisimmät perustelut sulautumiselle olivat ristiinomistuksen purkamisella aikaan saatava konsernirakenteen selkiyttäminen, hallintokustannuksista saatavat säästöt sekä pääosin vastaanottavan yhtiön osakkaiden sulautuvalle yhtiölle antamien pääomalainojen siirtäminen ja turvaaminen. Näistä viimeiseksi mainittu on selkeä yhtiöiden omistajiin liittyvä syy, ja tästä voidaankin päätellä, että EVL 52 h §:n soveltamisen estävät seikat voivat myös olla yrityksen omistajiin liittyviä. Tämän voidaan katsoa olevan tarkoituksenmukaista sillä perusteella, että osakeyhtiöiden liiketoiminnan menestymisen kannalta omistusrakenne ja omistajat ovat keskeisessä asemassa, sillä juurikin omistajat viimekädessä käyttävät valtaa osakeyhtiössä ja tekevät keskeiset yhtiötä koskevat päätökset. Verotuksen lykkääntymisetua kuitenkin perustellaan direktiivissä muun muassa sillä, että yrityksillä olisi mahdollisuus mukautua sisämarkkinoiden vaatimuksiin, lisätä tuottavuuttaan ja vahvistaa kilpailukykyään. Tästä voi vetää päätelmän, että liiketaloudellisten perusteiden arvioinnissa tulisi painottaa erityisesti yritysten liiketaloudellisia perusteita.¹⁸⁵

¹⁸² Shumskaya&Tuominen 2017

¹⁸³ Esim. C-352/08, Modehuis A. Zwijnenburg BV, kohta 46

¹⁸⁴ Penttilä 2017: 136

¹⁸⁵ Penttilä 2017: 136; Lönnblad 2017: 164

4.5 Oikeustoimen uudelleenluonnehdinta

Tuloverotuksessa on vallitsevana käytäntönä se, että verotuksen perustaksi otetaan verovelvollisen toimenpiteet sellaisenaan, eikä niiden luonnetta tai tarkoituksenmukaisuutta lähdetä arvioimaan toteutetusta poikkeavalla tavalla. Toisin sanoen verotuksessa nojautaan lähtökohtaisesti annettuun yksityisoikeudelliseen muotoon ja tosiseikastoon sellaisenaan. Toisaalta lähtökohtana on kuitenkin myös se, ettei merkitystä anneta yksistään toimenpiteelle annetulle muodolle, vaan arvioinnin kohteena on myös toimenpiteen tosiasiallinen taloudellinen sisältö. Kyse on normien ja faktojen suhteen arvioinnista. Annetun yksityisoikeudellisen muodon sekä sen taloudellisen sisällön arviointi on tavanomaista laintulkintaa eikä ainakaan periaatteessa edellytä poikkeusnormeihin tukeutumista. Tilanne on kuitenkin eri, mikäli annettua yksityisoikeudellista sisältöä ei huomioida tai hyväksytä sellaisenaan myös verotuksessa.¹⁸⁶

Veronkiertosäännöksiä luonne kompetenssinormeina mahdollistaa sen, että joissakin tilanteissa verotuksen pohjaksi voidaan ottaa sellainen toinen yksityisoikeudellinen sisältö, joka vastaa toimenpiteiden tosiasiallista luonnetta¹⁸⁷. Tällöin verovelvollisen yksityisoikeudellisesti pätevä oikeustoimi sivuutetaan verotuksessa ja kyse on oikeustoimen uudelleenluonnehdinnasta. Edellytyksenä uudelleenluonnehdinnalle on kuitenkin se, että tosiasiaa toteutuneeksi väitetyn toimintamallin tulee olla aidosti asetettavissa keinotekoiseksi väitetyn toimintamallin tilalle sekä yksityisoikeudellisista, että liikeloudellisista lähtökohdista tarkasteltuna¹⁸⁸.

Kuten tässä pääluvussa on käynyt ilmi, on EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n soveltamisedellytykset kiteytyneet oikeuskäytännössä keskeisesti lain tarkoituksen vastaisen veroedun olemassaoloon sekä liikeloudellisten perusteiden puuttumiseen. Toisin sanoen, mikäli verovelvollisen toteuttaman järjestelyn seurauksena syntyy lain tarkoitukselle vieras veroetu, eikä tälle lain tarkoituksen vastaiselle veroedulle pystytä osoittamaan riittäviä liikeloudellisia perusteita, voi tämä johtaa veronkiertosäännöksen soveltamiseen ja oikeustoimen uudelleenluonnehdintaan. Näitä EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n lähtökohtaisia soveltamisedellytyksiä voidaan havainnollistaa seuraavalla kaaviolla:

---

¹⁸⁶ Knuutinen 2015b: 115

¹⁸⁷ Knuutinen 2015c: 1058

¹⁸⁸ Weckström 2015: 399

Taulukko 1. Liiketaloudelliset perusteet ja veroetu veronkiertosäännösten soveltamis-
harkinnassa

	LAIN TARKOITUKSEN VASTAINEN VEROETU	LUONNOLLINEN VEROETU
PUUTTUVAT TAI VÄHÄISET LIIKETALOUDELLISET PERUSTEET	EVL 52 h §, VML 28 § Soveltuu	EVL 52 h §, VML 28 § Ei sovellu
RIITTÄVÄT LIIKETALOUDELLISET PERUSTEET	EVL 52 h §, VML 28 § Ei sovellu	EVL 52 h §, VML 28 § Ei sovellu

Uudelleenluonnehdinnan seurauksena veroseuraukset määräytyvät kyseiseen tilanteeseen soveltuvien muiden säännösten mukaisesti. Jos esimerkiksi muodollisesti pätevällä tavalla toteutettuun sulautumisjärjestelyyn tulee sovellettavaksi EVL 52 h §, voidaan yrittäjärjestelydirektiivin mahdollistamat veroedut evätä ja veroseuraamukset määräytyvät esimerkiksi yhteisön purkautumista koskevien säännösten mukaisesti. Oma kysymyksensä on se, miltä osin verovelvollisen järjestelyistä syntyneet veroedut tulisi evätä sellaisissa tilanteissa, joissa osa järjestelyn toimista on yksittäisenä tarkasteltuna hyväksyttäviä ja osa ei. Veronkiertosäännösten soveltamisedellytyksiä punnittaessa verovelvollisen järjestelyjä tarkastellaan kokonaisuutena. Tämä voi johtaa siihen, että mikäli yksi verovelvollisen suorittamista toimista täyttää veron kiertämisen kriteerit, saattaa se johtaa koko toimintaketjun hylkäämiseen verotuksessa. Mikäli verovelvolliset suorittamat toimenpiteet olisi osina tarkasteluina hyväksyttäviä ilman myöhemmin toteutettuja jatkotoimenpiteitä, voisi realistisena vaihtoehtona olla myös se, että järjestelyltä evättäisiin lain tarkoitukselle vieraat veroedut vain siltä osin, kun ne kohdistuvat ei-hyväksyttäviin jatkotoimenpiteisiin. Tämä johtaisi verovelvollisen näkökulmasta kohtuullisempaan loppu-
tulemaan.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Tämän tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, mitä veroedun ja liiketaloudellisen perusteen käsitteillä tarkoitetaan vero-oikeudessa. Toisena tavoitteena oli systematisoida, mikä merkitys veroedulle ja liiketaloudellisille perusteille on annettu VML 28 §:n ja EVL 52 h §:n soveltamisharkinnassa. Kolmantena, osittain edellä mainittujen kanssa päällekkäisenä tavoitteena oli selvittää, miten veroedun ja liiketaloudellisen perusteen merkitys eroaa puhtaasti kansallisen VML 28 §:n ja Euroopan unionin yritysjärjestelydirektiiviin pohjautuvan EVL 52 h §:n soveltamisharkinnassa. Näihin kysymyksiin mielekkäällä tavalla vastaaminen edellyttää hieman laajempaa katsausta veron kiertämisen tematiikkaan.

Lähtökohtana verotuksessa on, että verovelvollinen on vapaa valitsemaan vaihtoehdon, joka on hänelle itselleen taloudellisesti edullisin. Vastaavasti veronsaaja on lähtökohtaisesti sidottu tähän verovelvollisen valitsemaan toimintamuotoon. Veronsaajan sitovuus verovelvollisen toimiin edellyttää kuitenkin sitä, että tehdyt oikeustoimet ovat siviilioikeudellisesti moitteettomia, eikä niitä rasita virheet tai pätemättömyysperusteet. Näin ollen poikkeuksen muodostavat järjestelyt, jotka syystä tai toisesta voidaan katsoa olevan pätemättömiä tai moitteenvaraisia.¹⁸⁹ Rajanveto hyväksyttävän verosuunnittelun ja ei-hyväksyttävän veron kiertämisen välillä onkin yksi vero-oikeuden haastavimmista osa-alueista. Kansalliseen lainsäädäntöömme on väärinkäytösten estämiseksi sisällytetty yleinen veronkiertosäännös VML 28 §, jonka mukaan, jos *jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa*. Yritysjärjestelytilanteita varten on elinkeinoverolakiin lisäksi säädetty direktiivipohjainen 52 h §, jonka nojalla direktiivin tarkoittamat, jatkuvuuteen perustuvat veroedut voidaan evätä, jos on ilmeistä, että *järjestelyn yksinomaista tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen*. Edellä mainitut kompetenssinormit mahdollistavat sen, että verotuksen pohjaksi voidaan ottaa sellainen toinen yksityisoikeudellinen sisältö, joka vastaa toimenpiteiden tosiasiallista luonnetta¹⁹⁰. Toisin sanoen veronkiertosäännöksiä soveltamalla verovelvollisen siviilioikeudellisesti pätevä oikeustoimi voidaan sivuuttaa verotuksessa.

¹⁸⁹ Wikström ym. 2015: 88-89

¹⁹⁰ Knuutinen 2015c: 1058

Suurin osa veron kiertämisen problematiikasta tiivistyy sen käsitteeseen ja käyttöedellytyksiin. Yleisesti veron kiertämiseksi voidaan ymmärtää *tavanomaisesta poikkeavat, keinotekoiselta vaikuttavat toimet, joilla tavoitellaan lain tarkoitukselle vieraita veroetuja ja joiden synnyttämille ratkaisutilanteille on ominaista verolain säännöksen sanamuodon normaalin tulkinnan ja sen ration välinen jännitystila*¹⁹¹. Käyttöedellytyksenä veron kiertämisen käsitteelle on tällöin lain tarkoitukselle vieraan veroedun tavoittelu sekä lain sanamuodon ja tarkoituksen välinen ristiriita. Täsmällisemmässä oikeudellisessa merkityksessä veron kiertämisellä tarkoitetaan *vain sellaisia veron minimoinnin tarkoituksessa suoritettuja disponointeja, joiden kohdalla verotuksessa säännöksen sanamuodon ja ration välinen jännitystila poistetaan siten, että verovelvollisen tavoitteleman veroedun myöntäminen evätään*. EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että täsmällisessä oikeudellisessa merkityksessä veron kiertämistä ovat vain ne tilanteet, joissa edellä mainitut normit voivat tulla sovellettavaksi.

EVL 52 h § ja VML 28 § ovat kuitenkin väljästi muotoiltua, eikä niiden sanamuodosta ilmene yksityiskohtaisia soveltamisedellytyksiä. Tällöin rajanveto hyväksyttävän veron minimoinnin ja ei-hyväksyttävän veron kiertämisen välillä jää pitkälti tuomioistuimen tehtäväksi. EVL 52 h §:n tulkinnassa ja soveltamisessa tulee sen unioniliitännästä johtuen ottaa huomioon myös yritysjärjestelydirektiivin tavoite sekä sitä koskeva oikeuskäytäntö. Korkein hallinto-oikeus onkin tuoreessa ratkaisussaan 2017:78 linjannut, että EVL 52 h § voi tulla sovellettavaksi ainoastaan silloin, kun kyse on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoittamasta *oikeuksien väärinkäytöstä*. Oikeuksien väärinkäytön -periaatteen sisältönä on se, ettei unionilainsäädännön soveltamisalaa saada laajentaa toimiin, joilla pyritään ainoastaan yhteisön lainsäädännössä säädettyjen etujen väärinkäyttämiseen luomalla puhtaasti keinotekoiset edellytykset. Oikeuksien väärinkäytön tunnistaminen edellyttää puolestaan objektiivisen ja subjektiivisen tekijän samanaikaista toteamista. Lain tarkoituksen vastainen veroetu voidaankin nähdä EVL 52 h §:n soveltamisedellytyksenä olevana objektiivisena tekijänä, kun taas liiketaloudellisilla perusteilla on liittymäkohta EU:n tuomioistuimen tarkoittamaan subjektiiviseen tekijään¹⁹². Puhtaasti kansallisen VML 28 §:n tulkintaan ja soveltamiseen unionioikeus vaikuttaa vain välillisesti etusija- ja lojaliteettiperiaatteen kautta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että VML 28 §:ää tulee tulkita linjassa unionioikeuden kanssa, eikä säännöksen soveltaminen saa joutua ristiriitaan unionin oikeuden tai tavoitteiden kanssa.

---

¹⁹¹ Tikka 1972: 26

¹⁹² Penttilä 2017: 130

Oikeuskäytännössä on edellä mainittujen veronkiertosäännöksiä soveltamisedellytykset kiteytyneet lain tarkoituksen vastaisen veroedun sekä liiketaloudellisten perusteiden väliseen punnintaan. Veron kiertämisen alueelle siirrytään, kun lain tarkoituksen kanssa ristiriidassa olevat veroedut painavat vaakakupissa enemmän tai saman verran, kun järjestyksen taustalla olevat liiketaloudelliset perusteet. Merkittävääkin veroetu ei kuitenkaan itsessään ole riittävä peruste veronkiertosäännösten soveltamiselle. Jotta EVL 52 h § tai VML 28 § voi tulla sovellettavaksi, tulee järjestyksen aiheuttaa jännite lain sanamuodon ja tarkoituksen välille. Tämä jännite on mahdollista poistaa osoittamalla järjestyksen taustalle riittävät liiketaloudelliset perusteet. Mikäli verovelvollisella ei ole esittää riittäviä liiketaloudellisia perusteita, voidaan jännite poistaa epämällä perusteeton veroetu veronkiertosäännöksiä soveltamalla.

Veroedun ja liiketaloudellisen perusteen käsitteille ei ole löydettävissä määritelmää niin lainvalmisteluaineistosta, kun oikeuskäytännöstäkään. Yleisesti veroedulla voidaan kuitenkin tarkoittaa sellaista rahamääräistä etua, joka vaikuttaa verovelvolliselle määrättävän veron suuruuteen joko välittömästi tai välillisesti. Se voi muodostua esimerkiksi tulon osittaisesta tai täydellisestä verovapaudesta, normaalia alhaisemmasta veroprosentista, verovähennyksestä, verotuksellisen tappion muodostumisesta tai veron lykkäytymisestä¹⁹³. Veronkiertosäännökset eivät kuitenkaan voi tulla sovellettavaksi kuin siinä tilanteessa, että järjestyksen on toteutettu veronkiertotarkoituksessa. Näin ollen lain soveltajan tulee konkreettisen veroedun tunnistamisen jälkeen arvioida, onko veroetu lain tarkoituksen vastainen. Luonnollista, lain säätäjän tarkoittamaa tai hiljaisesti hyväksymää veroetua ei voida ottaa huomioon veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa.

Luonnollinen ja lain tarkoitukselle vieras veroetu tulee näin ollen erottaa toisistaan. Erottelu tapahtuu tapauskohtaisesti kokonaisarvioinnin perusteella, eikä kategorisointi hyväksyttäviin, lain säätäjän tarkoittamiin ja ei-hyväksyttäviin, lain tarkoitukselle vieraisiin veroetuihin ole mahdollista. Yleisellä tasolla luonnollisia, lain säätäjän tarkoittamia veroetuja ovat esimerkiksi yritysjärjestelysäännöksiä jatkuvuusperiaatteeseen pohjautuvat edut. Lain tarkoitukselle vieraalla veroedulla tarkoitetaan puolestaan sellaista verotuksellista etuutta, joka ei ole lain säätäjän tarkoittama ja joka näin ollen aiheuttaa jännitteen lain sanamuodon ja ration välille. Veroetujen yhteydessä huomionarvoista on lisäksi se, että veronkiertosäännösten soveltamisharkinnassa punnittavaksi voi tulla vain kyseisen säännöksen kannalta vieraat veroedut. Näin ollen esimerkiksi varainsiirto-, perintö- tai

---

¹⁹³ Lönnblad 2017: 159

lahjaverotuksen alueella realisoituneet merkittäväkään veroedut eivät voi tulla punnittavaksi EVL 52 h §:n soveltuvuusharkinnassa.

Lain tarkoitukselle vieraan veroedun tunnistamisen jälkeen tulee lain soveltajan arvioida järjestelyn liiketaloudellisia perusteita. Kuten veroedulle, ei myöskään liiketaloudellisen perusteen käsitteelle löydy nimenomaista määritelmää. Käsitteelle on kuitenkin saatavissa sisältöä unionin tuomioistuimen asiasta C-28/95, Leur-Bloem ja C-126/10, Foggia. Päätöksistä ilmenee, että hyväksyttävällä liiketaloudellisen syyn käsitteellä tarkoitetaan muuta kuin pelkän taloudellisen edun tavoittelua¹⁹⁴. Yritysjärjestelydirektiivissä päteviksi liiketaloudellisiksi perusteiksi on puolestaan mainittu toimintojen uudelleenjärjestely ja järkeistäminen. Uudelleenjärjestely ja järkeistäminen tulee kuitenkin ymmärtää siten, että myös niillä tarkoitetaan *jotain muuta kuin pelkän verotuksellisen edun tavoittelua*. Näin ollen hyväksyttävänä liiketaloudellisena syynä ei voida pitää sellaista toimintojen uudelleenjärjestelyä tai järkeistämistä, jolla tavoitellaan puhdasta veroetua.¹⁹⁵

Veronkiertosäännösten soveltaminen edellyttää, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä päätarkoituksena on veron kiertäminen tai veron välttäminen. EVL 52 h §:n ja VML 28 §:n kannalta tulee huomata, ettei pelkkä liiketaloudellisen perusteen olemassaolo vielä estä säännöksiä soveltamista. Tämä johtuu siitä, että järjestelyn taustalle esitettyjen liiketaloudellisten perusteiden tulee olla riittävät. Veron kiertämisen tunnistamisessa on aina kyse kokonaisarvioinnista. Tästä johtuen liiketaloudellisten perusteiden puuttumisesta, vähyydestä tai ”ohuudesta” ei kuitenkaan voida vetää suoraa johtopäätöstä siitä, että kyseessä on veron kiertäminen.¹⁹⁶ Yritysjärjestelyiden yhteydessä lähtökohtaisesti riittävänä liiketaloudellisena syynä onkin pidettävä jo sitä, että järjestely johtaa toimen osallistuvien yhtiöiden toimintojen uudelleenjärjestelyyn.

Veron kiertäminen voi näyttäytyä eri tavalla riippuen siitä, tarkastellaanko sitä verottavan valtion, vaiko EU-oikeuden näkökulmasta. Korkein hallinto-oikeus on todennut ratkaisussaan 2017:78 seuraavaa: *puheena olevan 52 h §:n tulkinnassa on otettava huomioon yritysjärjestelydirektiivi ja sen soveltamista koskeva oikeuskäytäntö. Säännöksen soveltamisen lähtökohdat poikkeavat tämän vuoksi niistä lähtökohdista, joista käsin verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n mukaista yleistä veronkiertämissäännöstä on Suomessa sovellettu*. EU:n tuomioistuimen mukaan yritysjärjestelydirektiivin 15. artikla heijastelee unionin yleistä periaatetta, jonka mukaan oikeuksien väärinkäyttö on kiellettyä. Koska

¹⁹⁴ C-28/95, Leur-Blom, kohta 47 ja C-126/10, Foggia, kohta 34

¹⁹⁵ Lönnblad 2017: 165-164

¹⁹⁶ Penttilä 2017: 132

direktiiviin perustuvaa EVL 52 h §:ää tulee tulkita samalla tavalla sekä rajat ylittävässä että kansallisissa tilanteissa, on oikeuksien väärinkäytön kiellon periaatteella vaikutuksensa myös puhtaasti kansallisiin soveltamistilanteisiin. Lisäksi on huomattava, että oikeuksien väärinkäytön periaate on muotoutunut EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä pitkälti muiden asiaryhmien kuin verotuksen kautta, joten EVL 52 h §:n tulkintaan voi vaikuttaa muutkin kuin yritysjärjestelydirektiivin tulkintaa koskevat EU-tuomioistuimen tuomiot.

Tutkielman aiheeseen liittyen on lisäksi hyvä huomata, että Euroopan unionin neuvosto on hyväksynyt vuonna 2016 veron kiertämistä koskevan direktiivin ((EU) 2016/1164, ns. veronkiertodirektiivi). Veronkiertodirektiivi on osa tammikuussa 2016 julkaistua, useasta eri toimenpiteestä koostuvaa toimenpidepakettia (anti-tax avoidance package, ATAP). Veronkiertodirektiivin tarkoituksena on estää tilanteita, joissa verovelvolliset pyrkivät alentamaan veroja ja toimivat lain tarkoituksen vastaisesti käyttämällä hyväksien kansallisten verojärjestelmien eroja. Toisin sanoen direktiivillä pyritään puuttumaan aggressiiviseen verosuunnitteluun. Direktiivin 6. artikla sisältää yleisen väärinkäytöksiä koskevan säännöksen (general anti-abuse rule, GAAR), joka jäsenmaiden tulee implementoida osaksi kansallista lainsäädäntöä vuoden 2018 loppuun mennessä. Yleisen väärinkäytöksiä koskevan säännön mukaan yhteisöverovelvollisuutta laskettaessa jäsenvaltioiden tulee jättää huomioon ottamatta sellainen järjestely tai järjestelyjen sarja, jonka päätarkoituksena tai yhtenä keskeisenä tarkoituksena on sovellettavan verolain säännöksen tavoitteen tai tarkoituksen vastaisen veroedun saavuttaminen, ja joka ei ole aito kaikki asiaan liittyvät tosiseikat ja olosuhteet huomioon ottaen. Kuudennen artiklan toisen kohdan mukaan järjestelyä tai järjestelyjen sarjaa pidetään epäaitona siltä osin, kuin se ei perustu päteviin liiketaloudellisiin syihin, jotka vastaavat asian todellista taloudellista luonnetta. Artiklan kolmannessa kohdassa todetaan vielä, että yleistä väärinkäytössäänöstä sovellettaessa veron määrä lasketaan kansallisen lainsäädännön mukaan.

Uusi veronkiertodirektiivi tulee edellyttämään Suomen soveltavan yhteisöverotuksessa veronkiertosäännöstä, joka on soveltamisalaltaan vähintään yhtä laaja kuin direktiivin yleinen väärinkäytöksiä koskeva säännös. Tällä hetkellä lainsäädäntöömme sisältyvän VML 28 §:n voidaan katsoa vastaavan direktiivin yleisen väärinkäytöksiä koskevan säännöksen tarkoitusta. Molempien tarkoituksena on nimittäin keinotekoisien järjestelyiden sivuuttaminen niissä tilanteissa, joissa tarkoituksena on verolain säännöksen tarkoitukselle vieraan veroedun saaminen. Lisäksi VML 28 §:n soveltaminen perustuu direktiivin 6.1 ja 6.2 kohtien mukaisesti myös tapauskohtaiseen tosiseikkojen ja olosuhteiden sekä erityisesti liiketaloudellisten perusteiden kokonaisarviointiin. Sanamuodoltaan VML 28

§ kuitenkin eroaa merkittävästi direktiivin väärinkäytöksiä koskevasta säännöksestä, joten niiden soveltamisalojen keskinäinen vertailu on vaikeaa. VML 28 §:ää koskevan oikeuskäytännön perusteella ei myöskään ole yksiselitteisesti arvioitavissa, kattaisiko VML 28 §:n soveltamisala kaikki sellaiset tilanteet, joihin yleistä väärinkäytöksiä koskevaa säännöstä edellytetään jäsenmaissa sovellettavan. Kyseessä on lisäksi direktiiviin perustuva säännös, jonka tulkinnasta ei ole vielä nimenomaista EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Varauksellista tulkinta-apua yleisen väärinkäytöksiä estävän tulkinnasta on kuitenkin johdettavissa yleisen väärinkäytöksiä ja veron kiertämistä koskevasta EU-oikeuskäytännöstä. Pitkälle menevien johtopäätösten vetäminen ei kuitenkaan ole mahdollista.¹⁹⁷ Näistä ongelmista johtuen onkin todennäköistä, että veronkiertodirektiivi implementoidaan kansalliseen lainsäädäntöön sellaisenaan. Huomionarvoista onkin, että direktiivin väärinkäytöksiä koskevan säännöksen voidaan katsoa olevan ainakin osittain päällekkäinen EVL 52 h §:n kanssa. Tästä johtuen onkin mahdollista, että EVL 52 h §:stä luovuttaisiin tarpeettomana.

---

¹⁹⁷ Viitala 2016:344-345

LÄHDELUETTELO

- Aarnio, Aulis (1989). *Laintulkinnan teoria*. Juva: WSOY. 315 s. ISBN 951-0-15493- 8.
- Euroopan komissio (2012). *Komission suositus aggressiivisesta verosuunnittelusta* [online]. Saatavilla Internetistä: <URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_fraud_evasion/c_2012_8806_fi.pdf>.
- HE 193/2005vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta*. [online] Saatavilla Internetistä: <URL: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2005/20050193.pdf>>
- HE 177/1995vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle yritysjärjestelyjä koskevien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja eräiden muiden lakien säännösten muuttamisesta [online] Saatavilla Internetistä: <URL: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_177+1995.pdf>
- Helminen, Marjaana (2016). *EU-vero-oikeus. Välitön verotus*. 3. uudistettu painos. Helsinki. Talentum. 386s. ISBN 978-952-14-2753-4.
- Immonen, Raimo (2007). Yritysjärjestelyjen verosuunnittelusta. Teoksessa: *In Memoriam Kari S Tikka 1944–2006*. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys, 77–88 s. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. ISBN 978-951-855-266-9.
- Immonen, Raimo (2015). *Yritysjärjestelyt*. 6. uudistettu painos. Helsinki. Talentum. 522s. ISBN 978-952-14-2327-7.
- Isomaa-Myllymäki, Anita (2016). *Konsernin sisäisen rahoituksen markkinaehtoisuus*. Helsinki. Alma Talent. 389s. ISBN-978-952-14-3120-6.
- Knuutinen, Reijo (2009). *Muoto ja sisältö vero-oikeudessa: erityistarkastelussa rahoitus- ja sijoitusinstrumentit*. Helsinki. Suomalainen lakimiesyhdistys ja Reijo Knuutinen. 615 s. ISBN 978-951-855-289-8.

- Knuutinen, Reijo (2012). *Verosuunnittelua vai veron kiertämistä : verosuunnittelun ja veron kiertämisen välinen rajanveto tuloverotuksessa*. 1. Painos. Sanoma Pro. 325s. ISBN 978-952-63-0443-4.
- Knuutinen, Reijo (2014a). Mitä eroa on aggressiivisella verosuunnittelulla ja veron kiertämisellä? Teoksessa: *Vero-opintopäivät : Helsinki 27.–28.10.2014*. Helsinki: Suomen verotarkastajat SVT ry, 59–74 s.
- Knuutinen, Reijo (2014b). Veron kiertäminen, veronkierto vai verolain kiertäminen – terminologinen tarkastelu. *Verotus* 64:02, 169-177.
- Knuutinen Reijo (2014c). *Verotus ja yrityksen yhteiskuntavastuu*. Helsinki. Lakimiesliiton kustannus. 379 s. ISBN 978-952-246-241-1.
- Knuutinen, Reijo (2015a) Mitä on ns. Aggressiivinen verosuunnittelu? *Verotus* 65:01, 5-19 s.
- Knuutinen, Reijo (2015b) Vieraan pääoman vero-oikeudellinen uudelleenluokittelu etuyhteystilanteissa. *Defensor legis* 1/2015. 107-124 s.
- Knuutinen, Reijo (2015c) Liiketoiminnan kansainväliset uudelleenjärjestelyt, aineeton omaisuus ja verotus: transaktion tunnistamista vai uudelleenluonnehdintaa? *Defensor legis* 6/2015. 1054-1068 s.
- Lehtonen, Asko (2007). Veron kiertäminen ja veropetos verontorjunnan elementteinä. Teoksessa: *In Memoriam Kari S Tikka 1944–2006*. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys, 140–151 s. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. ISBN 978-951-855-266-9.
- Lönblad, Siru (2017). *Vero-opintopäivät 50. Juhlavuosi*: Helsinki 30.-31.2017. Helsinki: Suomen verotarkastajat SVT ry, 149-166.
- Myrsky, Matti (2007). Ennakkotieto- ja ennakkoratkaisumenettelystä verosuunnittelun apukeinona. *Defensor legis* 88:5, 733–742 s.
- Myrsky, Matti & Timo Räbinä (2016). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. 7. uudistettu painos. Helsinki. Talentum. 884 s. ISBN 978-952-14-2454-0.

- Nuotio, Vesa-Pekka (2012). *Tappiontasaus tuloverotuksessa*. Helsinki. Talentum. 414 s. ISBN 978-952-14-1841-9.
- OECD (2014). *Glossary of Tax Terms* [online]. Saatavilla Internetistä: <URL:<http://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>>.
- Ossa, Jaakko (2002). *Sijoitustoiminnan verotus ja verosuunnittelu*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus, 376 s. ISBN 952-14-0579-0.
- Pankakoski, Kristiina (2018). *Tavaramerkin siirtohinnoittelu*. Acta Wasaensia. 264 s. ISBN 978-952-476-797-2.
- Penttilä, Seppo (2007). Veron kiertäminen – EY-oikeudellisia näkökohtia. Teoksessa: *In Memoriam Kari S Tikka 1944–2006*. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys, 324–337 s. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. ISBN 978-951-855-266-9
- Penttilä, Seppo (2017) Veron kiertäminen yritysjärjestelyjen kipupisteenä. *Verotus* 67:02,128-140.
- Pikkujämsä, Mikko (2001). Oikeuseriaatteet ja arvonlisäverotus kiinteistöalalla. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus. 550s. ISBN 952-14-0479-5
- Raitio, Juha (2016). *Euroopan unionin oikeus*. Helsinki. Talentum Pro. 924s. ISBN 978-952-14-2497-7.
- Ryynänen, Olli (2007). *Veron kiertämisen yleislausekkeen soveltamisen käytännön ongelmakohtia*. Teoksessa: *In Memoriam Kari S Tikka 1944–2006*. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys, 391–406 s. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. ISBN 978-951-855-266-9.
- Shumskaya, Anna & Sami Tuominen (2017) Veronkierrosta ja oikeudellisen muodon sivuuttamisesta tuoreen oikeuskäytännön valossa. *Yritysjuridiikka*. [online] Saatavilla Internetistä: <URL:http://www.fvca.fi/ajankohtaista/blogi/veronkierrosta_ja_oikeudellisen_muodon_sivuuttamisesta_tuoreen_oikeuskaytannon_valossa.1442.blog>

- Tikka, Kari S. (1972). *Veron minimoinnista*. Helsinki: Förlagsbolaget Judex Kustannus-yhtiö, 348 s. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 165. ISBN 951-9037-03-9.
- Tikka, Kari S.; Nykänen, Olli; Juusela, Janne & Viitala, Tomi (2000). *Yritysverotus I-II* [online]. Jatkuvatäydenteinen. Helsinki: Talentum.
- Urpilainen, Matti (2008). Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt eurooppavero-oikeudessa. *Verotus* 58:5, 534–549 s.
- Valtiovarainministeriö (2014). *Hallituksen kansainvälisen veronkierron vastainen toimintaohjelma* [online]. Saatavilla Internetistä: <URL:[https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20140508_Halit/Hallituksen_kansainvalisen_veronkierron_vastainen_toimintaohjelma_12_3_2014_i_lmoitus_eduskunnalle_\(3\).pdf](https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20140508_Halit/Hallituksen_kansainvalisen_veronkierron_vastainen_toimintaohjelma_12_3_2014_i_lmoitus_eduskunnalle_(3).pdf)>
- VaVM 41/2005 vp. *Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta*. [online] Saatavilla Internetistä:<URL:https://eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/documents/vavm_41+2005.pdf>
- VaVM 49/1995 vp. *Hallituksen esitys yritysjärjestelyjä koskevien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja eräiden muiden lakien säännösten muuttamisesta*. [online] Saatavissa Internetistä:<URL:https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/vavm_49+1995.pdf>
- Verohallinnon ohje (2016). *Veron kiertämissäännöksen soveltaminen*. [online] Saatavilla Internetistä: <URL: https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49027/veron_kiertamissaannoksen_soveltamine2/>
- Verohallinnon ohje (2017). *Yritysjärjestelyt ja verotus – Liiketoimintasiirto*. [online] Saatavilla Internetistä: <URL: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48196/yritysjarjestelyt-ja-verotus--liiketoimintasiirto/>>
- Viitala, Tomi (2016). EU:n veron kiertodirektiivi. *Verotus* 66:04, 336-359.
- Weckström, Jouni (2015). Veron kiertämisen tunnistaminen osa 1. *Verotus* 65:04, 385-400.

Weckström, Jouni (2016). Veron kiertämisen tunnistaminen osa 3: EU-oikeus. *Verotus* 66:02, 175-185.

Wikström, Kauko, Jakko Ossa & Matti Urpilainen (2015). *Ver-oikeuden yleiset opit*. Kauppakamari. 417s. ISBN 978-952-246-341-8.

OIKEUSTAPAUSLUETTELOKorkein hallinto-oikeus

17.11.1999	taltio 3101	KHO 1999:63	s.61
14.03.2013	taltio 941	KHO 2013:44	s.62
05.07.2013	taltio 2305	KHO 2013:126	s.60,68
15.08.2016	taltio 3351	KHO 2016:115	s.61,65
10.05.2017	taltio 2227	KHO 2017:78	s.14,51,52,59,66,72,74

Euroopan unionin tuomioistuin

17.05.1997	Asia nro. C-28/95	Leur-Bloem	s.46,64,74
14.12.2000	Asia nro. C110/99	Emsland-Stärke	s.54
21.02.2006	Asia nro. C-255/02	Halifax m.fl.	s.53
12.09.2006	Asia nro. C-196/04	Cadbury Schweppes	s.56
05.07.2007	Asia nro. C-321/05	Kofoed	s.64
12.05.2010	Asia nro. C-352/08	Modehuis A. Zwijnenburg	s.63,68
10.11.2016	Asia nro. C-126/10	Foggia – SGPS	s.51,64,67,74